
Kyrkomötet Kyrkostyrelsens skrivelse 2009:5

Styrning och ledning m.m.

Kyrkostyrelsen överlämnar denna skrivelse till Kyrkomötet.

Uppsala den 12 juni 2009

Anders Wejryd

Lars Friedner

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen föreslås ändringar i kyrkoordningen med anledning av det betänkande som har avgivits av utredningen om demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan. Ändringarna innebär bl.a.

- kyrkoherdens ledningsansvar utvidgas och att detta uttryckligen anges i kyrkoordningen,
- bestämmelsen om valbarhetshinder vid anställning förtydligas
- tillsättning av domprost ska ske av en tillsättningsnämnd med representanter från stiftet och den lokala nivån,
- även diakoner ska ha rösträtt vid val av biskop,
- Kyrkomötet ska hålla ett särskilt valsammanträde året efter det att kyrkoval har hållits,
- biskoparnas ställning i Kyrkomötet och lärofrågornas behandling förtydligas
- den särskilda beslutsordningen för annat än lärofrågor skärps.

Därutöver föreslås ändringar av Arbetsordningen för Kyrkomötet, dels som en konsekvens av förslag till ändringar i kyrkoordningen, dels en del justeringar i övrigt.

Ändringarna i kyrkoordningen och i Arbetsordningen för Kyrkomötet föreslås träda i kraft den 1 januari 2010, fränsett vissa ändringar i 11 kap. i kyrkoordningen som föreslås träda i kraft den 1 januari 2011.

Innehåll

Skrivelsens huvudsakliga innehåll	1
Kyrkostyrelsens förslag till kyrkomötesbeslut	3
Förslag till ändringar i kyrkoordningen.....	3
2 kap. Församlingens uppdrag	3
3 kap. Beslutande organ i församlingar och samfälligheter	4
4 kap. Kyrkorådet, kyrkonämnden och andra nämnder i församlingar och samfälligheter	5
5 kap. Kyrkoherden	7
8 kap. Biskopen	7
10 kap. Den nationella nivåns uppdrag	10
11 kap. Kyrkomötet.....	11
33 kap. Kyrkans förtroendevalda	15
34 kap. Kyrkans anställda.....	15
57 kap. Tillsyn.....	17
Förslag till ändringar i Arbetsordning för Kyrkomötet	20
1. Inledning.....	25
2. Församling och samfällighet.....	26
3. Kyrkoherde och kyrkoråd	29
4. Kyrkoherdens möjligheter att begära beslutsprövning	35
5. Beslut om församlingsinstruktionen	37
6. Kyrkligt anställdas valbarhet som förtroendevalda.....	42
7. Församlingsmöte.....	46
8. Tillsättning av domprost	47
9. Val av biskop	50
10. Biskopen som ordförande	56
11. Antalet ledamöter i Kyrkomötet.....	58
12. Biskoparnas ställning i Kyrkomötet och lärofrågors behandling.....	59
13. Mandatperiod, sammanträdesfrekvens och särskilt valsammanträde	63
14. Särskild beslutsordning för annat än lärofrågor.....	66
15. Valbarhetskrav för Kyrkomötets ordförande.....	69
16. Jäv för Kyrkomötets ledamöter	71
17. Kyrkoordningens ställning och auktoritet	73
18. Kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser	78
19. Beslutsprövning av ett stift	80
20. Arbetsordning för Kyrkomötet.....	83
21. Kyrkoordningskommentarer	89
Utdrag ur Kyrkostyrelsens protokoll.....	97

1. Kyrkomötet beslutar att anta Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i kyrkoordningen.
2. Kyrkomötet beslutar att anta Kyrkostyrelsens förslag till ändringar i Arbetsordning för Kyrkomötet.

Förslag till ändringar i kyrkoordningen

Kyrkomötet beslutar i fråga om kyrkoordningen (SvKB 1999:1)

dels att 2 kap. 6 § och 11 kap. 3 § ska upphöra att gälla.

dels att rubrikerna före 8 kap. 24 §, 11 kap. 16 och 19 §§ samt 34 kap. 13 § ska ha följande lydelse,

dels att 2 kap. 5, 8 och 11 §§, 3 kap. 6 §, 4 kap. 1, 5, 7, 21, 31 och 33 §§, 5 kap. 1 och 3 §§, 8 kap. 7, 9, 13-14 a, 17, 23 a-25, 35 och 38 §§, 10 kap. 2 §, 11 kap. 1, 4, 5, 8, 12-14, 16-19 §§, 33 kap. 9 §, 34 kap. 12 och 13 §§ samt 57 kap. 5, 6, 7 a-9, 16 och 18 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fem nya paragrafer, 5 kap. 1 a §, 8 kap. 16 a §, 10 kap. 2 a §, 11 kap. 8 a § och 57 kap. 20 §, samt nya rubriker före 11 kap. 5 §, nya 11 kap. 8 a § och 18 § samt nya 57 kap. 20 § av följande lydelse

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. Församlingens uppdrag

5 § Kyrkorådet är församlingens styrelse.

Kyrkorådet skall ha omsorg om församlingens liv och ha ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd.

Kyrkorådet leder och samordnar församlingens förvaltning och har tillsyn över nämndernas verksamhet.

6 § För varje församling skall det finnas en kyrkoherde, som utifrån avgivna vagningslöften på eget ansvar fullgör de uppgifter som anges i kyrkoordningen. Kyrkoherden har ansvaret för tillsyn och övergripande samordning av all verksamhet utifrån församlingens grundläggande uppgift. Kyrkoherden leder församlingens verksamhet såvitt avser gudstjänst, undervisning, diakoni och mission.

5 § I varje församling ska det finnas ett kyrkoråd och för varje församling en kyrkoherde. Kyrkorådet är församlingens styrelse. Kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen.

Närmare bestämmelser om kyrkorådets uppgifter finns i 4 kap. och om kyrkoherdens uppgifter i 5 kap.

Upphävs

Samfälligheter

- 8 § När flera församlingar utgör ett pastorat samverkar de i en samfällighet som svarar för ekonomisk utjämning, resurshushållning och service (pastoratssamfällighet).

I en pastoratssamfällighet leder kyrkoherden all verksamhet i samfälligheten.

Samfällighetens uppgifter

- 11 § Samfälligheten har det ekonomiska ansvaret för alla församlingens uppgifter enligt 1 och 2 §§. Bestämmelser om församlingens rätt att disponera vissa anslag finns i 4 kap. 31 §. Bestämmelser om församlingens inflytande i budgetarbetet finns i 47 kap. 13 §.

Samfälligheten är arbetsgivare för alla anställda och har det grundläggande ansvaret för den fasta egendomen inom samfälligheten. Samfälligheten är också huvudman för begravningsverksamheten.

När man *skall* anställa någon som *skall* ha arbetsuppgifter i endast en av församlingarna i en samfällighet, är det den församlingens kyrkoråd som *skall* göra detta om inte kyrkorådet har gett tillstånd till något annat.

När man *skall* anställa någon som *skall* ha arbetsuppgifter i endast ett av *pastoraten* i en flerpastoratssamfällighet är det pastoratsnämnden som *skall* göra detta när en sådan finns och denna inte har gett tillstånd till något annat

När man *ska* anställa någon som *ska* ha arbetsuppgifter i endast en av församlingarna i en samfällighet, är det den församlingens kyrkoråd som *ska* tillsätta *befattningen* om inte kyrkorådet har gett tillstånd till något annat.

När man *ska* anställa någon som *ska* ha arbetsuppgifter i endast ett av *flerförsamlingspastoraten* i en flerpastoratssamfällighet är det pastoratsnämnden som *ska* tillsätta *befattningen* om inte nämnden har gett tillstånd till något annat.

3 kap. Beslutande organ i församlingar och samfälligheter**Kyrkofullmäktiges och samfällda kyrkofullmäktiges uppgifter**

- 6 § Kyrkofullmäktige och samfällda kyrkofullmäktige beslutar i principiella ärenden och i ärenden som på annat sätt är av större vikt, främst
1. mål och riktlinjer för verksamheten,
 2. budget, kyrkoavgift och andra viktiga ekonomiska frågor,
 3. kyrkorådets, kyrkonämndens och andra nämnders organisation och verksamhetsformer,
 4. val av ledamöter och ersättare i kyrkoråd, kyrkonämnden och andra nämnder,
 5. val av revisorer och revisorsersättare,
 6. grunderna för ekonomiska förmåner åt förtroendevalda, och
 7. årsredovisning och ansvarsfrihet

Kyrkofullmäktige och samfällda kyrkofullmäktige beslutar också i andra frågor som anges i kyrkoordningen.

Kyrkofullmäktige beslutar om godkännande av församlingsinstruktionen enligt 57 kap. 6 §. Kyrkofullmäktige och samfällda kyrkofullmäktige beslutar också i

Samfällda kyrkofullmäktige får, i fråga om första stycket 1, inte besluta om andra mål och riktlinjer än sådana som avser ekonomisk utjämning, resurshushållning och service.

Kyrkofullmäktige i de församlingar som ingår i en samfällighet får inte besluta om de uppgifter som avses i första stycket 2 och 5–7 utan dessa bestäms av samfällda kyrkofullmäktige.

4 kap. Kyrkorådet, kyrkonämnden och andra nämnder i församlingar och samfälligheter

1 § I varje församling *skall det som församlingens styrelse* finnas ett kyrkoråd. Det kan också finnas nämnder.

Har en församling ett direktvalt kyrkoråd som högsta beslutande organ är detta samtidigt den församlingens styrelse

1 § Av 2 kap. 5 § *framgår att det i varje församling ska* finnas ett kyrkoråd *som dess* styrelse. Det kan också finnas nämnder.

Kyrkorådets uppgifter

5 § Kyrkorådets grundläggande uppgifter *framgår av 2 kap. 5 §.*

5 § Kyrkorådet *ska ha omsorg om församlingslivet och har gemensamt med kyrkoherden ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd.*

7 § Kyrkorådet *skall*

1. bereda eller yttra sig i ärenden som *skall* handläggas av kyrkofullmäktige,
2. ha hand om den ekonomiska förvaltningen och själv förvalta kyrkans och församlingens egendom om detta inte *skall* skötas av någon annan, *och*
3. verkställa kyrkofullmäktiges beslut om detta inte har uppdragits åt någon annan.

Ett direktvalt kyrkoråd *skall* även besluta i ärenden som *gäller mål och riktlinjer för verksamheten i församlingen.*

7 § Kyrkorådet *ska*

1. bereda eller yttra sig i ärenden som *ska* handläggas av kyrkofullmäktige,
2. ha hand om den ekonomiska förvaltningen och själv förvalta kyrkans och församlingens egendom om detta inte *ska* skötas av någon annan,
3. *ha tillsyn över nämndernas verksamhet,*
4. verkställa kyrkofullmäktiges beslut om detta inte har uppdragits åt någon annan, *och*
5. *fullgöra de uppgifter i övrigt som anges i kyrkordningen.*

Ett direktvalt kyrkoråd *ska* även besluta i ärenden som *enligt 3 kap. 6 § är en uppgift för kyrkofullmäktige i en församling i en samfällighet.*

Offentlighet vid sammanträden med direktvalda kyrkoråd

21 § Ett sammanträde med det direktvalda kyrkorådet *skall* vara offentligt när rådet *handlägger* ärenden om mål och riktlinjer för verksamheten i församlingen.

Ett sådant sammanträde *skall* kungöras enligt bestämmelserna i 3 kap. 14–16 §§.

31 § Kyrkonämnden *skall*, om det inte finns *särskilda* skäl, uppdra åt församlingarnas kyrkoråd att disponera de anslag som enligt den fastställda budgeten eller ett särskilt beslut har blivit anvisade åt församlingarna och som avser deras uppgifter enligt 2 kap. 1 §.

Kyrkonämnden *skall också, om det inte finns särskilda skäl, uppdra åt församlingens kyrkoråd respektive pastoratsnämnden att för samfälligheten handlägga arbetsgivarfrågor för sådana anställda som avses i 2 kap. 11 § tredje stycket respektive fjärde stycket.*

Kyrkonämnden *får uppdra åt församlingarnas kyrkoråd att disponera de anslag som har blivit anvisade för begravningsverksamheten i respektive församling samt att i övrigt fatta beslut enligt begravningslagen (1990:1144).*

Kyrkonämnden *får även uppdra åt ett kyrkoråd eller en pastoratsnämnd att verkställa samfälliga kyrkofullmäktiges beslut.*

21 § Ett sammanträde med det direktvalda kyrkorådet *ska* vara offentligt när rådet *avgör* ärenden om mål och riktlinjer för verksamheten i församlingen *och godkänner församlingsinstruktionen.*

Ett sådant sammanträde *ska* kungöras enligt bestämmelserna i 3 kap. 14–16 §§.

31 § Kyrkonämnden *ska*, om det inte finns *synnerliga* skäl *däremot*, uppdra åt församlingarnas kyrkoråd att disponera de anslag som enligt den fastställda budgeten eller ett särskilt beslut har blivit anvisade åt församlingarna och som avser deras uppgifter enligt 2 kap. 1 §.

Kyrkonämnden *får uppdra åt ett kyrkoråd att fullgöra sådana uppgifter som särskilt avser församlingen och åt en pastoratsnämnd att fullgöra sådana arbetsgivarfrågor som särskilt avser pastoratet.*

Pastoratsnämndens uppgifter

33 § Pastoratsnämnden är ett gemensamt organ för församlingarna inom ett flerförsamlingspastorat.

Pastoratsnämnden *skall anställa personal* enligt bestämmelserna i 2 kap. 11 § fjärde stycket och för samfälligheten handlägga arbetsgivarfrågor *för där angivna anställda.*

Pastoratsnämnden *ska tillsätta befattningar* enligt bestämmelserna i 2 kap. 11 § fjärde stycket och för samfälligheten handlägga arbetsgivarfrågor *enligt uppdrag från kyrkonämnden.*

5 kap. Kyrkoherden

KsSkr 2009:5

1 § Kyrkoherdens grundläggande uppgifter framgår av 2 kap. 6 §.

1 § Av 2 kap. 5 § framgår att det för varje församling ska finnas en kyrkoherde.

Kyrkoherden ska utifrån avgivna vigningslöften och på eget ansvar fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen.

1 a § Av 2 kap. 5 och 8 §§ fram går att kyrkoherden leder all verksamhet i en församling respektive en pastoratssamfällighet.

Kyrkoherden har gemensamt med kyrkorådet ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd.

Kyrkoherden har ansvar för tillsyn över all verksamhet utifrån Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

3 § Kyrkoherden beslutar i vilken turordning församlingens övriga präster *skall* träda in som vikarie-
rande kyrkoherde när det är fråga om ett vikariat om högst tre månader. I turordningen får också tas in andra präster, som enligt *församlingsinstruktionen* får anlitas som vikarierande kyrkoherde.

3 § Kyrkoherden beslutar i vilken turordning församlingens övriga präster *ska* träda in som vikarie-
rande kyrkoherde när det är fråga om ett vikariat om högst tre månader. I turordningen får också tas in andra präster som enligt *kyrkorådets, kyrkonämndens eller pastoratsnämndens beslut* får anlitas som vikarie-
rande kyrkoherde.

Finns det ingen som kan träda in som vikarie enligt turordningen utser istället kyrkorådet, kyrkonämnden eller pastoratsnämnden vikarie.

För längre vikariat än som anges i första stycket, utser kyrkorådet, kyrkonämnden eller pastoratsnämnden vikarie och, om det är fråga om vikarie för domprost, stiftsstyrelsen.

8 kap. Biskopen

HUR BISKOPAR UTSES

Allmänna bestämmelser

7 § En biskop utses genom ett val i stiftet. Ärkebiskopen utses genom val i alla stift. Röst rätt i dessa val har bara särskilt röstberättigade.

Valet *skall* föregås av ett *provval för nominering av kandidater*.

Stiftsstyrelsen ansvarar för genomförandet av *provvalet* och valet.

Valet *ska* föregås av ett *nomineringsval*.

Stiftsstyrelsen ansvarar för genomförandet av *nomineringsvalet* och valet.

9 § Vid valet har varje röstberättigad en röst.

Vid valet av ärkebiskop *skall* samtliga röster från prästerna och elektorerna i Uppsala stift delas med tio, varvid decimaler *skall* strykas.

Därefter skall de läggas samman med övriga röster.

9 § Vid valet har varje röstberättigad en röst.

Vid valet av ärkebiskop *ska* samtliga röster från prästerna, *diakonerna* och elektorerna i Uppsala stift delas med tio, varvid decimaler *ska* strykas.

Därefter skall de läggas samman med övriga röster.

Röstberättigade

13 § Vid ett biskopsval, som inte avser befattningen som ärkebiskop eller biskop i Visby stift, har följande personer rösträtt:

1. domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter,
2. de som är anställda som präster i stiftet eller i någon av dess församlingar, och
3. särskilt utsedda elektorer.

14 § Vid *ett* val av ärkebiskop har följande personer rösträtt:

1. domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter i samtliga stift,
2. ledamöterna i Kyrkostyrelsen,
3. de som är anställda som präster i Uppsala stift eller i någon av dess församlingar, och
3. särskilt utsedda elektorer för Uppsala stift.

14 a § Vid ett val av biskop i Visby stift har följande personer rösträtt:

1. domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter,
2. ledamöterna i Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet,
3. de som är anställda som präster i Visby stift eller i någon av dess församlingar i Sverige,
4. de som är anställda som präster för utlandsförsamlingarna, och
5. särskilt utsedda elektorer.

13 § Vid ett biskopsval, som inte avser befattningen som ärkebiskop eller biskop i Visby stift, har följande personer rösträtt:

1. domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter,
2. de som är anställda *tills vidare eller minst sex månader* som präster *eller diakoner* i stiftet eller i någon av dess församlingar, och
3. särskilt utsedda elektorer.

14 § Vid val av ärkebiskop har följande personer rösträtt:

1. domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter i samtliga stift,
2. ledamöterna i Kyrkostyrelsen,
3. de som är anställda *tills vidare eller minst sex månader* som präster *eller diakoner* i Uppsala stift eller i någon av dess församlingar, och
3. särskilt utsedda elektorer för Uppsala stift.

14 a § Vid val av biskop i Visby stift har följande personer rösträtt:

1. domkapitlets och stiftsstyrelsens ledamöter,
2. ledamöterna i Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet,
3. de som är anställda *tills vidare eller minst sex månader* som präster *eller diakoner* i Visby stift eller i någon av dess församlingar i Sverige,
4. de som är anställda *tills vidare eller minst sex månader* som präster *eller diakoner* för utlandsförsamlingarna, och
5. särskilt utsedda elektorer.

16 a § *Det ska väljas lika många elektor*
er som det finns röstberättigade
präster och diakoner anställda i
stiftets församlingar och anställda
pastorsadjunkter när stiftsstyrelsen
beslutar om tidpunkt för valet.

17 § Inom varje pastorat *skall* det väl-
jas *lika många elektor*
er som det finns anställda präster och tjänst-
görande pastorsadjunkter i pasto-
ratet vid tidpunkten för elektors-
valet.

17 § Inom varje pastorat *ska* det väljas
minst en elektor.

Stiftsstyrelsen ska fördela
övriga elektor
er mellan pastora-
ten. Fördelningen ska göras i för-
hållande till antalet röstberätti-
gade enligt 33 kap.2 § i varje
pastorat när stiftsstyrelsen beslu-
tar om tidpunkt för valet.

Elektorer från utlandskyrkan

23 a § För varje församling i utlands-
kyrkan *skall* de valda ledamöter i
kyrkorådet som tillhör Svenska
kyrkan välja lika många elektor
er som det finns *anställda* präster för
församlingen vid tidpunkten för
elektorsvalet. En elektor *skall* till-
höra Svenska kyrkan och vara
valbar i den församling som för-
rättar valet.

23 a § För varje församling i utlands-
kyrkan *ska* de valda ledamöter i
kyrkorådet som tillhör Svenska
kyrkan välja lika många elektor
er som det finns *röstberättigade*
präster och diakoner *anställda* för
församlingen vid tidpunkten för
elektorsvalet. En elektor *ska* till-
höra Svenska kyrkan och vara
valbar i den församling som för-
rättar valet.

Vid valet av elektor

er gäller bestämmelserna i 18, 19 och 22 §§ samt i
23 § andra stycket.

Hur provvalet går till

24 § *Provvalet skall* ske på betryggan-
de sätt enligt anvisningar som
stiftsstyrelsen utfärdar.

Rösträtt i *provvalet* har de
som har rösträtt i biskopsvalet.

25 § Stiftsstyrelsen *skall* omedelbart
efter det att rösterna räknats
anslå resultatet av *provvalet* på
stiftets anslagstavla.

Så snart *provvalet* inte längre
kan överklagas *skall* resultatet
överlämnas till Svenska kyrkans
ansvarsnämnd för prövning enligt
8 § av kandidaternas behörighet.

Hur nomineringsvalet går till

24 § *Nomineringsvalet ska* ske på
betryggande sätt enligt anvisning-
ar som stiftsstyrelsen utfärdar.

Rösträtt i *nomineringsvalet*
har de som har rösträtt i biskops-
valet.

25 § Stiftsstyrelsen *ska* omedelbart
efter det att rösterna räknats
anslå resultatet av *nominerings-*
valet på stiftets anslagstavla.

Så snart *nomineringsvalet* inte
längre kan överklagas *ska* resulta-
tet överlämnas till Svenska
kyrkans ansvarsnämnd för pröv-
ning enligt 8 § av kandidaternas
behörighet.

35 § Ett namn på en valsedel *skall* anses obefintligt om namnet avser en kandidat som inte behörigförklarats av *ansvarsnämnden*, är överstruket eller det inte klart framgår vem som avses.

35 § Ett namn på en valsedel *ska* anses obefintligt om namnet avser en kandidat som inte har behörigförklarats av *Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar*, är överstruket eller det inte klart framgår vem som avses.

Överklagande

38 § Elektorsvalet, *provvalet* och biskopsvalet får överklagas hos Svenska kyrkans valprovsnämnd. Elektorsvalet får dock bara överklagas i samband med att *provvalet* överklagas.

Skrivelse med överklagandet *över* elektorsvalet eller *provvalet* *skall* ha kommit in till stiftsstyrelsen senast tre veckor efter det att resultatet av *provvalet* har anslagits på stiftets anslagstavla.

Skrivelse med överklagandet *över* biskopsvalet *skall* ha kommit in till stiftsstyrelsen senast tre veckor efter det att resultatet av biskopsvalet har anslagits på stiftets anslagstavla.

38 § Elektorsvalet, *nomineringsvalet* och biskopsvalet får överklagas hos Svenska kyrkans valprovsnämnd. Elektorsvalet får dock bara överklagas i samband med att *nomineringsvalet* överklagas.

Skrivelse med överklagandet *av* elektorsvalet eller *nomineringsvalet* *ska* ha kommit in till stiftsstyrelsen senast tre veckor efter det att resultatet av *nomineringsvalet* har anslagits på stiftets anslagstavla.

Skrivelse med överklagandet *av* biskopsvalet *ska* ha kommit in till stiftsstyrelsen senast tre veckor efter det att resultatet av biskopsvalet har anslagits på stiftets anslagstavla.

10 kap. Den nationella nivåns uppdrag

Ansvarsfördelningen

2 § Kyrkomötet *skall* i *kyrkoordning* utfärda bestämmelser om

1. Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära,
2. Svenska kyrkans böcker, gudstjänster, sakrament och övriga handlingar,
3. tillhörigheten till Svenska kyrkan,
4. kyrkans vigningstjänst,
5. den kyrkliga organisationen, och
6. de regler efter vilka församlingarna och stiften samt organen på den nationella nivån *skall* fullgöra sina uppgifter.

2 § Kyrkomötet *ska* utfärda bestämmelser om

1. Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära,
2. Svenska kyrkans böcker, gudstjänster, sakrament och övriga handlingar,
3. tillhörigheten till Svenska kyrkan,
4. kyrkans vigningstjänst,
5. den kyrkliga organisationen, och
6. de regler efter vilka församlingarna och stiften samt organen på den nationella nivån *ska* fullgöra sina uppgifter

Kyrkostyrelsen får besluta

närmare bestämmelser på dessa områden när detta särskilt är angivet i kyrkoordningen.

KsSkr 2009:5

- 2 a § *Kyrkomötets bestämmelser ska ingå i kyrkoordningen om inte särskilda skäl talar mot detta. Ändringar i kyrkoordningen, andra bestämmelser som beslutas av Kyrkomötet och bestämmelser som beslutas av Kyrkostyrelsen ska meddelas i Svenska kyrkans bestämmelser.*

11 kap. Kyrkomötet

Kyrkomötets sammansättning m.m.

- 1 § Kyrkomötet består av tvåhundrafemtioen valda ledamöter.

I Kyrkomötets arbete deltar också stiftens biskopar.

- 3 § *Stiftens biskopar skall närvara vid Kyrkomötets sammanträden.*

Upphävs

Mandatperiodens längd

- 4 § Ledamöter och ersättare *skall* väljas för fyra år räknat från och med den 1 *mars* året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

- 4 § Ledamöter och ersättare *ska* väljas för fyra år räknat från och med den 1 *januari* året efter det år då ordinarie kyrkoval har ägt rum.

- 5 § För varje ledamot utses lika många ersättare som ledamotens nomineringsgrupp har fått mandat i valkretsen. Det *skall* dock alltid utses minst tre ersättare för varje ledamot.

Antal ersättare

- 5 § För varje ledamot utses lika många ersättare som ledamotens nomineringsgrupp har fått mandat i valkretsen. Det *ska* dock alltid utses minst tre ersättare för varje ledamot.

Ordförande

- 8 § Kyrkomötet *skall för varje mandatperiod* välja en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande.

- 8 § Kyrkomötet *ska bland sina ledamöter* välja en ordförande samt en förste och en andre vice ordförande.

Till dess att valen av ordförande har förrättats utövas ordförandeskapet av den som har varit ledamot längst tid. Om två eller flera har varit ledamöter lika länge, har den äldste av dem företräde.

Jäv

8 a § I fråga om jäv tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 21 § och 22 § första och andra styckena. Bestämmelserna om kyrkofullmäktige ska då gälla Kyrkomötet.

Ärenden i Kyrkomötet

12 § Beredningen av ärenden i ett utskott *skall* göras under årets första sammanträde.

Om det krävs för beredningen av ett ärende kan Kyrkomötet besluta att ett utskott får sammanträda mellan det första och det andra sammanträdet under ett år. I ett sådant beslut *skall* anges hur många dagar utskottet får sammanträda.

Beredningen *skall* vara färdig i sådan tid att ärendet kan avgöras vid årets andra sammanträde.

12 § Beredningen av ärenden i ett utskott *ska* göras under årets första sammanträde. *Det finns särskilda bestämmelser om beredningen av ärenden om ändring i kyrkoordningen i Kyrkomötets arbetsordning.*

Om det krävs för beredningen av ett ärende kan Kyrkomötet besluta att ett utskott får sammanträda mellan det första och det andra sammanträdet under ett år. I ett sådant beslut *ska* anges hur många dagar utskottet får sammanträda.

Beredningen *ska* vara färdig i sådan tid att ärendet kan avgöras vid årets andra sammanträde..

Ärendenas avgörande

13 § Kyrkomötet *skall* vid årets andra sammanträde fatta beslut i alla ärenden som har väckts vid det första sammanträdet och som inte behandlas enligt bestämmelserna i 18 §.

14 § När ett ärende *skall* avgöras tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 34–37 a §§.

Det finns *särskilda* bestämmelser om beslut i lärofrågor i 18 § och om beslut i vissa av kyrkoordningens bestämmelser i 19 §.

13 § Kyrkomötet *ska* vid årets andra sammanträde fatta beslut i alla ärenden som har väckts vid det första sammanträdet och som inte behandlas enligt bestämmelserna i 18 *eller* 19 §.

14 § När ett ärende *ska* avgöras tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 34–37 a §§.

Det finns *ytterligare* bestämmelser om beslut i *vissa* lärofrågor i 18 § och om beslut i vissa av kyrkoordningens bestämmelser i 19 §.

Behandlingen av lärofrågor

16 § Läronämnden *skall* bestå av stiftens biskopar och åtta andra ledamöter valda av Kyrkomötet. Ärkebiskopen är ordförande i Läronämnden. Läronämnden *skall* inom sig välja en vice ordförande.

17 § Läronämnden *skall* yttra sig innan Kyrkomötet beslutar i ärenden som gäller

1. grundläggande bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära,
2. Svenska kyrkans böcker, gudstjänster, sakrament och övriga handlingar,
3. kyrkans vigningstjänst, och
4. ekumeniska överenskommelser.

Läronämnden *skall* beredas tillfälle att yttra sig i övriga lärofrågor.

18 § *Beslutar* Kyrkomötet i något ärende som *gäller ett ämne som* anges i 17 § första stycket *att bifalla ett förslag som har avstyrkts av Läronämnden skall denna åter yttra sig och ärendet på nytt beredas i utskottet innan Kyrkomötet fattar ett slutligt beslut.*

Vid det slutliga beslutet måste *två tredjedelar* av de röstande *bifalla ett förslag som har avstyrkts av Läronämnden för att förslaget skall genomföras.*

Beredning av lärofrågor

16 § Läronämnden *ska* bestå av stiftens biskopar och åtta andra ledamöter valda av Kyrkomötet. Ärkebiskopen är ordförande i Läronämnden. Läronämnden *ska* inom sig välja en vice ordförande.

17 § Läronämnden *ska* yttra sig innan Kyrkomötet beslutar i ärenden som gäller

1. grundläggande bestämmelser om Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära,
2. *att anta eller ändra* Svenska kyrkans böcker,
3. *bestämmelser om* gudstjänster, sakrament och övriga handlingar,
4. *bestämmelser om* kyrkans vigningstjänst, och
5. ekumeniska överenskommelser.

Läronämnden *ska* beredas tillfälle att yttra sig i övriga lärofrågor.

Läronämnden ska, om den avger yttrande enligt andra stycket, ange om det gäller en sådan lärofråga där den särskilda beslutsordningen enligt 18 § kan bli tillämplig.

Beslut i vissa lärofrågor

18 § När Kyrkomötet *ska besluta i* något ärende som anges i 17 § första stycket *eller i ett ärende där Läronämnden i sitt yttrande enligt 17 § tredje stycket har angett att en särskild beslutsordning kan bli tillämplig gäller följande.*

1. När det *har fastställts vilka beslutsförslag som föreligger men innan Kyrkomötet fattar beslut ska biskoparna besluta om den särskilda beslutsordningen i punkt 2 ska tillämpas om Kyrkomötet bifaller ett visst förslag. Biskoparna får fatta ett sådant beslut om de finner att ett förslag inte bör genomföras därför att det*

strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära.

2. Om Kyrkomötet bifaller ett förslag för vilket biskoparna har beslutat att en särskild beslutsordning ska gälla ska det förslaget tas upp på nytt vid Kyrkomötets andra sammanträde året efter att val till Kyrkomötet har ägt rum. Läronämnden ska då åter yttra sig och ärendet på nytt beredas i utskott innan Kyrkomötet fattar ett slutligt beslut.

3. Om Kyrkomötet vid det slutliga beslutet bifaller ett förslag för vilket biskoparna har beslutat att den särskilda beslutsordningen ska gälla måste minst tre fjärdedelar av de röstande bifalla förslaget för att det ska genomföras.

Beslut vid två tillfällen

19 § För att ändra följande bestämmelser i kyrkoordningen *skall Kyrkomötet fatta likalydande beslut vid sammanträdet i oktober två på varandra följande år:*

1. 16–19 §§ om lärofrågor och kyrkoordningsfrågor,
2. 29 kap. 2–4 §§ om kyrkotillhörighet,
3. 53 kap. om offentlighet för handlingar, och
4. 54 kap. om undantag från offentlighet för handlingar m.m.

Särskild beslutsordning för vissa bestämmelser

19 § För att ändra följande bestämmelser i kyrkoordningen *måste minst tre fjärdedelar av de röstande vara ense om beslutet:*

1. 16–19 §§ om lärofrågor och vissa bestämmelser i kyrkoordningen,
2. 29 kap. 2–4 §§ om kyrkotillhörighet,
3. 53 kap. om offentlighet för handlingar, och
4. 54 kap. om undantag från offentlighet för handlingar m.m.

Om inte minst tre fjärdedelar av de röstande beslutar att ändra en bestämmelse som avses i första stycket får Kyrkomötet ändra bestämmelsen med enkel majoritet genom två likalydande beslut. Det andra beslutet ska fattas vid Kyrkomötets andra sammanträde året efter att val till Kyrkomötet har ägt rum.

Om biskoparna beträffande ett visst förslag i ett ämne som anges i första stycket 1–4 har beslutat att den särskilda beslutsordningen enligt 18 § punkterna 2 och 3 ska gälla tillämpas den ordningen.

9 § Förutom det som anges i 5–8 §§ gäller följande valbarhetshinder för förtroendeuppdrag. Hindren gäller för alla kyrkligt anställda som har en tjänstgöringsgrad över 20 procent av heltid för sin befattning.

1. Den som är anställd i en församling är inte valbar till direkt eller indirekt valt kyrkoråd eller någon nämnd i denna församling. *Om församlingen ingår i en samfällighet gäller detta också vid val till kyrkonämnden eller någon annan nämnd i samfälligheten.*
2. Den som är anställd i en samfällighet är inte valbar till kyrkonämnden eller någon annan nämnd i denna samfällighet. Han eller hon är inte heller valbar till *ett direkt eller indirekt valt kyrkoråd eller någon nämnd i en församling som ingår i samfälligheten om anställningen innefattar tjänstgöring i den församlingen.*
3. Den som är *stiftsanställd* är inte valbar till stiftsstyrelsen eller någon av stiftets nämnder.
4. Den som är anställd på nationell nivå är inte valbar till Kyrkostyrelsen eller någon nämnd på nationell nivå.

9 § Förutom det som anges i 5–8 §§ gäller följande valbarhetshinder för förtroendeuppdrag. Hindren gäller för alla kyrkligt anställda som har en tjänstgöringsgrad över 20 procent av heltid för sin befattning *beräknat för en period på fem månader.*

1. Den som är anställd *av* en församling är inte valbar till direkt eller indirekt valt kyrkoråd eller någon nämnd i denna församling.
2. Den som är anställd *av* en samfällighet är inte valbar till kyrkonämnden eller någon annan nämnd i denna samfällighet. Han eller hon är inte heller valbar till *något* kyrkoråd eller någon nämnd i en församling som ingår i samfälligheten.
3. Den som är *anställd av ett stift* är inte valbar till stiftsstyrelsen eller någon av stiftets nämnder.
4. Den som är anställd på nationell nivå är inte valbar till Kyrkostyrelsen eller någon nämnd på nationell nivå.

Bestämmelserna om valbarhetshinder för anställda ska på motsvarande sätt tillämpas för den som är uppdragstagare.

34 kap. Kyrkans anställda

Tillsättning av domprost

12 § En befattning som domprost skall tillsättas av stiftsstyrelsen. *Innan stiftsstyrelsen beslutar om tillsättningen skall kyrkoråden i varje församling i pastoratet ges tillfälle att yttra sig över de behöriga sökandena. Därefter skall domkapitlet yttra sig.*

12 § En befattning som domprost ska tillsättas av en tillsättningsnämnd.

Biskopen är ordförande i tillsättningsnämnden. Nämnden utser bland sina valda ledamöter en vice ordförande.

Stiftsstyrelsen utser tre ledamöter i tillsättningsnämnden. Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd utser tre ledamöter i nämnden. Om domkyrkoförsamlingen ingår i ett flerförsamlingspastorat utser i stället kyrkonämnden eller, om en sådan

finns, pastoratsnämnden tre ledamöter i nämnden. För ledamöterna utses lika många ersättare. Stiftsstyrelsen utser även en ersättare för biskopen som ledamot.

Ledamöter och ersättare i tillsättningsnämnden ska väljas bland ledamöter och ersättare i det organ som förrättar valet.

Följande bestämmelser om kyrkorådet i en församling ska tillämpas på tillsättningsnämnden:

- 4 kap. 18 § om när sammanträdena ska hållas,*
- 4 kap. 19 § om ersättarnas tjänstgöring,*
- 4 kap. 20 § om beslutförhet,*
- 4 kap. 22 och 22 a §§ om jäv, och*
- 4 kap. 23 § om ärendenas avgörande och protokoll.*

*Kungörelser och tillkännagivanden ska anslås på pastora-
tets anslagstavla.*

Yttrande till en befattning som präst

13 § När ansökningstiden för en ledigförklarad befattning som kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt gått ut *skall kyrkorådet, kyrkonämnden, pastoratsnämnden eller stiftsstyrelsen* översända ansökningshandlingarna och platsannonsen till domkapitlet.

Efter beslut om behörighet *skall* domkapitlet med eget yttrande över de behöriga sökandena överlämna handlingarna till den som har att besluta om tillsättningen.

Domkapitlet *skall* underrätta de sökande om beslutet i behörighetsfrågan och om skälen för detta.

Vid tillsättning av befattning som präst i utlandskyrkan *skall* skyldigheten att översända handlingar till domkapitlet gälla Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet.

Yttrande vid tillsättning av en präst

13 § När ansökningstiden för en ledigförklarad befattning som *domprost*, kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt gått ut *ska den som har att besluta om tillsättningen* översända ansökningshandlingarna och platsannonsen till domkapitlet.

Efter beslut om behörighet *ska* domkapitlet med eget yttrande över de behöriga sökandena överlämna handlingarna till den som har att besluta om tillsättningen.

Domkapitlet *ska* underrätta de sökande om beslutet i behörighetsfrågan och om skälen för detta.

Vid tillsättning av befattning som präst i utlandskyrkan *ska* skyldigheten att översända handlingar till domkapitlet gälla Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet.

Församlingsinstruktionens innehåll

5 § För varje församling *skall* det finnas en församlingsinstruktion. *Denna skall* utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i församlingen i samråd med domkapitlet. Instruktionen *skall* innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning,
2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission,
3. *en redogörelse för församlingens verksamhet på teckenspråk samt på samiska, finska och andra språk,*
4. *regler om fortbildning för personal som arbetar med gudstjänst, undervisning, diakoni och mission, och*
5. *en redovisning av församlingens samverkan med andra församlingar i personalfrågor.*

5 § För varje församling *ska* det finnas en församlingsinstruktion. *Förslag till församlingsinstruktion ska* utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i församlingen i samråd med domkapitlet. Instruktionen *ska* innehålla

1. de regler för församlingen och församlingens verksamhet som domkapitlet får besluta enligt bestämmelser i denna kyrkoordning och
2. ett pastoralt program för församlingens grundläggande uppgift att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. *I det pastorala programmet ska särskilt behandlas församlingens verksamhet på teckenspråk samt på samiska, finska och andra språk.*

Utfärdande och ändring av en församlingsinstruktion

6 § Församlingsinstruktionen får utfärdas av domkapitlet efter godkännande av församlingens kyrkoråd och kyrkoherde var för sig. Den är därefter bindande för församlingen.

Fråga om ändring av församlingsinstruktionen för en församling får väckas av kyrkorådet, kyrkoherden eller domkapitlet. Ändringen godkänns och utfärdas på samma sätt som instruktionen.

6 § Församlingsinstruktionen får utfärdas av domkapitlet efter godkännande av församlingens *beslutande organ* och kyrkoherde var för sig. Den är därefter bindande för församlingen.

Fråga om ändring av församlingsinstruktionen för en församling får väckas av *församlingens beslutande organ*, kyrkorådet, kyrkoherden eller domkapitlet. Ändringen godkänns och utfärdas på samma sätt som instruktionen.

Församlingsinstruktioner för utlandskyrkan

7 a § För församlingar och övriga utlandsverksamheter inom utlandskyrkan *skall* en församlingsinstruktion utarbetas.

7 a § För församlingar och övriga utlandsverksamheter inom utlandskyrkan *ska* en församlingsinstruktion utarbetas.

Instruktionen för utlands-
kyrkan *skall* innehålla det som
anges i 5 § 2 *och* 4.

Instruktionen för utlands-
kyrkan *ska* innehålla det som
anges i 5 § 2.

En församlingsinstruktion för en församling utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i samråd med Domkapitlet i Visby. Den får utfärdas av domkapitlet efter godkännande av kyrkorådet och kyrkoherden var för sig och efter att Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet har getts tillfälle att yttra sig.

En församlingsinstruktion för en annan utlandsverksamhet utarbetas av kyrkoherden och Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet i samråd med domkapitlet i Visby stift. Den får utfärdas av domkapitlet efter godkännande av Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet och kyrkoherden var för sig.

Efter att domkapitlet har utfärdat församlingsinstruktionen är den bindande för församlingen eller verksamheten.

Fråga om ändring av församlingsinstruktionen för en församling får väckas av kyrkorådet, kyrkoherden eller domkapitlet. Fråga om ändring av församlingsinstruktionen för en annan verksamhet får väckas av Nämnden för Svenska kyrkan i utlandet, kyrkoherden eller domkapitlet. En ändring godkänns och utfärdas på samma sätt som instruktionen.

BESLUTSPRÖVNING

Tillämpningsområde

8 § Beslut av en församling prövas på begäran av den som tillhör församlingen och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Beslut av en samfällighet prövas på begäran av en församling som ingår i samfälligheten och på begäran av den som tillhör en sådan församling och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Beslut av ett stift prövas på begäran av en församling som ligger i stiftet, på begäran av en samfällighet där församlingar som ligger i stiftet ingår och på begäran av den som tillhör en sådan församling och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Prövning av beslut enligt första–tredje styckena gäller dock inte

8 § Beslut av en församling prövas på begäran av den som tillhör församlingen och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Församlingens beslut prövas också på begäran av kyrkoherden även om han eller hon inte tillhör församlingen.

Beslut av en samfällighet prövas på begäran av en församling som ingår i samfälligheten och på begäran av den som tillhör en sådan församling och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år. *Samfällighetens beslut prövas också på begäran av kyrkoherden i en pastoratssamfällighet eller av någon av kyrkoherdarna i en flerpastoratssamfällighet även om kyrkoherden inte tillhör någon av församlingarna som ingår i samfälligheten.*

Beslut av en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 § prövas på begäran av den som

1. om det i lag eller annan författning eller i denna kyrkoordning finns särskilda föreskrifter om överklagande,
2. beslut av rent förberedande eller rent verkställande art, och
3. beslut som har fattats av domkapitlet.

tillhör en församling för vilken domprosten är kyrkoherde och som vid tidpunkten för begäran har fyllt 16 år.

Prövning av beslut enligt första–fjärde styckena gäller dock inte

1. om det i lag eller annan författning eller i denna kyrkoordning finns särskilda föreskrifter om överklagande,
2. beslut av rent förberedande eller rent verkställande art, och
3. beslut som har fattats av domkapitlet.

Hur man begär beslutsprövning

9 § Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning.

En begäran om beslutsprövning *skall* avfattas skriftligt, egenhändigt undertecknas och ges in till *domkapitlet*. Klaganden *skall* därvid ange vilket beslut som *skall* prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

Framställningen *skall* ha kommit in till *domkapitlet* inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, samfällighetens respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden *skall* löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, samfälligheten respektive stiftet i stället för till *domkapitlet*, *skall* den ändå prövas.

9 § Domkapitlet avgör som första instans frågor om beslutsprövning *när beslut har fattats av en församling eller en samfällighet. Svenska kyrkans överklagandenämnd avgör frågor om beslutsprövning när beslut har fattats av ett stift eller en tillsättningsnämnd enligt 34 kap. 12 §.*

En begäran om beslutsprövning *ska* avfattas skriftligt, egenhändigt undertecknas och ges in till *prövningsinstansen*. Klaganden *ska* därvid ange vilket beslut som ska prövas och vilka omständigheter som åberopas till stöd för prövningen.

Framställningen *ska* ha kommit in till *prövningsinstansen* inom tre veckor från den dag då det tillkännagavs på församlingens, samfällighetens respektive stiftets anslagstavla att protokollet över beslutet har justerats.

Anslaget om protokolljusteringen måste vara uppsatt på anslagstavlan under hela klagotiden för att tiden *ska* löpa ut.

Om framställningen före klagotidens utgång har kommit in till församlingen, samfälligheten respektive stiftet i stället för till *prövningsinstansen*, *ska* den ändå prövas.

Beslut

- 16 § *Domkapitlet* får förordna att det beslut som provas tills vidare inte *skall* gälla. *Domkapitlet* får också förordna rörande saken i övrigt, i avvaktan på att ärendet avgörs slutligt.
- 16 § *Prövningsinstansen* får förordna att det beslut som provas tills vidare inte *ska* gälla. *Prövningsinstansen* får också förordna rörande saken i övrigt, i avvaktan på att ärendet avgörs slutligt.

Rättelse av skrivfel och liknande

- 18 § *Domkapitlet* får rätta sitt beslut om det innehåller någon uppenbar oriktighet, på grund av ett skrivfel, räknfel eller liknande förbiseende.
- 18 § *Prövningsinstansen* får rätta sitt beslut om det innehåller någon uppenbar oriktighet, på grund av ett skrivfel, räknfel eller liknande förbiseende.

Åtgärder när ett beslut har upphävts

- 20 § *Om ett beslut har upphävts och om beslutet redan har verkställts, ska det organ som har fattat beslutet se till att verkställigheten rättas i den utsträckning som det är möjligt. Ett beslut om rättelse ska fattas så snart som möjligt.*
En församling och en samfällighet ska senast tre månader efter att ett beslut har upphävts meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av upphävandet.

Förslag till ändringar i Arbetsordning för Kyrkomötet

Kyrkomötet beslutar i fråga om Arbetsordning för Kyrkomötet (SvKB 1999:3) dels att 1 kap. 3 §, 3 kap. 1 och 2 §§, 4 kap. 2, 10-13, 19-23 och 24 §§ samt 6 kap. 1 och 2 §§ ska ha följande lydelse, dels att det ska införas en ny paragraf 4 kap. 23 a § av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***1 kap. Inledande bestämmelser**

- 3 § Kyrkomötets presidium beslutar efter samråd med Kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna om plats, lokaler *och personal* vid Kyrkomötets sammanträden.
- 3 § Kyrkomötets presidium utser sekreterare i utskotten och valberedningen.
- 3 § Kyrkomötets presidium beslutar efter samråd med Kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna om plats *och* lokaler vid Kyrkomötets sammanträden.
- Kyrkomötets presidium utser sekreterare i utskotten och valberedningen. *Kyrkostyrelsen utser personal i övrigt efter samråd med Kyrkomötets presidium.*

3 kap. Ärendenas väckande

KsSkr 2009:5

- 1 § Motioner väcks genom att lämnas till Kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds. Kyrkomötets presidium får besluta att motioner med anledning av en skrivelse från Kyrkostyrelsen får väckas senare. Kyrkostyrelsen *skall* överlämna inkomna motioner till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets sammanträden. *Detsamma gäller Kyrkostyrelsens yttranden.*
- 1 § Motioner väcks genom att lämnas till Kyrkostyrelsen senast två månader innan årets första kyrkomötessammanträde inleds. Kyrkostyrelsen *ska* överlämna inkomna motioner till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets sammanträden.
- 2 § En skrivelse från Kyrkostyrelsen *skall* senast två månader innan kyrkomötessammanträdet inleds sändas till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets överläggningar. En skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget för den nationella nivån får dock sändas ut senast en månad innan kyrkomötessammanträdet inleds. Innan Kyrkostyrelsen beslutar om ett förslag *i en lärofråga skall Läronämnden avge ett preliminärt yttrande till styrelsen.*
- 2 § En skrivelse från Kyrkostyrelsen *ska* senast två månader innan Kyrkomötets sammanträde i september inleds sändas till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets överläggningar. En skrivelse med redovisning av verksamheten på den nationella nivån eller med förslag till budget för den nationella nivån får dock sändas ut senast en månad innan kyrkomötessammanträdet inleds. Innan Kyrkostyrelsen beslutar om ett förslag *i ett ämne som anges i 11 kap. 17 § första stycket kyrkoordningen ska den begära ett preliminärt yttrande från Läronämnden.*

4 kap. Ärendenas beredning

- 2 § Utskotten väljs för Kyrkomötets valperiod. Varje utskott *skall* ha femton ledamöter och lika många ersättare.
- 2 § Utskotten väljs för Kyrkomötets valperiod. Varje utskott *skall* ha femton ledamöter och lika många ersättare. *Ersättarna har rätt att närvara vid utskottets sammanträden och delta i överläggningarna, men inte i besluten.*
- Trots bestämmelserna i första stycket får en inkallad ersättare för en kyrkomötesledamot tjänstgöra som ersättare i det eller de utskott där kyrkomötesledamoten är ledamot eller ersättare.
- 10 § Ekumenikutskottet bereder ärenden om mellankyrkliga och ekumeniska frågor, om Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder samt om internatio-
- 10 § Ekumenikutskottet bereder ärenden om mellankyrkliga och ekumeniska frågor, om Svenska kyrkans arbete bland svenskar i andra länder samt om internatio-

nell mission och internationell diakoni. *Utskottet bereder inom sitt område ärenden om verksamhetsinriktning.*

nell mission och internationell diakoni.

- 11 § Kyrkolivsutskottet bereder ärenden om kyrkolivets utveckling, Svenska kyrkans kulturarbete, Svenska kyrkans forskning, kyrklig information samt Svenska kyrkans förhållande till massmedia. *Utskottet bereder inom sitt område ärenden om verksamhetsinriktning.*

- 11 § Kyrkolivsutskottet bereder ärenden om kyrkolivets utveckling, Svenska kyrkans kulturarbete, Svenska kyrkans forskning, kyrklig information samt Svenska kyrkans förhållande till massmedia.

- 12 § Budgetutskottet bereder ärenden om budget för den nationella nivån samt om Kyrkostyrelsens redovisning av föregående års verksamhet.

- 12 § Budgetutskottet bereder ärenden om *verksamhetsinriktning och* budget för den nationella nivån samt om Kyrkostyrelsens redovisning av föregående års verksamhet.

Budgetutskottet yttrar sig över vissa förslag enligt 4 kap. 20 §.

- 13 § Kyrkorättsutskottet bereder ärenden om lagen om Svenska kyrkan (1998:1591), lagstiftningsfrågor om Svenska kyrkan som registrerat trossamfund, begravningsverksamheten och den kulturhistoriskt värdefulla egendomen samt Kyrkomötets arbetsordning och instruktioner för Kyrkostyrelsen och nämnderna.

Kyrkorättsutskottet yttrar sig över *vissa* förslag enligt 4 kap. 21 §.

Kyrkorättsutskottet *ska* yttra sig över förslag *till ändringar i kyrkoordningen som finns i en skrivelse från Kyrkostyrelsen eller i en motion. Det finns ytterligare bestämmelser om yttranden från Kyrkorättsutskottet i 21 §.*

För att yttra sig över förslag till ändringar i kyrkoordningen får Kyrkorättsutskottet sammanträda innan Kyrkomötets sammanträde i september har öppnats.

- 19 § Ett utskott *skall* avge ett betänkande i ett ärende som har lämnats till utskottet för beredning. Betänkandet *skall* utmyнна i ett förslag till Kyrkomötets beslut.

Till betänkandet *skall* fogas reservationer och särskilda yttranden av en ledamot samt särskilda meningar av en *ersättare*

- 19 § Ett utskott *ska* avge ett betänkande i ett ärende som har lämnats till utskottet för beredning. Betänkandet *ska* utmyнна i ett förslag till Kyrkomötets beslut.

Till betänkandet *ska* fogas reservationer och särskilda yttranden av en ledamot samt särskilda meningar av en biskop som har deltagit i utskottets

eller en biskop som har deltagit i utskottets överläggningar. Vidare skall yttranden av Kyrkostyrelsen, Läronämnden och andra utskott bifogas betänkandet.

överläggningar. Vidare ska yttranden av Läronämnden och andra utskott bifogas betänkandet.

Reservationer och särskilda yttranden enligt 23 § ska även fogas till yttranden från Läronämnden och utskotten.

20 § Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktning för den nationella nivån skall utskottet inhämta yttrande av Budgetutskottet.

20 § Ett utskott får bereda ett annat utskott tillfälle att yttra sig i ett ärende som berör detta utskotts beredningsområde.

Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktning för den nationella nivån ska utskottet inhämta yttrande av Budgetutskottet.

21 § Innan ett utskott avger ett betänkande i ett ärende som kan medföra ändring i Kyrkoordningen skall utskottet – vad avser de förslag till bestämmelser som föreslås ingå i eller fogas till betänkandet – inhämta yttrande av Kyrkorättsutskottet.

21 § Innan ett utskott föreslår en ändring i kyrkoordningen som Kyrkorättsutskottet inte redan har yttrat sig över enligt bestämmelserna i 13 § andra stycket ska ett nytt yttrande inhämtas från Kyrkorättsutskottet. Detsamma gäller om ett förslag till ändring i kyrkoordningen läggs fram i en reservation.

22 § Om ett utskott finner att ett ärende inte hinner beredas under det första kyrkomötessammanträdet under året skall utskottet så snart som möjligt anmäla detta till Kyrkomötets ordförande. En sådan anmälan skall innehålla förslag om ärendets beredning.

Kyrkomötets presidium skall lämna ett förslag till Kyrkomötets beslut om ärendets beredning.

22 § Om ett utskott finner att ett ärende inte hinner beredas under det första kyrkomötessammanträdet under året ska utskottet så snart som möjligt anmäla detta till Kyrkomötets ordförande. En sådan anmälan ska innehålla förslag om ärendets beredning.

Kyrkomötets presidium ska lämna ett förslag till Kyrkomötets beslut om ärendets beredning.

23 § När ett utskott skall avgöra ett ärende tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 34–37 §§ kyrkoordningen.

23 § När ett utskott ska avgöra ett ärende tillämpas bestämmelserna i 3 kap. 34–37 §§ kyrkoordningen.

Den som har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot beslutet eller lämna ett särskilt yttrande. En biskop som

har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening. En ersättare som har deltagit i utskottets överläggningar får anteckna en särskild mening i utskottets protokoll.

En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening ska anmälas när utskottet fattar beslut om ett betänkande eller om ett yttrande till ett annat utskott. En reservation, ett särskilt yttrande eller en särskild mening som avfattas skriftligen ska lämnas innan Kyrkomötets sammanträde i september har avslutats.

Rätten att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande gäller även ledamöterna i Läronämnden och i valberedningen.

23a § Protokoll ska föras vid utskottssammanträden.

24 § Kyrkostyrelsen *skall* sända de betänkanden som *skall* behandlas vid det andra kyrkomötessammanträdet under året till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets överläggningar. Betänkandena *skall* vara utsända senast en vecka innan sammanträdet inleds.

24 § Kyrkostyrelsen *ska* sända de betänkanden som *ska* behandlas vid det andra kyrkomötessammanträdet under året till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets överläggningar. Betänkandena *ska* vara utsända senast en vecka innan sammanträdet inleds.

6 kap. Frågedebatt

1 § Innan Kyrkomötet vid årets andra sammanträde beslutar i något ärende som har beretts av ett utskott *skall* det hållas en frågedebatt. I frågedebatten får frågor ställas till Kyrkostyrelsen och till ordföranden i en nämnd som har tillsatts enligt bestämmelserna i 10 kap. 6 § kyrkoordningen.

En ordförande som fått en fråga får delta i frågedebatten även om han eller hon inte är ledamot av Kyrkomötet eller i Kyrkostyrelsen.

2 § En ledamot eller en biskop som vill ställa en fråga i frågedebatten *skall* senast *en vecka* innan årets andra sammanträde inleds *sända frågan* till Kyrkomötets ordförande.

1 § Innan Kyrkomötet vid årets andra sammanträde beslutar i något ärende som har beretts av ett utskott *ska* det hållas en frågedebatt. I frågedebatten får frågor ställas till Kyrkostyrelsen och till ordföranden i en nämnd som har tillsatts enligt bestämmelserna i 10 kap. 6 § kyrkoordningen.

2 § En fråga från en ledamot eller en biskop *ska* senast *tolv dagar* innan årets andra sammanträde inleds *ha inkommit* till Kyrkomötets ordförande.

1. Inledning

1.1 Utredningen om demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan

Kyrkostyrelsen beslutade den 24 oktober 2005 direktiv för en utredning om demokrati och delaktighet i Svenska kyrkan. Utredningsarbetet har genomförts i två etapper. Resultatet av den första etappen presenterades i betänkandet *Demokratin är en successiv uppenbarelse*. Utredningen överlämnade som ett resultat av etapp två år 2006 betänkandet *Välja med förtroende* och promemorian *Förtroendevaldas rätt till ledighet*, samt år 2008 slutbetänkandet *Styra och leda*. I en särskild promemoria har utredningen lagt fram förslag till ändringar i Kyrkomötets arbetsordning.

I denna skrivelse behandlar Kyrkostyrelsen förslagen i slutbetänkandet samt förslagen om ändringar i Kyrkomötets arbetsordning.

1.2 Remissförfarandet

Promemorian om Kyrkomötets arbetsordning har inte varit föremål för remissbehandling.

Övriga förslag från betänkandet *Styra och leda* sändes i mitten av december 2008 ut till 2 201 remissinstanser uppdelade på församlingar, församlingar med egen ekonomi, samfälligheter, domkapitel, stiftsstyrelser samt till ytterligare ett antal instanser, bl.a. Svenska kyrkans församlingsförbund och fackliga organisationer. Därutöver har en del spontana remissvar kommit in.

Av remissinstanserna, har merparten svarat genom att via en för varje instans unik länk nå ett elektroniskt svarsformulär och där fylla i sitt svar. Möjlighet till fritextsvar har funnits för varje fråga och relativt många remissinstanser har utnyttjat den möjligheten.

För den som så önskade gick det också att fylla i svarsformuläret och sända det i vanligt brev till kyrkokansliet. Cirka 200 remissinstanser har valt den möjligheten. Svaren på papper har databehandlats så att de där markerade svaren inkluderas i nedanstående tabellsammanställningar. På samma sätt har dessa fritextkommentarer vägts in i den följande sammanställningen. Totalt har drygt 650 svar kommit in. Det bör beaktas att en del remissinstanser har lämnat svar som gäller också andra. Det finns exempelvis samfälligheter som har angivit att svaret också gäller de i samfälligheten ingående församlingarna. Omkring 180 remissinstanser har aktivt meddelat att man avstår från att svara.

1.3 Remissvaren

I de följande avsnitten redovisas tabellsammanställningar och en sammanfattning av de fritextkommentarer som remissinstanserna har lämnat avseende de 19 frågor som ingick i remissunderlaget. Det ligger i sakens natur att många av de remissinstanser som har kommenterat de olika förslagen gör det därför att de antingen inte instämmer alls, eller har önskemål om att förslagen ska justeras i någon riktning.

De tabeller som redovisas nedan för varje fråga visar utfallet i procent av de svar som har avgivits för varje kategori. Under procentsiffrorna redovisas antal svar, också det per kategori. Förkortningarna ska läsas enligt följande:

FME = församling med egen ekonomi

FUE = församling utan egen ekonomi

SAM = kyrklig samfällighet

STI = stiftsstyrelse och domkapitel

YTTERL = remissinstanser utöver ovanstående samt spontanremisser.

2. Församling och samfällighet

Kyrkostyrelsens förslag: Det ska inte regleras i kyrkoordningen att kyrkonämnden ska delegera handläggning av arbetsgivarfrågor till kyrkoråden. I gengäld skärps bestämmelserna om kyrkonämndens skyldighet att uppdra åt kyrkoråden att disponera anslagen för församlingens grundläggande uppgift.

Ändrade paragrafer 2 kap. 11 §, 4 kap. 31 § samt 33 §

2.1 Utredningen

I detta sammanhang behandlar utredningen relationen mellan församlingar och samfälligheten ur två aspekter. Den ena är arbetsgivarfrågorna, den andra är frågan är om delegation när det gäller disponering av anslag. Utredningen formulerar sitt förslag enligt följande.

Det ska göras en ändring i bestämmelserna om delegation av uppgifter från kyrkonämnd till kyrkoråd och pastoratsnämnder. Endast i fråga om att disponera anslag för församlingens grundläggande uppgift ska det fortfarande anges att en delegation ska göras. Den bestämmelsen skärps så att kyrkonämnden endast om det finns synnerliga skäl får underlåta att uppdra åt kyrkoråden att disponera dessa anslag. I övrigt är det tillräckligt att ange att kyrkonämnden får uppdra åt ett kyrkoråd eller en pastoratsnämnd att fullgöra sådana uppgifter som särskilt avser församlingen respektive pastoratet.

I sina överväganden skriver utredningen att en uttalad intention när kyrkoordningen utarbetades var att stärka församlingens ställning som den grundläggande enheten i Svenska kyrkan. Man konstaterar att i syfte att stärka församlingens ställning när den ingår i en samfällighet infördes bl. a. bestämmelserna i 47 kap. om församlingens inflytande i budgetprocessen och om delegation av vissa uppgifter enligt 4 kap. 31 §. Vad gäller rätten att disponera anslag som avser församlingens grundläggande uppgift framhåller man att avsikten är att församlingens kyrkoråd ska tilldelas ramanslag och själv förfoga över hur dessa ska användas.

Utredningen framhåller att församlingens kyrkoråd ska verka för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Det är då viktigt att kyrkorådet disponerar ekonomiska resurser för detta ändamål om det ska kunna ta ansvar för och fullgöra detta uppdrag. Utredningen framhåller att om kyrkorådet inte disponerar resurser för ändamålet riskerar man att församlingens rätt att själv besluta hur den grundläggande uppgiften ska fullgöras blir illusorisk. Utredningen framhåller att när det står att undantag får göras om det finns "särskilda skäl" innebär det att församlingens ställning är relativt svag, eftersom det inte finns några tydliga kriterier för vad som är särskilda skäl. Därför föreslår man att uttrycket "särskilda skäl" ska bytas mot "synnerliga skäl". Det innebär, skriver man, att det endast undantagsvis ska vara möjligt för kyrkonämnden att låta bli att uppdra åt kyrkorådet att disponera anslagen för den grundläggande uppgiften.

Bestämmelsen att arbetsgivarfrågor ska delegeras, om det inte finns särskilda skäl, anser utredningen vara något problematisk. I och för sig, säger man, står det klart att när församlingar bildar en samfällighet så är det samfälligheten som är arbetsgivare för alla anställda. Men när det i kyrkoordningen anges att arbetsgivaruppgifter ska delegeras kan detta bidra till en oklarhet i ansvarsfrågorna trots att det inte går att delegera bort det yttersta ansvaret. Det finns också en otydlighet i bestämmelsen i och med att det inte närmare anges vad som avses. Mot bakgrund av detta säger utredningen att det är tillräckligt att ange att

kyrkonämnden får uppdra åt ett kyrkoråd eller en pastoratsnämnd att fullgöra sådana uppgifter som särskilt avser församlingen respektive pastoratet. Avsikten med detta är inte att få till stånd en ändring av fungerande delegationsordningar. Såvitt gäller arbetsgivarfrågor innebär detta enligt utredningens mening ett förtydligande av gällande ansvarsfördelning. En ändring bör som en följd av detta göras i 4 kap. 33 § andra stycket så att där framgår att pastoratsnämnden ska handlägga arbetsgivarfrågor enligt uppdrag från kyrkonämnden.

För att uppnå en större enhetlighet föreslår utredningen en ändring av lydelsen i 2 kap. 11 § så att samma terminologi används där som i 34 kap. 12 § beträffande tillsättning av domprost.

2.2 Remissutfallet

Fråga 1, betänkandets avsnitt 5.1

Förändringar föreslås i relationen mellan en samfällighet och de församlingar som bildar samfälligheten. Det ska inte regleras i kyrkoordningen att kyrkonämnden ska delegera handläggning av arbetsgivarfrågor till kyrkoråden. I gengäld skärps bestämmelserna om kyrkonämndens skyldighet att uppdra åt kyrkoråden att disponera anslagen för församlingens grundläggande uppgift.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 1, betänkandets avsnitt 5.1	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,6%	2,0%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	2,3%	3,7%	9,3%	11,5%	0,0%	4,7%
Ja	60,6%	80,7%	75,7%	88,5%	57,1%	74,1%
Nej	4,0%	8,6%	10,0%	0,0%	14,3%	7,5%
Tar inte ställning	32,0%	5,0%	3,6%	0,0%	28,6%	12,2%
(tom)	0,6%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Remissinstanserna kommenterar frågan om delegation, dels från kyrkonämnd till kyrkoråd när det gäller disponering av anslag, dels från kyrkonämnd till kyrkoråd eller pastoratsnämnd rörande arbetsgivarfrågor.

Flera remissinstanser, bl.a. domkapitlet i Lund påpekar att utredningens förslag enbart avser pastoratssamfälligheter. Därmed kvarstår, säger man, problemen kring flerpastoratssamfälligheter.

Kinda kyrkliga samfällighet som inte anser sig kunna ansluta sig till utredningens förslag beträffande delegation när det gäller disponering av anslag, menar att de ekonomiska realiteterna i samfälligheter med små församlingar nödvändiggör att kyrkonämnden håller ett mycket fast grepp om resursernas användning. Täby församling framhåller att kyrkoordningen behöver förtydligas så att det framgår att församlingarnas vilja ska vara vägledande om skilda meningar finns mellan samfällighet och församling. Linköpings Berga församling noterar att förslaget om att ändra orden "särskilda skäl" till "synnerliga skäl" innebär en skärpning och tillstyrker därför förslaget.

Bl.a. Domkapitlet i Västerås framhåller att det finns ett behov av att klargöra skillnaden mellan tillsättning och anställning. Stiftsstyrelsen i Göteborg framför att samma skärpning som för disponering av anslagen behövs beträffande delegation av handläggning av arbetsgivarfrågor. Kyrkoordningens 2 kap 11 § om tillsättning av tjänster i en församling förutsätter, menar man, att kyrkoråden har ett avgörande inflytande över arbetsvillkor och ingångslöner. Därför behöver en justering göras som klargör att det normalt är kyrkoråden som ska ansvara för

handläggningen av arbetsgivarfrågor för sin egen personal, om de inte själva väljer att avstå från detta. Samma möjligheter att avstå befogenheter bör givetvis även gälla rätten att disponera anslag. Detta är viktigare än att det måste finnas en gemensam policy i varje samfällighet i dessa frågor.

Ett antal remissinstanser menar att eftersom samfälligheten har arbetsgivaransvaret, så ska också arbetsgivarfrågorna ligga där. Helsingborgs kyrkliga samfällighet anser att arbetsgivarfrågor som innebär att man binder resurser för samfälligheten på längre sikt, i normalfallet inte ska delegeras. Ett annat skäl för detta sägs vara att en delegation kan påverka samfällighetens möjlighet att upprätthålla en enhetlig personalpolitik.

De remissinstanser som har avstått från att svara har ofta gjort det med motiveringen att man utgör ett enförsamlingspastorat och därför inte berörs av frågan.

Överklagandenämnden har inte någon erinran mot förslaget.

2.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsen instämmer i det av utredningen framförda förslaget.

Att församlingar, när så är lämpligt, samverkar i en gemensam samfällighet ser Kyrkostyrelsen som en god och ändamålsenlig ordning. Men det är samtidigt betydelsefullt att framhålla att det som sägs i inledningen till kyrkoordningens andra avdelning, om församlingen som den primära enheten inom kyrkan, därigenom inte blir mindre giltigt. Det är församlingen som har att utföra det som är den grundläggande uppgiften, att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt att utöva mission och diakoni. Det är kyrkorådet, i sin egenskap av församlingens styrelse, som bär ansvar för att den grundläggande uppgiften utförs på det sätt som passar de lokala omständigheterna. För att detta ska kunna ske är det väsentligt att kyrkorådet i den enskilda församlingen kan disponera de medel som krävs för att denna uppgift ska kunna utföras. Det är kyrkorådet (eller med förslaget i avsnitt 5, kyrkofullmäktige) som, tillsammans med kyrkoherden, beslutar om den församlingsinstruktion som sedan fastställs av domkapitlet. Mot bakgrund av detta finner Kyrkostyrelsen att det finns goda skäl för den föreslagna ändringen av bestämmelsen i 4 kap. 31 § första stycket kyrkoordningen.

Kyrkostyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det inte går att tydligt klargöra vad som är skillnaden mellan ”särskilda” skäl och ”synnerliga” skäl. Det senare uttrycket används redan i kyrkoordningen utan närmare precisering (se t.ex. 2 kap. 12 § eller 38 kap. 16 §). Avsikten med att välja synnerliga skäl måste vara att uttrycka att det behövs extraordinära omständigheter för att undantaget ifråga ska göras. I sitt betänkande anger utredningen som exempel på detta en situation då en församling medvetet överskrider de givna ramarna och förbrukar mer pengar än de har att disponera. En annan situation som skulle motivera ett undantag med hänvisning till synnerliga skäl kan vara om styrningen i en församling har upphört att fungera, t.ex. genom att alla eller många av kyrkorådets ledamöter har avgått. Visserligen finns en i kyrkoordningen reglerad ordning för beslutsfattande i sådan fall. Det är dock inte otänkbart att detta också i något fall kan få konsekvenser för den delegation som får göras. Innebörden i uttrycket ”synnerliga skäl” får komma att framgå av den praxis som över tiden kan utvecklas. Det ligger dock i sakens natur att sådana undantag ska vara mycket sällan förekommande.

Det står klart att det är samfälligheten som är arbetsgivare för all inom samfälligheten anställd personal. Samtidigt framgår kyrkorådets rätt att anställa av 2 kap. 11 §. I likhet med utredningen anser Kyrkostyrelsen att denna ordning bör finnas kvar. Däremot kan det finnas skäl att, som utredningen föreslår,

förtydliga skillnaden mellan att "tillsätta" och att "anställa". Här kan jämföras med 34 kap. 12 § som rör tillsättning av domprost. Det är stiftsstyrelsen som tillsätter befattningen genom att besluta vem som ska få den. Men det är sedan kyrkoråd eller kyrkonämnd som anställer, d.v.s. fattar beslut om lön och anställningsvillkor.

Kyrkostyrelsen ser inte att en obligatorisk delegation av allmänna arbetsgivarfrågor är som något som bör föreskrivas i kyrkoordningen. Sker det måste en sammanhållen arbetsgivarpolicy beträffande bl.a. lönepolitik säkerställas på annat sätt. Detsamma gäller frågorna om arbetsmiljö. Det är bara arbetsgivaren, d.v.s. samfälligheten som kan avgöra om detta kan ske på ett tillfredsställande sätt. Därför finner Kyrkostyrelsen att utredningens förslag till skrivning i 4 kap. 31 § andra stycket som innebär en fakultativ delegation och ändringarna rörande pastoratsnämnden i 33 § i samma kapitel bör genomföras. Kyrkostyrelsen noterar i det sammanhanget att förslagen berör flerpastoratssamfälligheter såväl när det gäller delegation till kyrkoråd som när det gäller pastoratsnämnder.

3. Kyrkoherde och kyrkoråd

Kyrkostyrelsens förslag: Med syftet att skapa en tydligare ansvarsfördelning föreslås att kyrkoherden genom bestämmelser i kyrkoordningen får uppdrag att leda all verksamhet i en församling och en pastoratssamfällighet. Kyrkorådet och kyrkonämnden är fortsatt styrelse i församlingen respektive samfälligheten.

Borttagen paragraf 2 kap. 6 §

Ändrade paragrafer: 2 kap. 5, 8 §§, 4 kap. 7 §, 5 kap. 1 §

Ny paragraf: 5 kap. 1 a §

3.1 Utredningen

Frågan om ansvarsfördelning mellan kyrkoråd och kyrkoherde behandlas utförligt av utredningen. Efter utblickar över hur ansvarsfördelningen ser ut på områden som i någon mån är jämförbara, t.ex. hälso- och sjukvården samt skolan, liksom i norska, danska och finska kyrkorna, föreslår utredningen att kyrkoherdens ledningsansvar ska utsträckas till all verksamhet. Förslaget formuleras på följande sätt.

I syfte att skapa en tydligare ansvarsfördelning inom ramen för det gemensamma uppdraget att ansvara för församlingens grundläggande uppgift görs en viss omredigering i kyrkoordningens bestämmelser om kyrkorådets och kyrkoherdens ställning och uppgifter. Kyrkorådet har uppgiften att vara församlingens styrelse. Kyrkoherden får inte minst av arbetsmiljöskäl genom kyrkoordningen uppgiften att leda all församlingens verksamhet. Kyrkoherden ska även leda all verksamhet i en pastoratssamfällighet.

I sina överväganden lyfter utredningen inledningsvis fram att bland det som Kyrkomötet år 1995 fann angeläget att ha med i den kommande lagen om Svenska kyrkan var "principen om förening av folkligt förankrad självstyrelse och ämbetsförvaltning inom kyrkans gemensamma uppdrag". Vidare erinrar utredningen om att enighet nåddes beträffande arbetsgivarskapet för prästerna med en lösning som innebar att det inte längre skulle finnas ett antal viktiga arbetsgivarfunktioner på stiftsnivå. Det har i kyrkoordningen därmed gjorts en tydlig åtskillnad mellan uppgiften att vara arbetsgivare och tillsynen över hur präster utövar sitt uppdrag inom kyrkans vinningstjänst utifrån avgivna

vigningslöften. En avsikt med detta är att biskop och domkapitel ska kunna utöva sin tillsyn utan att deras åtgärder ytterst kan prövas i arbetsrättslig ordning.

Utredningen pekar på 2 kap. 5 och 6 §§ där den lokala ansvarsfördelningen mellan kyrkoråd och kyrkoherde nu regleras. Likaså hänvisar man till inledningstexten kyrkoordningens andra avdelning: ”De förtroendevalda och andra som tillhör kyrkan har tillsammans med dem som innehar vigningstjänsten del i det gemensamma uppdraget att förkunna det kristna budskapet. Tillsammans har de också ansvar för det demokratiska beslutsfattandet och för besluten.” Utredningen tar också upp arbetsmiljöaspekten på olika sätt. Bl.a. hänvisar man till att Arbetsmiljöverket i sin rapport 2007:3 *Tillsyn av Svenska kyrkans arbetsmiljö* har sagt att det inställer sig ”många möjligheter till tolkningar av var ett arbetsmiljöansvar kan tänkas ligga”.

Det gemensamma uppdraget bör, enligt utredningen, lyftas fram i bestämmelserna om kyrkorådets uppgifter i kyrkoordningens kapitel 4 och också anges i bestämmelser om kyrkoherdens uppgifter i kapitel 5.

I sitt betänkande säger utredningen att det bör finnas ett samlat ledarskap för all verksamhet i församlingen. Inom hälso- och sjukvården behöver det inte längre vara en läkare som är verksamhetschef, även om detta ofta är fallet. På samma sätt kan det hävdas att det inte krävs en präst som chef för att en präst ska kunna fullgöra sina i prästvigningen givna uppgifter. Men man kan, enligt utredningen, också se på vad som gäller i skolan. Det finns visserligen inte några bestämmelser om vilken utbildning en rektor ska ha, men det finns en bestämmelse om att bara den får anställas som rektor som genom utbildning och erfarenhet har pedagogisk insikt.

Utredningen har konstaterat att det vid en jämförelse med uppgiften som kyrkoherde nog kan sägas att den ligger närmare rektorns än verksamhetschefens inom hälso- och sjukvården. Det är tveksamt, säger man, om ledarskapet i församlingen kan skiljas från ett omedelbart ansvar för församlingens grundläggande uppgift. Pastoralt ansvar och ledarskap bör hållas samman. Utredningen har därför kommit till slutsatsen ”att det mer entydigt bör fastställas ett ledningsansvar för verksamheten i församlingar och pastorat. Det bör vara kyrkoherden som har det övergripande ledarskapet för verksamheten som helhet”.

Som en konsekvens av detta är det enligt utredningen naturligt att kyrkoherden också måste ha ansvar för arbetsmiljön, men det kan eller bör dock inte regleras i kyrkoordningen. Utredningen fortsätter:

Det är arbetsgivaren som har det grundläggande ansvaret för arbetsmiljön. Detta innebär i detta sammanhang kyrkorådet eller kyrkonämnden beroende av om det är fråga om en församling med egen ekonomisk förvaltning eller en samfällighet. För att få till stånd ett fungerande och i den löpande verksamheten integrerat arbetsmiljöarbete är det nödvändigt att den som leder verksamheten också är ansvarig för arbetsmiljön. För att kyrkoherden ska ha ett reellt ansvar för arbetsmiljön måste han eller hon ges nödvändiga resurser, befogenheter och utbildning. Om det har hänt något som föranleder en rättslig prövning avgör domstolen vem som kan utkrävas ett personligt ansvar. Mot denna bakgrund menar vi att arbetsmiljöansvaret inte kan regleras i kyrkoordningen även om vi också menar, som redan sagts, att kyrkoråd och kyrkonämnder ska ge kyrkoherden arbetsmiljöansvar och skapa förutsättningar för att det ansvaret också kan utövas.

Utredningen påpekar att det endast är beträffande församlingar med egen ekonomi samt för pastoratssamfälligheter som det är möjligt att i kyrkoordningen ange att kyrkoherden ska leda all verksamhet. Man hänvisar till den av Kyrko-

styrelsen tillsätta strukturutredningen och menar att frågor om det övergripande ledningsansvaret i flerpastoratssamfälligheter behöver behandlas i det sammanhanget.

Det ligger mycket, säger utredningen, i den uppdelning som brukar göras mellan att styra och leda. Till funktionen ”att styra” hänförs då mer övergripande uppgifter medan ledarskapet är mer inriktat på den löpande verksamheten. Man kan, enligt utredningen, också tala om en skillnad mellan styrelsearbetets mer strategiska inriktning och ett operativt ledarskap.

Utredningen anser att det i 2 kap. 5 § bör anges kyrkorådets och kyrkoherdens grundläggande ställning och därmed vilken ansvarsfördelning som ska gälla. Det innebär att det liksom för närvarande ska sägas att kyrkorådet är församlingens styrelse och att det därtill ska framgå att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen. När det här talas om all verksamhet görs ingen inskränkning till den verksamhet som är ett direkt utflöde av församlingens grundläggande uppgift, utan det gäller all verksamhet som församlingen bedriver. Det gäller även begravningsverksamheten när församlingen är huvudman för denna.

Utredningen föreslår också beträffande kyrkoråd vissa omredigeringar mellan 2 kap. och 4 kap. På samma sätt föreslås beträffande kyrkoherden omredigeringar mellan 2 kap. och 5 kap. I fråga om pastoratssamfälligheter föreslås att det ska finnas bestämmelser om kyrkoherdens ledarskap för samfällighetens verksamhet i ett nytt andra stycke i 2 kap. 8 §.

3.2 Remissutfallet

Fråga 2, betänkandets avsnitt 5.2

Med syftet att skapa en tydligare ansvarsfördelning föreslås att kyrkoherden genom bestämmelser i kyrkoordningen får uppdrag att leda all verksamhet i en församling och en pastoratssamfällighet. Kyrkorådet och kyrkonämnden är fortsatt styrelse i församlingen respektive samfälligheten.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 2, betänkandets avsnitt 5.2	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,6%	2,0%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	6,9%	8,6%	10,0%	3,8%	7,1%	8,2%
Ja	84,6%	79,1%	73,6%	88,5%	57,1%	79,3%
Nej	6,9%	7,6%	13,6%	7,7%	28,6%	9,1%
Tar inte ställning	1,1%	2,7%	1,4%	0,0%	7,1%	2,0%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Som synes av ovanstående sammanställning anser den stora majoriteten av remissinstanserna att utredningens förslag bör genomföras. Detta gäller också stiftsstyrelserna där de flesta har uttalat sig för förslaget. Flera remissinstanser bl.a. stiftsstyrelserna i Lund och Skara påpekar att utredningen inte närmare har diskuterat problemen kring flerpastoratssamfälligheter utan föreslår att frågan ska lämnas över till Strukturutredningen. Stiftsstyrelsen i Skara menar att ett förslag till lösning borde ha presenterats av utredningen.

Domkapitlet i Västerås anger att förslaget bör genomföras efter viss justering. I sin kommentar säger man: ” Om kyrkonämnd delegerar beslutsrätt till utskott eller annan nämnd ska kyrkoherden ha beslutsrätt i denna instans. Om kyrkoherden inte har beslutsrätt kan kyrkonämnden annars på detta sätt frånta

kyrkoherden möjlighet till påverkan av beslutet som kyrkoherden har som beslutande i kyrkonämnden.”

Många av de remissinstanser som anser att förslaget bör genomföras motiverar detta med att det skapar en bättre tydlighet rörande kyrkoherdens roll. Stiftsstyrelsen i Lund redovisar som sin erfarenhet att ”de flesta av de långvariga och destruktiva konflikterna i pastoraten haft sin grund just i den otydlighet i rollerna det blir, då en ordförande också är arbetsledare för kamrer/kanslichef och/eller vaktmästare i yttre tjänst”. Stiftsstyrelsen framhåller också att det även ur arbetsmiljösynpunkt måste bli odiskutabelt att all arbetsledning utgår från en övergripande chef, kyrkoherden, som i sin tur kan vidarebefordra till lämplig nivå.

Många remissinstanser kopplar sin positiva inställning till Kyrkomötets tidigare beslut om behörighetsgivande utbildning. Visby domkyrkoförsamling framhåller att den kyrkoherdeutbildning som fr.o.m. år 2013 blir obligatorisk, ”förstärker uppfattningen att kyrkoherden leder all verksamhet”.

Överklagandenämnden påminner i sitt yttrande om att nämnden i ett par beslut har pekat på vissa oklarheter i kyrkoordningen i aktuellt avseende. I besluten har Överklagandenämnden uttalat att kyrkoherden har det övergripande ansvaret för all verksamhet i församlingen och man konstaterar att den nu föreslagna lydelsen av 2 kap. 6 § innebär ett klargörande av att kyrkoherden har ett samlat ledarskap. Förslaget är därmed i linje med vad Överklagandenämnden tidigare har uttalat. Därutöver vill Överklagandenämnden peka på att utredningen inte lämnar något förslag beträffande flerpastoratssamfälligheter, ”motsvarande vad som i 2 kap. 8 § 2 stycket kyrkoordningen föreslås ska gälla för pastoratssamfälligheter. Ett förtydligande behövs även i denna del”.

Till de remissinstanser som anser att utredningens förslag bör genomföras hör Kyrkans Akademikerförbund. Man säger sig ha arbetat lång tid för att kyrkoherdens arbetsställning ska bli tydligare, särskilt i förhållande till kyrkorådet och i de fall det finns en kanslichef. Man framhåller att förslaget gör det möjligt att få en tydligare arbetsledning och bättre arbetsmiljö på arbetsplatserna i Svenska kyrkan.

Denna uppfattning delas dock inte av alla remissinstanser. Stiftsstyrelsen i Göteborg avvisar förslaget och säger att det är viktigt att det finns ett tydligt samband mellan befogenhet och ansvar. Så kommer inte längre vara fallet om detta genomförs. De möjligheter att utkräva ansvar av en kyrkoherde som stiftet har kan inte tillämpas inom områden som fastighetsskötsel, ekonomi, IT-frågor, med mera. Stiftsstyrelsen i Göteborg menar att en så här långtgående ändring skulle behöva kompletteras med bestämmelser om att förordnandet som kyrkoherde tidsbegränsas, och att kyrkorådet kan flytta kyrkoherdeuppdraget till en annan präst om det inte fungerar. Den jämförelse som ibland görs mellan kyrkoherdar i församlingar och vd i aktiebolag håller inte, menar man, och de åtgärder som Kyrkomötet har beslutat om för att höja kompetensen inom kyrkoherdeskrået har inte ens börjat vidtas. Därför är det alldeles för tidigt att göra en så här stor förändring.

Helsingborgs kyrkliga samfällighet menar att ett samlat och tydligt ledarskap är eftersträvänsvärt, men ser en svårighet i att kyrkoherden i egenskap av fullvärdig ledamot i kyrkonämnd/-råd har del i den överordnade ställning dessa organ har gentemot sin administrativa chefstjänsteman. Man anför att utredningens förslag innebär att man lägger över ansvaret från en direkt underställd tjänsteman till en kyrkoherde avseende den administrativa verksamheten och verkställigheten av fattade beslut. Kyrkoherden kommer, säger man, därvid att i denna del bli underställd kyrkonämnden/-rådet på samma sätt som en administrativ chefstjänsteman är det i nuläget.

Solna församling avvisar bestämt utredningens förslag och menar att den lösning till en enda modell som utredningen föreslår, är orimlig mot bakgrund av de skiftande förutsättningar som finns inom den kyrkliga organisationen.

Föreningen Sveriges Kyrkogårdsschefers styrelse anser att förslaget absolut inte ska genomföras. Man menar att ”tvingande regler om vem som ska vara chef i församlingar och pastoratssamfälligheter känns helt otidsenligt. Särskilt pekar man på att begravningsverksamheten kräver en egen chef med specialkunskaper inom detta område. Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund anser att frågan om begravningsverksamhetens exekutiva ledning behöver diskuteras ytterligare.

Styrelsen för Kyrkokamerala föreningen tar helt avstånd från förslaget och menar också att det är orimligt att kyrkoordningen ska innehålla tvingande regler om vem som ska vara chef i pastorat och samfälligheter och att befintliga organisationer måste göras om. Man menar att många av föreningens medlemmar har sökt chefsjobb direkt underställda kyrkoråd eller kyrkonämnd. Förslaget kan, enligt Kyrkokamerala föreningen leda till arbetsmiljöproblematik. Till sitt remissvar har man fogat resultatet av en enkätundersökning med 231 inkomna svar. Resultatet kan tolkas som att 44,6 procent av de tillfrågade helt avvisar förslaget, medan 30,7 procent helt instämmer. Återstoden tar inte uttalat ställning för eller emot.

Svenska kyrkans Församlingsförbund anser att utredningen har formulerat tydliga bestämmelser och att den på ett förtjänstfullt sätt har beskrivit frågor om styrning och ledning. Dock menar man att det finns brister i analysen när det gäller konkreta beslutspunkter som kan uppkomma i en församlings eller kyrklig samfällighets verksamhet. Församlingsförbundet pekar på två punkter som sammantaget leder till uppfattningen att man i nuläget bör avvakta med denna ändring i kyrkoordningen. Som den ena punkten framför man att det är ”olämpligt att ha en klar och tydlig organisationsprincip som inte kommer att gälla i de så kallade flerpastoratssamfälligheterna”. Den andra punkten är att man anser att det råder en stor osäkerhet kring gränsdragningen mellan att styra och leda. Som ett exempel på detta anger man Överklagandenämndens beslut ÖN 39-2007.

Församlingsförbundet pekar särskilt på frågan om arbetsmiljöansvar. Man säger i sitt remissvar att den formulering som anges i utredningens förslag är att likna vid den som gäller för en vd i ett företag. Man fortsätter: ”I linje med detta skulle det kanske vara önskvärt att civil praxis härigenom konstaterar att kyrkoherden genom sin ställning i straffrättsligt hänseende är den som har arbetsmiljöansvar.”

Jusek föreslår att betänkandets avsnitt 5.2 inte genomförs utan att ledarskapet för Svenska Kyrkan skall kunna vara öppet för alla professioner för att Svenska kyrkan ska kunna få ett kraftfullt ledarskap som kan fortsätta leda Svenska kyrkan in i 2000-talet.

3.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens. Utöver de överväganden som utredningen gör i sitt betänkande, vill Kyrkostyrelsen också framhålla följande.

I lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan sägs i 2 § att ”Svenska kyrkan är en öppen folkkyrka, som i samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete bedriver en rikstäckande verksamhet”. I andra ord har detta uttryckts som ”principen om förening av folkligt förankrad självstyrelse och ämbetsförvaltning inom kyrkans gemensamma uppdrag”. Det förslag som nu läggs fram helt ligger inom ramen för denna bärande princip. Kyrkoherden svarar

också framgent gentemot domkapitlet avseende det som är den grundläggande uppgiften, och i övrigt gentemot kyrkorådet eller kyrkonämnden.

Den föreslagna lydelsen av 2 kap. 5 § kyrkoordningen gör klart att kyrkorådet är församlingens styrelse. I det avseendet föreslås alltså inte någon ändring. Det är inte behov av förändringar i styrningsfunktionen som föranleder det förslag som Kyrkostyrelsen lägger fram. Kyrkoherdens ledarskap utövas alltid inom vissa givna ramar. Det finns ekonomiska ramar genom fullmäktiges budgetbeslut och genom de beslut som kyrkorådet kan fatta om hur anslag ska disponeras. De mål och planer som har fastställts av församlingens beslutande organ utgör också sådana ramar. Därmed vill Kyrkostyrelsen också understryka att det nu framlagda förslaget inte innebär att relationen mellan kyrkoråd och kyrkoherde har förändrats, i den meningen att styrningen – trots det utvidgade ledningsansvaret för kyrkoherden – alltså ligger på kyrkorådet.

Däremot har, som framgår av utredningsbetänkandet, den nuvarande skrivningen i 2 kap. 6 § tredje stycket, där kyrkoherdens ledningsansvar begränsas till grundläggande uppgiften, lett till oklarheter. Bl.a. har detta uppmärksammats i den rapport från Arbetsmiljöverket (2007:3) som redovisas i betänkandet. Kyrkostyrelsen har också funnit stöd för behovet av en förändring i en rad av de kommentarer som remissinstanserna lämnat och noterar därutöver att ett övervägande flertal, inklusive Svenska kyrkans överklagandenämnd, har tagit ställning för att förändringen bör genomföras.

En entydig avgränsning av vad i en församlings verksamhet som innefattas i den grundläggande uppgiften låter sig inte enkelt göras. I inledningen till kyrkoordningens andra avdelning identifieras församlingens grundläggande uppgift som att fira gudstjänst, bedriva undervisning samt utöva diakoni och mission. Allt annat, sägs det, som församlingen utför är stöd för och en konsekvens av denna grundläggande uppgift. Andra kyrkolagsutskottet uttalade i sitt betänkande om kyrkoordningen vid 1999 års kyrkomöte (2KL 1999:1) att ”även om begravningsverksamheten är en lagstadgad uppgift är den åtminstone såvitt gäller dem som tillhör Svenska kyrkan också en församlingsverksamhet”. Vad som kan anses rymmas inom den grundläggande uppgiften är alltså inte alldeles självklart.

En vidgning av kyrkoherdens ledningsansvar till att omfatta all verksamhet finner Kyrkostyrelsen mot den bakgrunden vara mer ändamålsenlig än försök att ur detta perspektiv göra preciseringar av den grundläggande uppgiftens omfattning. Detta är också i linje med Överklagandenämndens praxis och skulle innebära att den uttolkning av nu gällande bestämmelser som nämnden har gjort kommer till klart uttryck även i bestämmelserna. I detta avseende innebär förslaget naturligtvis en förändring. Även beträffande det som inte kan anses tillhöra den grundläggande uppgiften faller nu ledningsansvaret på kyrkoherden, i stället för som hittills på kyrkorådet eller någon annan befattningshavare som kyrkorådet hade kunnat peka ut. Eftersom detta innebär förändringar i ledningsstrukturen måste de genomföras med hänsynstagande bl.a. till den förhandlingsskyldighet som följer av medbestämmandelagen.

Samtidigt vill Kyrkostyrelsen, i likhet med utredningen och ett antal remissinstanser, understryka vikten av att kyrkoherden, så snart behovet finns, delegerar ledningsuppgiften och att detta sker på ett för alla tydligt sätt.

Svenska kyrkans församlingsförbund har i sitt remissvar påtalat att det, om förslaget genomförs, föreligger oklarhet i hur arbetsmiljöansvar ska kunna utkrävas och menar att kyrkoråd och kyrkonämnd kommer att ha en otydlig ansvarssituation.

Kyrkostyrelsen vill i den delen framhålla att det är arbetsgivaren som, enligt lag, har arbetsmiljöansvaret. I vad mån kyrkoherden kommer att kunna hållas ansvarig för brott mot arbetsmiljölagen beror – så som rättspraxis idag ser ut – på om kyrkoherden har fått den utbildning, samt de redskap och befogenheter som krävs. Detsamma gäller förstås den till vilken kyrkoherden har delegerat visst ledningsansvar. Mot denna bakgrund delar Kyrkostyrelsen utredningens uppfattning att kyrkoherdens arbetsmiljöansvar inte ska regleras i kyrkoordningen. Kyrkostyrelsen förutsätter dock att kyrkoherden genom kyrkorådets och kyrkonämndens försorg får den utbildning som krävs för att fullt ut kunna ta arbetsmiljöansvaret. Kommande rättspraxis får klargöra var det faktiska arbetsmiljöansvaret ligger i det enskilda fallet.

Kyrkostyrelsen instämmer i den bedömning som många remissinstanser gör, nämligen att den behörighetsgivande utbildningen som nu införs, medför att kyrkoherdarna blir än bättre rustade för uppgiften att leda all verksamhet.

Ett antal remissinstanser, däribland stiftsstyrelsen i Göteborg och Svenska kyrkans församlingsförbund menar dock att det är för tidigt att genomföra denna förändring. Ett skäl som anförs är att den behörighetsgivande utbildningen ännu inte har fått genomslag, ett annat är att förslaget inte löser ledningsfrågan i flerpastoratssamfälligheter. Stiftsstyrelsen i Göteborg framför också att dessa ändringar bör kompletteras med en möjlighet att tidsbegränsa förordnandena för kyrkoherdar och att det ska vara möjligt att flytta kyrkoherdeuppdraget till en annan präst om det inte fungerar.

Kyrkostyrelsen noterar att tidsbegränsade förordnanden för kyrkoherdar torde förekomma redan idag i vissa stift. Även om det inte finns något uttryckligt förbud i kyrkoordningen mot sådana konstruktioner, är det inte närmare klarlagt vad som gäller i frågan. Kyrkostyrelsen anser att det är angeläget att få frågan belyst, såväl kyrkorättsligt som arbetsrättsligt, och avser därför att snarast möjligt tillsätta en utredning med uppdrag att ge underlag för kommande ställningstagande i frågan.

Mot bakgrund av det behov av tydligare ledning som i olika sammanhang har aktualiserats, behovet av förtydligande i kyrkoordningen på denna punkt samt med det breda stödet bland remissinstanserna finner Kyrkostyrelsen att de av utredningen föreslagna förändringarna bör genomföras.

Som flera remissinstanser har påtalat behövs också förtydligande av styrning och ledning i flerpastoratssamfällighet. Kyrkostyrelsen konstaterar att denna fråga för närvarande utreds inom den pågående strukturutredningens arbete.

4. Kyrkoherdens möjligheter att begära beslutsprövning

Kyrkostyrelsens förslag: Den som är kyrkoherde i en församling eller en samfällighet ska, oavsett tillhörighet till församlingen eller någon av samfällighetens församlingar, kunna begära beslutsprövning av beslut fattade av församlingen respektive samfälligheten.

Ändrad paragraf: 57 kap. 8 §

4.1 Utredningen

Utredningen föreslår en vidgad rätt för kyrkoherden att begära beslutsprövning.

Kyrkoherden ska oavsett tillhörighet till församlingen eller någon av samfällighetens församlingar kunna begära beslutsprövning av beslut fattade av församlingen respektive samfälligheten.

Inledningsvis säger sig utredningen dela uppfattningen att det bör vara möjligt för kyrkoherden att begära beslutsprövning. Man fortsätter med att framhålla att med hänsyn till att kyrkoherden är ledamot i kyrkonämnd och kyrkoråd liksom med den ställning kyrkoherden i övrigt har, så finns det goda skäl för att göra ett undantag från huvudregeln att det endast är församlingens medlemmar eller den som tillhör någon av församlingarna inom en samfällighet som har rätt att begära prövning av församlingens respektive samfällighetens beslut. Därför föreslår man en sådan ändring i 57 kap. 8 § att kyrkoherden ges rätt att hos domkapitlet begära beslutsprövning av beslut av den församling och samfällighet där kyrkoherden är anställd oavsett kyrkoherdens församlingstillhörighet. Detta innebär, konstaterar man, att kyrkoherden även ges möjlighet att ytterst få ett beslut prövat hos Svenska kyrkans överklagandenämnd.

En kyrkoherdes uppdrag, konstaterar utredningen, gäller varje församling inom pastoratet och mot den bakgrunden är det naturligt att det endast är kyrkoherden som, oavsett församlingstillhörighet, ska kunna begära en prövning av beslut inom det egna pastoratet.

4.2 Remissutfallet

Fråga 3, betänkandets avsnitt 5.3

Kyrkoherden ska, oavsett om han eller hon tillhör till församlingen eller någon av samfällighetens församlingar, kunna begära beslutsprövning av beslut fattade av församlingen respektive samfälligheten.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 3, betänkandets avsnitt 5.3	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	1,1%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,7%
Efter viss justering	2,9%	2,3%	4,3%	0,0%	0,0%	2,7%
Ja	86,3%	81,4%	82,1%	100,0%	57,1%	83,1%
Nej	5,7%	9,3%	9,3%	0,0%	14,3%	8,1%
Tar inte ställning	4,0%	4,7%	2,9%	0,0%	28,6%	4,4%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

En bred majoritet av remissinstanserna stödjer förslaget. Domkapitlet i Lund uttrycker en uppfattning som många remissinstanser delar genom att säga att det är nödvändigt när så många kyrkoherdar inte bor i "sin" församling.

Domkapitlet i Stockholms stift säger sig utgå från att när det gäller flerpastoratssamfälligheter får kyrkoherden begära beslutsprövning endast av beslut som rör den egna församlingen.

Järfälla kyrkliga samfällighet är en av de remissinstanser som framhåller att formuleringen borde vara "kyrkoherden i församlingen". Några remissinstanser, däribland Jämshögs församling, anser att kyrkoherden istället borde vara kyrkotillhörig i den eller någon av de församlingar i samfälligheten där han/hon är kyrkoherde, oavsett folkbokföringen.

Gävle Staffans församling anför:

Förhållandet mellan kyrkoherde och kyrkoråd bygger på ömsesidigt förtroende. Skulle man verkligen komma till ett läge då begäran om beslutsprövning ses som en adekvat åtgärd från kyrkoherdens sida så är detta ett tydligt tecken på att den förtroendefulla relationen inte längre är för handen.

Överklagandenämnden tillstyrker förslaget och konstaterar att det med tanke på kyrkoherdens ställning är naturligt att även denne ges möjlighet att begära beslutsprövning.

Svenska kyrkans församlingsförbund anser att behovet av denna förändring är begränsat och att den endast ytterligare komplicerar kyrkoordningen. Vidare säger man att

den kyrkoherde som anser att till exempel ett beslut strider mot kyrkoordningen kan om det sker i kyrkorådet eller kyrkonämnden reservera sig mot beslutet. Om det finns grund för att upphäva beslutet är det sannolikt att någon som har rätt att begära beslutsprövning kommer att göra det.

4.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

Kyrkoherden i en pastoratssamfällighet är i samma utsträckning kyrkoherde för alla i samfälligheten ingående församlingar. Kyrkoherden har, i enlighet med den nuvarande bestämmelsen i 2 kap. 6 §, tillsynsansvar beträffande all verksamhet utifrån församlingens grundläggande uppgift. Det kan idag inte förutsättas att kyrkoherden är bosatt i församlingen även om det rör sig om ett enförsamlingspastorat. Eftersom det i samfälligheten finns flera ingående församlingar, kan kyrkoherden i varje fall inte vara bosatt i mer än en av dem.

Men kyrkoherden är ledamot i kyrkorådet och, när det gäller en samfällighet i samtliga i samfälligheten ingående kyrkoråd, försåvitt han eller hon i det senare fallet inte väljer att utse någon i sitt ställe. De övriga i kyrkorådet ingående ledamöterna måste vara bosatta i församlingen och har därmed den rätt att begära beslutsprövning som framgår av 57 kap. 8 §. Det är enligt Kyrkostyrelsens mening rimligt att kyrkoherden, utifrån sitt särskilda uppdrag, tillförsäkras samma rätt som övriga ledamöter. Av förslaget till ny utformning av bestämmelsen i 57 kap. 8 § framgår att en pastoratssamfällighets beslut ska kunna prövas också på begäran av kyrkoherden i samfälligheten och att motsvarande ska gälla kyrkoherdarna i en flerpastoratssamfällighet, även om de inte tillhör någon av församlingarna i samfälligheten. Någon begränsning av denna möjlighet för en kyrkoherde i en flerpastoratssamfällighet av det slag som Stockholms stift förordar föreslås dock inte. Det kan vara svårt att avgränsa vilka beslut som särskilt rör den egna församlingen. Alla beslut som en flerpastoratssamfällighet fattar kan i någon mening, i vart fall indirekt, beröra samtliga pastorat i samfälligheten. Det är därför rimligt att kyrkoherdens klagorätt gäller samtliga beslut.

5. Beslut om församlingsinstruktionen

Kyrkostyrelsens förslag: Församlingsinstruktionen ska innan den utfärdas av domkapitlet godkännas av församlingens beslutande organ och kyrkoherden var för sig. Församlingsinstruktionen ska inte längre innehålla regler om fortbildning för viss personal eller redovisa samverkan med andra församlingar i personalfrågor.

Ändrade paragrafer: 3 kap. 6 §, 4 kap. 21 §, 5 kap. 3 §, 57 kap. 5, 6, 7 a §§

5.1 Utredningen

Förslag läggs fram om vissa förändringar dels när det gäller hur församlingsinstruktionen beslutas, dels om dess innehåll.

Församlingsinstruktionen ska innan den utfärdas av domkapitlet godkännas av församlingens beslutande organ och kyrkoherden var för sig. Församlingsinstruktionen ska inte längre innehålla regler om fortbildning för viss personal eller redovisa samverkan med andra församlingar i personalfrågor.

I betänkandet erinras om att det i 57 kap. 5 § i kyrkoordningen sägs att det ska finnas en församlingsinstruktion för varje församling och att denna ska utarbetas av kyrkoherden och kyrkorådet i församlingen i samråd med domkapitlet. Av 6 § framgår vidare att församlingsinstruktionen utfärdas av domkapitlet efter godkännande av församlingens kyrkoråd och kyrkoherde var för sig. Utredningen påpekar att den i 5 § intagna förteckningen av vad som ska finnas i församlingsinstruktionen ska anses vara uttömmande och att den därmed inte ska innehålla något som inte är upptaget i kyrkoordningen.

I sina överväganden påminner utredningen om att Tillsättnings- och uppdragsutskottet i ett betänkande (TU 2006:4) vid 2006 års kyrkomöte pekade på att det kunde finnas skäl att överväga vilket organ i församlingen som bör fatta beslut om församlingsinstruktionen. Det erinras också om att utskottet framförde att församlingsinstruktionen inte är detsamma som mål- och verksamhetsplaner, men att den ”måste finnas med och vara en utgångspunkt när verksamhetsplaner för ett eller flera år utarbetas”.

Utredningen anför att genom att församlingsinstruktionen utfärdas av domkapitlet, efter godkännande av kyrkorådet och kyrkoherden, finns det en ur demokratisk synvinkel tveksam relation mellan kyrkorådet som verkställande och beredande organ och församlingens beslutande organ. Kyrkorådet kan sägas bli överordnat kyrkofullmäktige genom sin delaktighet i beslutet om församlingsinstruktionen. Samma otydlighet uppstår inte när en församling har ett direktvalt kyrkoråd. Därmed finns det, enligt utredningen, starka skäl för att det slutliga ställningstagandet till församlingsinstruktionen som ett ”identitets- och grunddokument” för församlingen bör ligga hos det beslutande organet.

Som en positiv effekt av en sådan ordning framhålls att beslutet därmed kommer att fattas vid ett offentligt sammanträde. Fattas beslutet av ett direktvalt kyrkoråd, bör i konsekvensens namn offentlighet råda även där när beslutet tas.

Som ytterligare en positiv konsekvens nämns att kyrkoherden därmed kan delta i överläggningar och diskussioner inför beslut, utan att själv vara med och besluta.

Därmed blir kyrkoherden inte beslutfattare på två olika sätt i ett och samma ärende. Detta blir fallet när det är kyrkoherden själv och kyrkorådet – med kyrkoherden som ledamot – som ska fatta beslut om församlingsinstruktionen.

Utredningen anför att en ändring i beslutsordningen bör medföra vissa justeringar i bestämmelserna om församlingsinstruktionens innehåll. Det gäller regler om fortbildning för dem som arbetar med församlingens grundläggande uppgift och församlingens samverkan med andra församlingar i personalfrågor. Dessa båda punkter hör, säger man, samman med att vara arbetsgivare. Beslut av detta slag hör inte hemma hos det beslutande organet och bör därmed inte längre finnas med i församlingsinstruktionen om den ska godkännas av församlingens beslutande organ. Inte heller bör det vara nödvändigt att domkapitlet utfärdar regler om vad som ska gälla på dessa områden. En sådan förändring av innehållet i församlingsinstruktionen kräver konsekvensändring av 5 kap. 3 §.

Fråga 4, betänkandets avsnitt 5.4

De lokala besluten om församlingsinstruktionen ska fattas av församlingens beslutande organ och kyrkoherden.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 4, betänkandets avsnitt 5.4	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	1,1%	2,7%	1,4%	0,0%	0,0%	1,8%
Efter viss justering	2,3%	4,3%	2,1%	11,5%	0,0%	3,5%
Ja	91,4%	82,1%	83,6%	76,9%	71,4%	84,5%
Nej	4,6%	8,6%	10,0%	11,5%	7,1%	7,9%
Tar inte ställning	0,6%	2,3%	2,9%	0,0%	21,4%	2,3%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Stiftsstyrelsen i Västerås säger att det av bestämmelsen bör framgå att det är församlingens högsta beslutande organ som avses. Härnösands stiftsstyrelse och domkapitel menar att systemet riskerar att bli osmidigt och tungrovt. Visby domkyrkoförsamling, liksom domkapitlet i Visby menar att förslaget stärker kyrkofullmäktiges ställning som det högsta beslutande organet på det lokala planet och att det är ett ärende som till sin karaktär och långsiktighet passar kyrkofullmäktige. Härnösands domkyrkoförsamling framför att det är bra att församlingsinstruktionen behandlas vid ett öppet sammanträde och tillägger att det blir tydligare att församlingsinstruktionen "har samma status som måldokument som ju antas av kyrkofullmäktige".

Överklagandenämnden har inte någon erinran mot förslaget, men säger att det bör övervägas att införa en bestämmelse i 57 kap. som innebär att en församlingsinstruktion ska ses över under varje ny mandatperiod. Det är, menar Överklagandenämnden, angeläget att detta sker regelbundet och att församlingsinstruktionen hålls uppdaterad.

Mora kyrkliga samfällighet stöder förslaget eftersom det innebär att kyrkoherden tar sitt beslut och de förtroendevalda sitt i kyrkofullmäktige. Man framhåller att om beslutet tas i kyrkorådet kommer kyrkoherden att delta i två beslut. Alingsås pastorat kyrkliga samfällighet menar i stället att förslaget riskerar att ge grund för att odla lokala skiljaktigheter som sedan ska avgöras av domkapitlet.

Svenska kyrkans Unga säger i sin kommentar:

Vi vet att det kan vara svårt för unga personer att bli invalda i kyrkans beslutande organ. Blir man invald är det ofta lättare att få en plats i fullmäktige än i kyrkorådet. Därför välkomnar vi att andra organ än kyrkorådet dras in i arbetet med församlingsinstruktionen eftersom det ökar delaktigheten och breddar inflytandet över styrdokumentet för församlingens arbete.

Bland dem som inte anser att förslaget bör genomföras finns domkapitlet i Uppsala som anger följande motivering.

Biskop och domkapitel utövar tillsyn över verksamheten i stiftets församlingar. I tillsynen ingår utfärdande av församlingsinstruktion enligt 57 kap. 5-7 §§ Kyrkorådet utgör församlingens styrelse med kyrkoherden som självskriven ledamot. Det är gentemot församlingens styrelse och ämbetsbärare som biskop och domkapitel utövar sin tillsyn. Av den anledningen bör det även i fortsättningen vara församlingens styrelse och kyrkoherde som var för sig godkänner församlingsinstruktionen.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Skara framhåller i likalydande kommentarer att de har förståelse för utredningens förslag, men ändå inte anser att någon ändring av kyrkoordningens 57 kap. 6 § ska vidtas. Som skäl anför man:

att den kommunikation, som ofta krävs mellan domkapitlet och den lokala församlingen innan en instruktion kan utfärdas, blir administrativt tungrodd när kontakterna ska hållas med det beslutande organet i församlingen.

De båda remissinstanserna tillstyrker dock utredningens förslag om ändring av kyrkoordningens 4 kap. 21 § om offentlighet när ett direktvalt kyrkoråd behandlar församlingsinstruktionen.

Flera remissinstanser framhåller, i likhet med Överklagandenämnden, att regleringen i kyrkoordningen bör få ett tillägg så att det framgår att församlingsinstruktionen ska uppdateras minst en gång varje ny mandatperiod.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Växjö framhåller att den möjlighet för domkapitlet som finns i 57 kap. 7 § att, om det finns särskilda skäl, utan godkännande av kyrkoråd och kyrkoherde, utfärda församlingsinstruktion hittills inte har beaktats. Den bör därför, menar man, uppmärksammas som en möjlighet i en situation då styrning och ledning har upphört att fungera. Man framhåller att detta kräver en följdändring av bestämmelsen i kyrkoordningen.

Kyrkans Akademikerförbund påpekar att primär förhandlingsskyldighet enligt Medbestämmandelagen föreligger innan beslut om församlingsinstruktion fattas.

Fråga 5, betänkandets avsnitt 5.4

Församlingsinstruktionen ska inte längre innehålla regler om fortbildning för viss personal eller redovisa samverkan med andra församlingar i personalfrågor.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 5, betänkandets avsnitt 5.4	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	4,0%	0,3%	0,7%	0,0%	0,0%	1,4%
Ja	78,3%	85,7%	87,9%	100,0%	57,1%	84,1%
Nej	8,6%	7,3%	6,4%	0,0%	14,3%	7,3%
Tar inte ställning	9,1%	4,3%	3,6%	0,0%	28,6%	5,8%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Till stor del instämmer remissinstanserna i den bedömning som utredningen gör och anser att förslaget bör genomföras. Så säger t.ex. stiftsstyrelsen och domkapitlet i Luleå att arbetsgivarfrågor inte hör hemma i församlingsinstruktionen och påpekar att rätten till fortbildning är avtalsreglerad.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Visby menar att regler om fortbildning ska återfinnas i medarbetarkontrakt eller liknande överenskommelse/dokument.

Flera remissinstanser, bl.a. Arvika kyrkliga samfällighet, ser risker med att ta bort bestämmelsen om fortbildning ur församlingsinstruktionen och vill att det i så fall i stället regleras i kyrkoordningen, lämpligen i 34 kap. Göteborgs Carl Johans församling menar att frågor av detta slag bör utgöra en del av de mål och planer som kyrkorådet ska fastställa.

Kyrkans Akademikerförbund understryker vikten av dessa frågor löses genom lokala avtal. Överklagandenämnden tar inte ställning i frågan.

Kyrkostyrelsens förslag sammanfaller med utredningens.

Församlingsinstruktionen är ett instrument dels för domkapitlets tillsyn, dels för att ange församlingens övergripande verksamhetsinriktning. Det handlar i församlingsinstruktionen om styrning på strategisk nivå, såväl beträffande de regler som domkapitlet får besluta, som beträffande det pastoral program som alltid ska ingå i instruktionen. Kyrkostyrelsens mening är att det bl.a. därför finns goda skäl för att det ska vara församlingens beslutande organ som för församlingens räkning godkänner församlingsinstruktionen. Vidare medför en sådan ändring att kyrkoherden i alla de fall när det inte finns ett direktvalt kyrkoråd, bara kommer att medverka i *ett* beslut, sitt eget, beträffande församlingsinstruktionen. Ett ytterligare skäl för förändringen är att församlingens beslut om församlingsinstruktionen då kommer att tas vid ett offentligt sammanträde. I enlighet med detta instämmer Kyrkostyrelsens också i utredningens förslag att ett sammanträde med ett direktvalt kyrkoråd ska vara offentligt när beslut om församlingsinstruktionen tas.

Det skulle kunna övervägas om det finns skäl att, som Stiftsstyrelsen i Västerås påtalar, förtydliga bestämmelsen genom att ange att det som avses är församlingens "högsta" beslutande organ. Detta skulle då, i de fall det inte finns ett direktvalt kyrkoråd, korrespondera med det som sägs i 3 kap. 1 § nämligen att kyrkofullmäktige är församlingens högsta beslutande organ. I de fall det finns ett direktvalt kyrkoråd, är detta enligt 4 kap. 1 § det högsta beslutande organet i församlingen. Samtidigt nämns i 33 kap. 1 § som handlar om vem som är förtroendevald, "beslutande och verkställande organ". Med detta avses exempelvis kyrkofullmäktige respektive kyrkoråd i församling. Att kvalificera begreppet beslutande organ med tillägget "högsta" är därför inte nödvändigt och skulle i detta sammanhang snarare kunna förvirra. Därför föreslås ingen sådan bestämning.

Flera remissinstanser, bl.a. domkapitlet i Uppsala samt stiftsstyrelsen och domkapitlet i Skara, har anfört att den nuvarande ordningen, där församlingsinstruktionen godkänns av kyrkorådet, är bättre än den föreslagna. Motiveringarna framgår av remissammanställningen ovan. Kyrkostyrelsen vill gentemot detta framhålla att kyrkorådet är församlingens beredande och verkställande organ. Därför utgår Kyrkostyrelsen från att stiftets kontakter i samband med att församlingsinstruktionen tas fram eller revideras, inom ramen för ärendets beredning, sker med kyrkorådet och att det därefter är det färdiga förslaget som föreläggs kyrkofullmäktige för godkännande.

Om församlingsinstruktionen ska fylla sin funktion måste den präglas av långsiktighet. Men det innebär självfallet inte att den ska bli ett statiskt dokument. Flera remissinstanser, däribland Överklagandenämnden, har aktualiserat frågan om församlingsinstruktionen bör ses över en gång varje mandatperiod. Kyrkostyrelsen finner att det är mycket som talar för att församlingsinstruktionen ses över med en viss regelbundenhet, men anser att så bör kunna ske även utan att frågan regleras närmare. Av 57 kap. 6 § andra stycket framgår redan idag att församlingsinstruktionen är tänkt att kunna ändras. I konsekvens med vad som här föreslås bör dock det beslutande organet finnas med bland dem som enligt bestämmelsen kan väcka en fråga om ändring.

Kyrkostyrelsen delar utredningens uppfattning att frågor om fortbildning av de anställda är ett ansvar för arbetsgivaren. I en samfällighet är det inte den enskilda församlingen som är arbetsgivare och det finns i de fallen inte någon anledning att detta ska regleras i församlingsinstruktionen. Även i övrigt är detta frågor som bäst handläggs i relationen arbetsgivare – arbetstagare. Kyrko-

styrelsen vill också erinra om att frågor som rör kompetensutveckling och fortbildning bl.a. är reglerade i det personalpolitiska utvecklingsavtalet. Mot bakgrund av detta föreslås att punkterna 4 och 5 i den nuvarande bestämmelsen om församlingsinstruktionens innehåll ska tas bort.

Som en följd av förslaget att samverkan i personalfrågor inte längre ska ingå i församlingsinstruktionen bör det ske en konsekvensändring av 5 kap. 3 § angående kyrkoherdens beslut om turordning för övriga präster att träda in som vikarierande kyrkoherde. I denna bestämmelse finns en hänvisning till församlingsinstruktionen som inte kan vara kvar när personalfrågorna inte längre regleras i denna instruktion.

6. Kyrkligt anställdas valbarhet som förtroendevalda

Kyrkostyrelsens förslag: Valbarhetshinder för anställd ska gälla den som har en tjänstgöringsgrad som överstiger 20 procent av en heltidstjänst beräknat under en period av fem månader. Även uppdragstagare ska omfattas av bestämmelserna om valbarhetshinder för anställda. De gäller däremot inte den som enbart har arvode som förtroendevald. Den som är anställd av en samfällighet ska inte vara valbar till något av kyrkoråden eller någon av nämnderna inom samfälligheten, oavsett i vilken församling han eller hon arbetar.

Ändrad paragraf: 33 kap. 9 §

6.1 Utredningen

Utredningen föreslår ändringar i reglerna kring valbarhet för kyrkligt anställda.

Valbarhetshinder för anställd ska gälla som den som har en tjänstgöringsgrad som överstiger 20 procent av en heltidstjänst beräknat under en period av fyra månader. Även uppdragstagare ska omfattas av bestämmelserna om valbarhetshinder för anställda. De gäller däremot inte den som enbart har arvode som förtroendevald. Den som är anställd av en samfällighet ska inte vara valbar till något av kyrkoråden eller nämnderna inom samfällighet oavsett i vilken församling han eller hon arbetar.

Utredningen erinrar om att det i 33 kap. kyrkoordningen finns bestämmelser om bl.a. valbarhet och valbarhetshinder för förtroendevalda och att det där finns bestämmelser med innebörden att anställda med ledande positioner inte är valbara, vare sig till beslutande eller verkställande organ. I 33 kap. 9 § finns bestämmelser som gäller alla kyrkligt anställda med den huvudsakliga innebörden att den som har en tjänstgöringsgrad över 20 procent av heltid för sin befattning, inte är valbar till beredande och verkställande organ hos sin egen arbetsgivare. Utredningen noterar att det idag för den som är anställd i en samfällighet är möjligt att vara ledamot i ett kyrkoråd i en församling inom samfälligheten under förutsättning att man inte har någon tjänstgöring där.

Vidare påminner utredningen i sitt betänkande om att Centralstyrelsen i kyrkoordningsskrivelsen år 1999 fann det vara en väl avvägd bedömning att valbarhetshinder skulle gälla för alla anställda, oavsett anställningsform, med en tjänstgöringsgrad högre än 20 procent av den för anställningen ordinarie arbetstiden. En så snäv gräns att det inte överhuvudtaget skulle få finnas ett anställningsförhållande fann man inte vara rimligt.

Dock har, skriver utredningen, tolkningen av innebörden av ”en tjänstgöringsgrad över 20 procent av en heltidstjänst” vållat svårigheter. Därför vill man genom sitt förslag till ändring förtydliga bestämmelsen. Man hänvisar också

till beslut (VN 2006/3) från Valprövningsnämnden där det framgår att det primärt är anställningsbeviset som ska läggas till grund för en prövning av tjänstgöringsgraden och man fortsätter: ” När anställningsbevis saknas och för det fall arbetsuttaget väsentligt överstiger vad som framgår av anställningsbeviset blir den faktiska arbetstiden avgörande.”

Det torde, säger utredningen, stå klart att bedömningen av vad som avses med 20 procent av heltid måste avse tjänstgöring under längre tidsperiod. Efter en rimlighetsbedömning finner man det lämpligt att föreslå en beräkningstid på fyra månader. Vidare föreslår man att valbarhetshindret ska avse såväl beredande eller verkställande organ hos den egna arbetsgivaren som i någon församling inom den samfällighet som anställningen gäller.

Det bör, enligt utredningens uppfattning, anges i bestämmelsen att den också omfattar uppdragstagare, även om det i detta sammanhang kan visa sig vara svårare att bedöma arbetstidens omfattning. Den som är förtroendevald och för detta har viss ekonomisk ersättning ska däremot inte omfattas av bestämmelserna.

6.2 Remissutfallet

Två frågor har ställts – den ena beträffande anställningsgrad och den andra angående vad som ska gälla när någon är anställd i en samfällighet.

Fråga 6, betänkandets avsnitt 5.5

Valbarhetshinder för anställda vid val till styrelseorgan ska gälla den som har en tjänstgöringsgrad som överstiger 20 procent av en heltidstjänst beräknat under en period av fyra månader.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 6, betänkandets avsnitt 5.5	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	7,4%	9,0%	12,9%	23,1%	14,3%	10,1%
Ja	80,6%	77,7%	77,1%	73,1%	50,0%	77,6%
Nej	7,4%	6,0%	4,3%	3,8%	14,3%	6,1%
Tar inte ställning	4,6%	5,0%	4,3%	0,0%	21,4%	4,9%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

De flesta remissinstanser tillstyrker förslaget. I de kommentarer som lämnats finns dock ett antal avvikande meningar. En del remissinstanser, bl.a. stiftsstyrelsen och domkapitlet i Linköping menar att alla anställningar borde medföra valbarhetshinder, oavsett anställningstid. Samma uppfattning har Norrköpings kyrkliga samfällighet och Helsingborgs kyrkliga samfällighet. Svenska kyrkans församlingsförbund menar att nuvarande valbarhetskriterier innebär en inskränkning i nomineringsgruppernas ansvar att nominera personer med lämplig kompetens. Man framför att individen själv och den väljande församlingen bör ta sitt ansvar utan detaljreglering. Söderåkra församling säger i sitt remissvar att det är en brist att anställda enligt nuvarande ordning inte får sitta i styrelsen.

Ett antal av remissinstanserna har synpunkter på beräkningsperioden. Bl.a. stiftsstyrelsen och domkapitlet i Visby stift vill att beräkningen ska ske på helårsbasis. Visby domkyrkoförsamling menar att det skulle möjliggöra för förtroendevalda att komma ifråga för säsonganställningar på turistorter. Svenska kyrkans Unga resonerar på liknande sätt och påpekar att utredningens förslag skulle kunna leda till att en ung ledare som jobbar heltid på sommarläger riskerar att

förlora sin plats i kyrkorådet. För att dubbla roller ska undvikas föreslår Svenska kyrkans Unga att den som får en tillfällig anställning inte samtidigt ska delta i beslut och sammanträde i sin egenskap av förtroendevald.

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Luleå vill justera förslaget och menar att bestämmelsens ordalydelse inte är tillräckligt tydlig. Det behövs ett klarläggande av vilken fyramånadersperiod som avses (fyra månader innan valdagen eller de senaste fyra månaderna?)

Bl.a. domkyrkoförsamlingen i Göteborg och Uppsala kyrkliga samfällighet framför att beräkningen av valbarhetshinder ska utgå från förhållandena vid mandatperiodens början.

Överklagandenämnden tillstyrker förslaget som man säger innebär en precisering i förhållande till vad som gäller idag. Dock, menar nämnden, kan det övervägas om tidsperioden ska utsträckas t.ex. för den som tillfälligt leder konfirmandundervisning. Nämnden menar att en viss oklarhet i bestämmelsen kvarstår.

Fråga 7, betänkandets avsnitt 5.5

Den som är anställd av en samfällighet ska inte vara valbar till något av kyrkoråden eller nämnderna inom samfälligheten oavsett i vilken församling han eller hon arbetar.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 7, betänkandets avsnitt 5.5	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	2,1%	0,0%	0,0%	1,5%
Efter viss justering	1,7%	5,0%	2,9%	15,4%	7,1%	4,1%
Ja	79,4%	78,1%	85,0%	84,6%	57,1%	79,7%
Nej	5,1%	10,6%	8,6%	0,0%	14,3%	8,4%
Tar inte ställning	13,7%	4,0%	1,4%	0,0%	21,4%	6,3%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

De kommentarer som har lämnats handlar till stora delar om det som sägs riskera att bli icke önskvärda konsekvenser i flerpårsamlingssamfälligheter och i flerpastors-samfälligheter. T.ex. säger stiftsstyrelsen i Luleå att det knappast kan anses vara en önskad konsekvens att den som är anställd i en stor flerpastors-samfällighet inte kan vara förtroendevald i någon av samfällighetens församlingar, även om man inte är anställd där. Bestämmelsen bör i de fallen vara så utformad att den inte förhindrar valbarhet till kyrkorådet i boendeförsamlingen.

Biskopsgårdens församling pekar på att "den eventuella risk för intressekonflikter som kan finnas när en anställd i en församling är förtroendevald i en annan församling i samfälligheten och där fattar beslut som kan ha betydelse för andra anställda inom samfälligheten är av liten betydelse i en större samfällighet (Göteborgs kyrkliga samfällighet har 900 anställda)". Man fortsätter med att föreslå att, om förslaget genomförs, så bör det i varje fall inte gälla större samfälligheter utan, med ledning av 3 kap. 53 § i kyrkoordningen, ha en gräns vid 40 000 röstberättigade. Bodens kyrkliga samfällighet säger att den som är anställd av en samfällighet bör vara valbar i den församling där han/hon bor om anställningen avser en annan församling. Däremot, säger man, bör vederbörande inte vara valbar till någon av nämnderna. En liknande bedömning gör Umeå stadsförsamling.

Ingatorp-Bellö församling framhåller att regeln om 20 procent bör tillämpas också i detta avseende, medan Norra Hagunda församling menar att samverkan

mellan församlingar i ett kontrakt sker i allt större omfattning och att begränsningen därför bör omfatta också kontrakt.

Stiftsstyrelsen i Göteborg menar att en nära släkting till en anställd i en församling inte bör kunna vara ledamot i samma församlings kyrkoråd. Stiftsstyrelsen menar att det före beslut bör utredas om detta är en bestämmelse som passar i alla samfälligheter, eftersom det kan slå fel i stora samfälligheter. I sådana fall, menar stiftsstyrelsen, kan det behövas en justering utifrån antalet kyrkotillhöriga.

Göteborgs kyrkliga samfällighet säger också att en nära släkting till en anställd inte bör kunna vara ledamot av samma församlings kyrkoråd och man fortsätter: ”hinder mot valbarhet i kyrkoråd eller nämnd i församling, som ingår i en församling där man är anställd, ska föreligga endast om anställningen innefattar tjänstgöring i det pastorat som församlingen ingår i”.

Överklagandenämnden har inte någon erinran mot förslaget.

6.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer delvis med utredningens.

Kyrkostyrelsen instämmer i den bedömning som Centralstyrelsen gjorde i kyrkoordningsskrivelsen, nämligen att det är angeläget att undvika inskränkningar i valbarheten, men också att det kan leda till intressekollisioner och intressekonflikter om någon både är förtroendevald och anställd i en församling eller samfällighet.

En del remissinstanser har förordat att alla anställningar ska medföra valbarhetshinder, oavsett tjänstevolyten. Kyrkostyrelsen delar inte den uppfattningen och menar att en sådan förändring skulle inskränka valbarheten på ett otillfredsställande sätt. Den nivå på 20 procent som redan finns inskriven i kyrkoordningen bör därför behållas.

Men det finns skäl att klargöra hur beräkningen ska ske. Utredningens förslag är att gränsen för valbarhet ska gå vid 20 procent av heltid, beräknat över en period av fyra månader. Kyrkostyrelsen delar den uppfattning som har framförts av ett antal remissinstanser att en beräkningsperiod av den längden är något för kort. Därför föreslår Kyrkostyrelsen att beräkningen ska ske på en period av fem månader. Det bör möjliggöra för en förtroendevald, som inte har annan anställning i församlingen eller samfälligheten, att t.ex. arbeta heltid under ett fyra veckor långt konfirmandläger, utan att valbarhetshinder inträder. Av gällande rambestämmelser för Svenska kyrkans konfirmandarbete framgår att ett internatläger minst ska omfatta sammanlagt fyra veckor, där lägervistelsen utgör huvuddelen av konfirmandtiden.

Kyrkostyrelsen instämmer i att det är anställningsbeviset som, sannolikt ofta med hänvisning till gällande kollektivavtal, får utvisa hur många timmar per vecka som en heltidsanställning innebär.

Genom att inkludera uppdragstagare i bestämmelsen undviks gränsdragningsfrågor mellan vad det är att vara uppdragstagare och att vara anställd. Kyrkostyrelsen instämmer sålunda i utredningens förslag i denna del och menar, liksom utredningen, att det bör gå att bedöma uppdragets tidsomfattning för att därigenom klargöra om det kommer att leda till valbarhetshinder eller inte.

Däremot anser inte Kyrkostyrelsen att det är möjligt att, som några remissinstanser har föreslagit, inkludera nära släktingar i kriterierna för hinder mot valbarhet. I detta avseende får det ankomma på den förtroendevalde att i den enskilda frågan avgöra om jäv föreligger eller inte.

Kyrkostyrelsen instämmer i utredningens förslag att den som är förtroendevald och har viss ekonomisk ersättning för detta inte ska omfattas av bestämmelsen om valbarhetshinder.

Bestämmelsen om hinder för valbarhet bör avse samtliga kyrkoråd eller nämnder inom samfälligheten, oavsett i vilken församling vederbörande arbetar. Det är samfälligheten som är arbetsgivare. Det kan nämnas att enligt gällande kollektivavtal är en arbetstagare skyldig att vid behov vikariera för annan arbetstagare hos arbetsgivaren. Detta kan naturligtvis komma att gälla en annan församling i samma samfällighet. Bl.a. mot denna bakgrund bör hinder mot valbarhet inte begränsas till att enbart gälla den församling där det ordinarie arbetet utförs.

Kyrkostyrelsen erinrar om det som framgår av 33 kap. 10 §, nämligen att när hinder mot valbarhet inträder upphör uppdraget genast.

7. Församlingsmöte

Kyrkostyrelsens förslag: Det ska inte finnas några bestämmelser om obligatoriska församlingsmöten i kyrkoordningen.

7.1 Utredningen

Utredningen vill inte föra in bestämmelser om obligatoriska församlingsmöten i kyrkoordningen.

Det ska inte finnas några bestämmelser om obligatoriska församlingsmöten i kyrkoordningen.

Utredningen säger sig inte göra någon annan bedömning än den som gjordes av 1999 års kyrkomöte och som därefter bekräftades av kyrkomötet år 2007. Man konstaterar att församlingsmöten och andra former för en vidgad delaktighet kan spela en stor roll för att få till stånd en vital och väl fungerande demokrati. Att man får utnyttja sin rösträtt vart fjärde år är inte tillräckligt. Det behöver finnas, säger man, andra former för att vara med och påverka utvecklingen av församlingslivet och de beslut som fattas om detta. Utredningen menar dock att det inte bör ske en reglering av obligatoriska församlingsmöten i kyrkoordningen.

I sina överväganden hänvisar utredningen till att Centralstyrelsen i sin skrivelse om kyrkoordningen år 1999 pekade på församlingsinstruktionen som ett lämpligt ämne för bredare samråd. Andra sådana frågor, säger utredningen, kan vara den lokala strukturen och indelningen.

Sammantaget menar utredningen att det krävs ett medvetet arbete för att öka delaktigheten i besluten om församlingens verksamhet. I likhet med Organisationsutskottet vid 2007 års kyrkomöte anser man dock att detta bör göras utifrån lokala behov och förutsättningar, utan påbud och reglering i kyrkoordningen.

Eftersom utredningen inte lägger fram något förslag har inte någon fråga ställts i remissbehandlingen.

7.2 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsen instämmer i utredningens bedömning och föreslår inte någon ny bestämmelse rörande församlingsmöten.

Kyrkostyrelsens förslag: En befattning som domprost ska tillsättas av en särskild tillsättningsnämnd med biskopen som ordförande. Därutöver ska från stiftsstyrelsen och den lokala nivån utses vardera tre ledamöter.

Ändrade paragrafer: 34 kap. 12,13 §§, 57 kap. 8,9 §§

8.1 Utredningen

I sitt betänkande föreslår utredningen ändringar beträffande ordningen för tillsättning av domprost.

En befattning som domprost ska tillsättas av en särskild tillsättningsnämnd med biskopen som ordförande. Därutöver ska från stiftsstyrelsen och den lokala nivån utses vardera tre ledamöter.

Utredningen erinrar om att det i kyrkoordningens kapitel 34 finns bestämmelser om vilka befattningar som obligatoriskt ska finnas inrättade på olika nivåer inom Svenska kyrkan. Där sägs i 1 § att det för varje församling ska finnas en kyrkoherde. I 5 kap. 2 § anges att domprosten är kyrkoherde för den församling där stiftets domkyrka är belägen. Vidare konstaterar utredningen att domprosten har vissa särskilda uppgifter och att det är dessa som motiverar den särskilda ordningen för att utse den som ska tillsättas som domprost. Domprosten är vice ordförande i domkapitlet och biskopens ersättare som ledamot i stiftsstyrelsen. Efter att ha tillfrågat stiftens kanslichefer drar utredningen slutsatsen att ett normalvärde för stiftsuppgifternas andel skulle kunna bedömas vara 10–15 procent av en heltidstjänst.

Vidare redovisar utredningen de nu gällande bestämmelserna i 34 kap. kyrkoordningen om tillsättning av domprost. Enligt 9 § krävs för behörighet att anställas som domprost eller på ett längre vikariat än tre månader på en sådan befattning detsamma som gäller beträffande kyrkoherdar i övrigt. Innan någon anställs ska domkapitlet yttra sig över de behöriga sökandena utifrån de särskilda krav som befattningen ställer. I 12 § sägs att en befattning som domprost ska tillsättas av stiftsstyrelsen. Vidare anges där att innan stiftsstyrelsen beslutar om tillsättningen ska kyrkoråden i varje församling i pastoratet ges tillfälle att yttra sig över de behöriga sökandena. Därefter ska domkapitlet yttra sig.

I sina överväganden konstaterar utredningen att det finns en uppenbar intressekonflikt när någon ska utses till en befattning som avser dels att vara kyrkoherde i ett lokalt pastorat, dels att ha vissa självskrivna funktioner i stiftet. Domkyrkoförsamlingen kan med fog hävda att den inte ska särbehandlas när dess kyrkoherde ska tillsättas. Stiftets församlingar i övrigt har lika goda skäl för att anse, att ett enskilt kyrkoråd inte ska utse vice ordförande i domkapitlet.

Utredningen säger sig kunna urskilja fyra olika möjligheter att hantera denna situation, men stannar för att föreslå en tillsättningsnämnd med ledamöter utsedda av stiftsstyrelsen samt beroende på den lokala organisationen, av kyrkoråd, kyrkonämnd eller pastoratsnämnd. Domkapitlet föreslås ha samma uppgift som för närvarande, alltså att besluta om behörighet och att yttra sig över behöriga sökanden.

Någon ändring i fråga om innehållet i befattningen som domprost föreslås inte. Utredningen hänvisar till att den viktigaste kyrkoordningsreglerade uppgiften för domprosten är att vara vice ordförande i domkapitlet, och menar att karaktären på stiftsuppgifterna är sådana att det inte kan bli fråga om att beslutet om att utse domprost ska fattas på lokal nivå. Mot bakgrund av detta säger sig utredningen ha funnit att övervägande skäl talar för att det ska vara en särskild tillsättningsnämnd som svarar för tillsättningen av en befattning som domprost.

En tillsättningsnämnd med ledamöter utsedda av stiftsstyrelsen och domkyrkoförsamlingen/pastoratet tydliggör, säger man, att det är fråga om ett gemensamt beslut. Den nödvändiga samverkan ges en tydligare form än för närvarande. Tillsättningsnämndens uppgift ska vara inskränkt till att fatta det slutliga beslutet om vem som blir domprost utan att ha ansvaret för rekryteringsprocessen som helhet. Vidare föreslår man att tillsättningsnämnden ska ha sju ledamöter och att biskopen, liksom i stiftsstyrelsen, ska vara självskriven ordförande. Därutöver menar man att domprostens uppgifter i stiftet innebär att det är en rimlig ordning att stiftsstyrelsen utser tre ledamöter, utöver biskopen, och att stiftet därmed företräds av fyra ledamöter.

8.2 Remissutfallet

Fråga 8, betänkandets avsnitt 6

En befattning som domprost ska tillsättas av en särskild tillsättningsnämnd med tre valda ledamöter vardera från den lokala nivån och stiftsstyrelsen och med biskopen som ordförande.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 8, betänkandets avsnitt 6	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	5,7%	5,0%	5,7%	11,5%	0,0%	5,5%
Ja	74,3%	69,8%	72,9%	88,5%	64,3%	72,3%
Nej	4,0%	3,3%	5,0%	0,0%	7,1%	3,8%
Tar inte ställning	16,0%	19,6%	15,0%	0,0%	28,6%	17,1%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Också när det gäller denna fråga förordar en bred majoritet att förslaget genomförs. Visby domkyrkoförsamling säger sig ”vara mycket positiva till detta förslag, som eliminerar de problem som tidigare ordning möjliggjorde”.

Dock har flera stiftsstyrelser, domkapitel och domkyrkoförsamlingar framfört synpunkter med innebörd att förslaget behöver justeras. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Uppsala stift framhåller att ärkebiskopen ska vara ordförande i tillsättningsnämnden, eftersom Uppsala domkyrkoförsamling ingår i ärkebiskopens pastoralala område. Domkapitlet i Västerås säger:

Domkyrkoförsamlingens kyrkoråd tillsammans med biskopen är tillsättande, d.v.s. väljer person för anställning. Anställningsbeslutet fattas av kyrkorådet. Domkapitlet gör sedvanlig behörighet och yttrande (som föregås av intervju).

Karlstads domkyrkoförsamling föreslår att formuleringen av den föreslagna bestämmelsen ändras från ”den lokala nivån” till ”domkyrkoförsamlingen”.

Växjö domkyrkoförsamling menar att stiftet ska företräddas av biskopen och ledamöter i domkapitlet, av vilka en av dem ska vara den ledamot som har varit eller är domare. Man framhåller att domprosten har en självständig och betydelsefull ställning i domkapitlet som ordinarie ledamot och som vice ordförande, medan domprosten i stiftsstyrelsen enbart är biskopens ersättare som ledamot. Dessutom, säger man, är det viktigt att tillvarata domkapitlets kompetens i ett sådant ärende eftersom domkapitlet bl.a. prövar sökandes behörighet och avger eget yttrande över de behöriga sökanden. Man föreslår att fyra ledamöter utses av kyrkoråd, kyrkonämnd eller pastoratsnämnd, beroende på hur den lokala organisationen ser ut.

Skara domkyrkoförsamling anser att tillsättningsnämnden bör bestå av tre ledamöter från lokal nivå och tre ledamöter från stiftsstyrelsen, varav biskopen är en.

Bland övriga remissinstanser kan nämnas S:t Matteus församling som anser att förfarandet vid tillsättning av domprost kan likställas med en tillsättning av en kyrkoherde i en församling. Biskopen ska inte ingå i den särskilda tillsättningsnämnden. En liknande uppfattning framförs av Gävle Heliga Trefaldighets församling.

Överklagandenämnden har inte någon erinran mot förslaget i sak. Nämnden säger, att när det gäller möjligheterna till beslutsprövning bör det närmare utvecklas varför Överklagandenämnden som första instans ska fullgöra denna uppgift. Det behöver närmare kommenteras hur man begränsar kretsen av de som har möjlighet att begära beslutsprövning av aktuella beslut. Det kan, säger Överklagandenämnden, övervägas att ge övriga sökande till en tjänst möjlighet att begära beslutsprövning. Detsamma skulle kunna gälla de ledamöter i stiftsstyrelsen som inte ingår i tillsättningsnämnden. Vidare vill Överklagandenämnden peka på att en jävsituation för biskoparna kan uppkomma i och med att biskopen deltar i domkapitlets beslut om behörighetsprövning av sökande till tjänster. Det bör, för att undvika detta, övervägas att låta annan ledamot än biskopen delta i besluten angående behörighetsprövning.

Svenska kyrkans församlingsförbund menar att förslaget är rimligt, även om det innebär ytterligare komplexitet i regelverket. Samtidigt framhåller man att utredningen borde ha undersökt om det finns andra alternativ att lösa domprostens funktion på stiftsnivå.

8.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

I sitt betänkande pekar utredningen på att det kan uppstå en intressekonflikt när någon ska utses till kyrkoherde i ett pastorat och samtidigt ha vissa självskrivna funktioner i stiftet.

Utredningen beskriver fyra tänkbara alternativ för att komma till rätta med detta. Kyrkostyrelsen anser för sin del att det behövs en förändring i regelverket för hur en domprost utses och förordar därför inte det alternativ som innebär att bestämmelsen i kyrkoordningen kvarstår oförändrad. Det är vidare Kyrkostyrelsens uppfattning att domprostens stiftsanknutna uppgifter har sådan betydelse och är av sådan omfattning att det inte är lämpligt att införa en ordning där domprosten tillsätts på samma sätt som kyrkoherdar i övrigt.

Inte heller ser Kyrkostyrelsen att de särskilda stiftsuppgifter som nu tillkommer domprosten ska frikopplas från rollen som kyrkoherde i domkyrkoförsamlingen. I en tidigare skrivelse (CsSkr 1989:11) har dåvarande Centralstyrelsen ställt sig tveksam till att en tjänst som s.k. stiftsdomprost, utan anknytning till domkyrkoförsamlingen, skulle införas. Kyrkostyrelsen instämmer i den bedömning som Centralstyrelsen då gjorde och vill, även om omständigheterna i detta sammanhang är annorlunda, inte lägga förslag som skulle kunna leda i den riktningen.

Kyrkostyrelsen tillstyrker därmed det alternativ som utredningen också förordar, nämligen en tillsättningsnämnd med ledamöter utsedda av såväl den lokala nivån som stiftsstyrelsen. Detta förslag innebär en tillfredsställande avvägning mellan de intressen som finns hos församlingen eller samfälligheten å den ena sidan och hos stiftet å den andra.

Det är rimligt att det är ett udda antal ledamöter i den föreslagna tillsättningsnämnden och att fyra av de sju föreslagna representerar stiftsnivån. Likaså instämmer Kyrkostyrelsen i utredningens förslag att biskopen ska vara självskriven ledamot och ordförande. Kyrkostyrelsen erinrar också om att det i den nya bestäm-

melsen föreslås att när beslut fattas ska 4 kap. 23 § om ärendenas avgörande tillämpas. Innebörden av detta blir att vid lika röstetal fattas beslutet om tillsättning genom lottning. (Jfr. 3 kap. 33-37 §§)

Kyrkostyrelsen vill särskilt uppmärksamma hur bestämmelsen om tillsättning av domprost bör tillämpas i Uppsala stift. Frågan gäller om det är ärkebiskopen eller biskopen i Uppsala som ska vara självskriven ledamot och ordförande i tillsättningsnämnden. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Uppsala har framfört uppfattningen att det bör vara ärkebiskopen eftersom Uppsala domkyrkoförsamling ligger inom ärkebiskopens pastoralare område. Kyrkostyrelsen har inte något att erinra mot detta och föreslår en justering av bestämmelsen i enlighet med det.

Överklagandenämnden har, som framgår ovan, pekat på att en jävssituation skulle kunna uppstå genom att biskopen kommer att delta både i domkapitlets beslut om behörighetsprövning och i tillsättningsnämndens beslut om tillsättning. Kyrkostyrelsen ser att risken finns, men finner att ett eventuellt jäv i så fall får bedömas enligt de regler som redan finns i kyrkoordningen. Någon förändring av bestämmelserna föreslås därför inte i denna del.

Kyrkostyrelsen föreslår, i likhet med utredningen, en komplettering av bestämmelserna i 57 kap. 8 § så att även tillsättningsnämndens beslut ska kunna beslutsprövas. Eftersom tillsättningsnämnden närmast får anses ha koppling till stiftsnivån och med hänsyn till vad som i övrigt föreslås ifråga om överprövning av stiftsbeslut, bör beslutsprövningen ske direkt hos Överklagandenämnden.

9. Val av biskop

Kyrkostyrelsens förslag: Gällande ordning med direkt avgörande biskopsval ska bestå. Begreppet provval ändras till nomineringsval för att tydliggöra det valets innebörd.

I stiftet och dess församlingar anställda diakoner ges rösträtt vid val av biskop.

Det ska vara de diakoner och präster som är anställda tillsvidare eller minst sex månader som har rösträtt.

Varje pastorat ska garanteras minst en elektor. Övriga elektorer fördelas mellan pastoraten i relation till antalet röstberättigade i pastoratet.

Ändrade paragrafer: 8 kap. 7,9,13,14,15, 17, 23a - 25 §§, 35,38
Ny paragraf: 8 kap. 16 a §

9.1 Utredningen

Utredningen föreslår vissa förändringar i bestämmelserna om val av biskop.

Gällande ordning med direkt avgörande biskopsval ska bestå.

Begreppet provval ändras till nomineringsval för att tydliggöra det valets innebörd.

I stiftet och dess församlingar anställda diakoner ges rösträtt vid val av biskop.

Det ska vara de diakoner och präster som är anställda tillsvidare eller minst sex månader som har rösträtt.

Varje pastorat ska garanteras minst en elektor. Övriga elektorer fördelas mellan pastoraten i relation till antalet röstberättigade i pastoratet.

Utredningen redovisar diskussionerna i samband med kyrkoordningens införande som ledde till att det infördes en bestämmelse om att det avgörande

valet skulle föregås av ett provval och att Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar skulle göra en behörighetsprövning.

Vidare erinrar utredningen om att andra kyrkolagsutskottet då konstaterade att förslaget att diakonerna skulle vara röstberättigade aldrig hade remissbehandlats. Eftersom utskottet hade betonat vikten av en samlande lösning beträffande diakonatet i den förändringssituation som Svenska kyrkan befann sig i, såg utskottet det som rimligt att lägga förslaget åt sidan oavsett vilka argument som kunde anföras till stöd för eller emot det.

Utredningen konstaterar att det vid flera kyrkomöten efter kyrkoordningens tillkomst har funnits motioner om att diakonerna bör ges rösträtt. I betänkandet hänvisar man till det yttrande (Ln 2002:5y) där Läronämnden konstaterade att diakonerna ingår i det treledade ämbetet och står under biskopens och domkapitlets tillsyn. Därför, menade läronämnden, att det skulle vara en ”konsekvent och naturlig vidareutveckling att ge rösträtt åt diakoner även vid biskopsval, under förutsättning att balansen mellan vigda och icke-vigda upprätthålls”.

I betänkandet framhålls att frågan om vilken påverkan det skulle få på balansen i fråga om antalet röstande från olika pastorat, om diakonerna gavs röstsätt, inte närmare har undersökts. Det har i en del fall förmodats, säger utredningen, att obalansen skulle bli större om diakonerna skulle ges rösträtt. En genomgång som utredningen gjort antyder att det mycket väl kan förhålla sig på motsatt sätt.

Utredningen konstaterar, med anledning av att frågan aktualiserats av Samarbetsrådet EFS – Svenska kyrkan, att präster i EFS-tjänst inte får rösta i biskopsval. Här framhåller utredningen att det finns ett direkt samband mellan vilka präster som är valbara till domkapitlet och deltar i det valet och som också har rösträtt vid val av biskop. Avgränsning har, säger man, i båda fallen gjorts till de präster som är anställda i ett stift på någon av de befattningar som finns reglerade i kyrkoordningen.

I sina överväganden säger utredningen sig ha funnit att det saknas skäl för att göra några mer genomgripande förändringar för den ordning för biskopsval som har funnits sedan kyrkoordningens tillkomst. Övervägande skäl talar för en ordning där valet avgör vem som ska bli stiftets biskop.

Eftersom det som hittills har kallats provval är reglerat i kyrkoordningen och innebär att ett antal kandidater röstas fram, eller med ett annat ord nomineras, anser utredningen att nomineringsval är en mer relevant benämning på det inledande valet.

Utredningen ser det som en naturlig konsekvens av den kyrkorättsliga regleringen i övrigt med tre likvärdiga uppdrag inom kyrkans vinningstjänst att diakonerna blir röstberättigade även i biskopsvalet. För att riskerna för ett manipulativt beteende ska elimineras menar man att rösträtten ska tillkomma de präster och diakoner som har en tillsvidareanställning eller en anställning som varar minst sex månader.

Utredningen konstaterar att antalet elektorer som ska utses i ett pastorat nu är beroende av antalet tjänstgörande präster. Det medför att antalet röstberättigade per elektorer varierar mycket mellan olika pastorat. Utredningen menar att en bättre ordning är att de elektorer som ska väljas i stiftet fördelas mellan pastoraten i relation till antalet röstberättigade i pastoratets församlingar. Det totala antalet elektorer i stiftet som ska fördelas på detta sätt bör grunda sig på hur många präster och diakoner som finns anställda i stiftets församlingar och på hur många präster som finns anställda som pastorsadjunkter. Utredningen anser att detta är i linje med vad som nu gäller och att balansen mellan röstberättigade

inom kyrkans vinningstjänst och röstberättigade lekmän därmed uppehålls på ett rimligt sätt.

Det torde, enligt utredningen, inte vara möjligt eller nödvändigt att på ett rimligt enkelt sätt garantera en fullständig överensstämmelse mellan antalet röstberättigade lekmän å ena sidan och antalet röstberättigade präster och diakoner å den andra sidan. Varje pastorat bör dock garanteras minst en elektor oavsett om man får detta eller inte vid en strikt fördelning utifrån antalet röstberättigade i pastoratet. I stiftet som helhet ska det alltså i princip utses lika många elektorater som röstberättigade diakoner och präster. När det gäller val av biskop ska, enligt utredningens förslag, enbart den ändringen göras att antalet röstberättigade diakoner ska påverka antalet elektorater.

Utredningen föreslår inte någon ändring när det gäller EFS-prästers rösträtt.

När det gäller rösträtt i biskopsval för diakoner har Åke Blomqvist (FiSK) reserverat sig till förmån för den nuvarande ordningen. I sin reservation anför han följande ”Det rimmar illa med demokratiska principer att i en folkkyrka utöka kretsen av anställda som ska ha en avgörande röst vid biskopsval. Motivet att diakonerna numera ingår in den 1999 tillskapade vinningstjänsten är ett konstruerat motiv. För andra anställda inom församlingstvården kan andra bärande motiv anföras för att också de ska tilldelas rösträtt. Utredningens förslag att tilldela diakonerna rösträtt är oövertvägt bl.a. utifrån den diskussion som förs att flera yrkesgrupper inom församlingstvården ska kunna bli aktuella för en vinning”.

9.2 Remissutfallet

Fråga 9, betänkandets avsnitt 7.2

I stiftet och dess församlingar anställda diakoner ska ha rösträtt vid val av biskop.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 9, betänkandets avsnitt 7.2	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	2,1%	0,0%	0,0%	1,5%
Efter viss justering	4,6%	2,7%	4,3%	3,8%	0,0%	3,5%
Ja	71,4%	75,4%	70,0%	96,2%	35,7%	73,2%
Nej	16,6%	12,3%	17,1%	0,0%	28,6%	14,3%
Tar inte ställning	7,4%	7,0%	6,4%	0,0%	35,7%	7,3%
(tom)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Det finns gemensamma drag i de kommentarer som remissinstanserna ger beträffande denna fråga. Många bejakar förslaget helt och ser det som en naturlig följd av att både präster och diakoner har vinningstjänst. Till denna hållning ansluter sig stiftsstyrelserna och domkapitlen i Linköpings och Lunds stift, Strängnäs domkyrkoförsamling och Härnösands domkyrkoförsamling. Skara domkyrkoförsamling redovisar synpunkter som både talar för och emot. För förslaget menar man tala att Svenska kyrkan ser ämbetet tre-ledat med präst och diakon utgående från biskopens vinning. Men, säger man, ur en aspekt är det tveksamt om förslaget bör genomföras. Prästerna har läroansvaret från biskopen och det finns en tendens att fler yrkesgrupper ska ”uppgraderas” till vinningstjänsten. Kopplingen till läroämbetet försvagas därmed. Stiftsstyrelsen i Luleå konstaterar att utredningen inte har behandlat konsekvenserna av ett utökat diakonat som en följd av EFU-utredningen.

Den argumentation som finns i den till utredningens betänkande fogade reservationen av Åke Blomqvist (FiSK) får stöd av en del remissinstanser, bl.a. Norrköpings kyrkliga samfällighet och Järfälla kyrkliga samfällighet.

Förhållandevis många remissinstanser bejakar utredningens förslag, men endast under förutsättning att proportionerna mellan dem som är vigda och elektorerna behålls oförändrade. Västerås domkyrkoförsamling säger att frågan måste belysas och utredas mycket noggrant och påpekar att det måste vara rimlig balans mellan vinningstjänster och förtroendevalda i ett biskopsval. Önskan om en fortsatt utredning framförs av fler remissinstanser, bl.a. Simrishamns kyrkliga samfällighet och Stora Tuna och Torsångs kyrkliga samfällighet.

Solna församling hör till dem som avvisar förslaget. I sin kommentar skriver man bl.a. ”Nuvarande sammansättning och avgränsning till prästtjänster är tillräcklig. Om diakoner - och senare kanske ytterligare grupper - inkluderas, blir det än mera en ekonomisk fråga om hur stor påverkan en församling har på tillsättningsprocessen. För att säkerställa alla församlingars inflytande med en rimlig nivå föredrar vi dagens ordning, med ett antal präster som ändå omfattas av stiftets prövning av minimiantal.”

Svenska kyrkans Unga säger sig se det som ett större problem att barn och ungdomar under 18 år har litet eller inget inflytande över val av biskop. Överklagandenämnden tar inte ställning i frågan.

Fråga 10, betänkandets avsnitt 7.2

Det ska vara de diakoner och präster som är anställda tillsvidare eller minst sex månader som har rösträtt i biskopsval.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 10, betänkandets avsnitt 7.2	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	13,7%	8,6%	12,1%	0,0%	0,0%	10,2%
Ja	72,6%	74,1%	75,7%	100,0%	42,9%	74,4%
Nej	6,3%	7,6%	5,0%	0,0%	21,4%	6,7%
Tar inte ställning	7,4%	7,3%	5,7%	0,0%	35,7%	7,3%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

De remissinstanser som besvarat föregående fråga om rösträtt för diakoner nekande, hänvisar i sina remisskommentarer till den argumentation som har framförts i det sammanhanget. Några remissinstanser vidgar frågan och menar att också inom stiftet verksamma EFS-präster ska ha rösträtt på samma villkor som präster och diakoner.

Domkapitlet i Luleå kommenterar detta och säger: ”I detta sammanhang har åsikter framförts om att bestämmelsen bör kompletteras med att även EFS-präster inom stiftet ska få rösträtt i biskopsval eftersom EFS-prästema vigs av biskopen och står under hans/hennes tillsyn. Vi kan dock konstatera att rösträtten baseras på anställning vilket medför att även EFS-präster som är anställda i en samarbetskyrka har rösträtt. Att ge EFS-prästema en generell rösträtt ger dessa en särställning som inte vore lämplig med hänsyn till att Svenska kyrkans prästers rösträtt baseras på anställning. Att ge samtliga EFS-präster rösträtt leder också till en obalans mellan vinningstjänst och lekmän.”

Södra Sandby församling påpekar att det behövs ett förtydligande av begreppet ”minst sex månader”. Man frågar sig om förslaget avser en anställning av den längden under det senaste året eller ett pågående förordnande under minst

sex månader. Flera remissinstanser framför att rösträtt enbart bör tillkomma de präster och diakoner som har tillsvidareanställning. Helsingborgs kyrkliga samfällighet säger att förslaget bör förtydligas med att rösträtten endast avser dem som innehar anställning i Svenska kyrkan. Långsele, Graninge och Helgums kyrkliga samfällighet menar att det ska förtydligas att tjänstgöringsgraden ska uppgå till minst 50 procent.

Remissyttrande har också inkommit från Bräcke diakoni, där man anför följande: ” Bräcke Diakoni kan ha en viss förståelse att man av olika skäl inte ville forcera frågan vid utformningen av KO 2000 vad gäller diakoners rösträtt vid biskopsval. Tio år senare bör emellertid frågan definitivt hunnit mogna för att i konsekvensens namn ge de båda sidställda uppdragen i vinningstjänsten, diakon och präst, samma möjlighet att påverka val av ny biskop. Med de väl underbyggda och balanserade förslag utredningen ger när det gäller val av elektor kan vi inte heller se att det skulle finnas någon risk för en demokratisk försvagning av valproceduren.

Att inte följa utredningens förslag på denna punkt skulle innebära en irrationell inkonsekvens som skulle ge näring för en hierarkiserande prästcentrerad syn på Svenska kyrkan. Bräcke Diakoni vill därför med kraft stödja utredningens förslag att ge diakoner anställda i stift och församling rösträtt vid biskopsval.”

Överklagandenämnden tar inte ställning i frågan.

Fråga 11, betänkandets avsnitt 7.2

Varje pastorat ska garanteras minst en elektor vid biskopsval. Övriga elektor fördelas mellan pastoraten i relation till antalet röstberättigade i pastoratet.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 11, betänkandets avsnitt 7.2	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,6%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,5%
Efter viss justering	3,4%	2,7%	4,3%	19,2%	7,1%	4,0%
Ja	78,3%	78,7%	82,9%	80,8%	57,1%	79,1%
Nej	10,3%	10,0%	7,1%	0,0%	0,0%	8,8%
Tar inte ställning	7,4%	6,3%	4,3%	0,0%	35,7%	6,6%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Även om förslaget stöds av en majoritet bland remissinstanserna, är det ett antal av dem som i sina kommentarer framför att den nuvarande ordningen fungerar bra och att det därför inte finns några skäl att ändra den. Sollefteå-Boteå kyrkliga samfällighet, liksom Vessige kyrkliga samfällighet tillhör denna kategori.

Stiftsstyrelsen i Göteborg säger att det måste slås fast vem som har ansvar för att ta fram underlag som visar vilka i stiftet som är röstberättigade vid aktuell tidpunkt, och en ordning för hur elektorsmandaten ska fördelas. Varje pastorat ska ha minst ett elektorsmandat.

Stiftsstyrelsen i Västerås framhåller att man bör överväga en fördelning av elektor i relation till antalet kyrkotillhöriga i stället för röstberättigade. Stiftsstyrelsen i Lunds stift påpekar att förslaget innebär att de större enheterna får ett proportionellt större inflytande än tidigare. Samtidigt säger man att ett stort inflytande inte alltid motsvarar villighet att ta ett stort ansvar.

Huddinge församling menar att ”i avvaktan på att ett helt nytt förslag till val av biskop utarbetas kan förslaget genomföras”. Från Göteborgs Johannesbergs församling kommer förslaget att elektor ska fördelas i relation till antalet aktiva, inte antal medlemmar. Man tänker sig att t.ex. gudstjänststatistiken under några

år skulle kunna utgöra grund och ser det som ett sätt att uppmuntra fler att gå i kyrkan.

KsSkr 2009:5

Svenska kyrkans Unga önskar att ”likaväl som en församling får ett antal elektorater baserat på antalet röstberättigade i församlingen, Svenska Kyrkans Unga i stiftet skulle få ett antal elektorater baserat på antalet barn under 18 år i stiftet”.

Överklagandenämnden tar inte ställning i frågan.

9.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag sammanfaller med utredningens.

Kyrkostyrelsen delar utredningens bedömning att det inte finns skäl att göra några mer genomgripande förändringar när det gäller val av biskop och att det finns vägande skäl för att en ordning där det är valet som avgör vem som ska bli stiftets biskop.

Att, som utredningen föreslår, ändra benämningen från provval till nomineringsval innebär inte någon ändring i sak. Kyrkostyrelsen finner den föreslagna benämningen vara adekvat. Det handlar de facto om att nominera dem som enligt bestämmelsen i 8 kap. 8 § ska behörighetsprövas av Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar. Kyrkostyrelsen föreslår därför en sådan ändring av benämningen och som en konsekvens av detta en ändring av 8 kap. 7 §.

Bland de kommentarer som remissinstanserna har lämnat avseende förslaget att också i stiftet anställda diakoner ska ha rösträtt vid val av biskop, finns ett antal som förordar att ändringen inte ska genomföras nu. Det skäl som anförs är att det kan antas att fler kategorier anställda i Svenska kyrkan kan komma att omfattas av vigningstjänsten. Kyrkostyrelsen tar i detta sammanhang inte ställning i den frågan. Utgångspunkten för ställningstagandet måste vara de vigningar som faktiskt finns idag. Den inledande texten till 25 kap. i kyrkoordningen ger uttryck för hur Svenska kyrkan ser på dessa vigningar. ”Vigningarna till biskop, präst och diakon är likvärdiga uttryck för evangeliets fullhet och kyrkans sändning utifrån evangeliet.” En ändring av kyrkoordningen så att också diakonerna deltar i val av biskop är ett sätt att synliggöra det som kyrkan säger om sin syn på vigningen till tjänst. Kyrkostyrelsen vill i detta sammanhang, liksom utredningen, också hänvisa till Läronämndens vid 2002 års kyrkomöte avgivna yttrade (2002:5y). Läronämnden menade att det skulle vara en konsekvent och naturlig vidareutveckling att ge rösträtt åt diakoner vid biskopsval.

Läronämnden påpekade i sitt yttrande också att en förändring beträffande diakonernas rösträtt bara kunde genomföras under förutsättning att balansen mellan vigda och icke-vigda kunde upprätthållas. De remissinstanser som uttalat sig i frågan påpekar i ett flertal fall att balansen mellan vigda och icke-vigda inte får förändras. Kyrkostyrelsen delar den uppfattningen och ser att det förslag som utredningen har lämnat tillgodoser detta.

Bland annat för att den ovan nämnda balansen ska upprätthållas menar Kyrkostyrelsen att det är riktigt att prästernas och diakonernas rösträtt begränsas till att avse dem som är anställda tillsvidare eller på viss tid med minst sex månaders anställningstid. Det är rimligt att också inkludera dem som har en så lång visstidsanställning som sex månader eller mer. För tydlighetens skull vill Kyrkostyrelsen framhålla att det avser dem som har en pågående anställning i stiftet eller i någon av stiftets församlingar den dag då stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkt för valet och att det när det gäller visstidsanställningar ska vara fråga om en sammanhängande anställningstid på sex månader eller mer.

Av detta följer att de EFS-prästerna som inte har tjänst i stiftet eller i någon av stiftets församlingar heller inte ska ha rösträtt. Det skulle vara olämpligt att göra en avgränsning som innebär att EFS-prästerna hade rösträtt, men inte andra

präster och diakoner som står under tillsyn av biskop och domkapitel utan att fördenskull ha en sådan anställning som enligt Kyrkostyrelsens förslag skulle leda till rösträtt.

Utredningen föreslår att det totala antalet elektorer som ska väljas i stiftet ska baseras på antalet präster och diakoner som är anställda i stiftets församlingar och att fördelningen mellan pastoraten ska ske med ledning av hur många röstberättigade som finns i pastoratets församlingar. Kyrkostyrelsen konstaterar att detta i många fall innebär en omfördelning så att pastorat med många röstberättigade får relativt fler elektorer än vad fallet blir om fördelningen sker med ledning av antalet anställda. Kyrkostyrelsen förordar att denna förändring genomförs och tillstyrker samtidigt den av utredningen föreslagna nedre gränsen som innebär att varje pastorat tillförsäkras minst en elektor. Kyrkostyrelsen menar, till skillnad från några remissinstanser, att det bör vara antalet röstberättigade och inte antalet kyrkotillhöriga som är beräkningsgrund när antalet elektorer fördelas. Beräkningstillfället för antalet röstberättigade ska vara detsamma som när det gäller att fastställa vilka präster och diakoner som har rösträtt, nämligen det tillfälle då stiftsstyrelsen fastställer tidpunkt för valet.

Beträffande elektorer från utlandskyrkan går ordningen med beräkning i förhållande till antalet röstberättigade inte att tillämpa. Där föreslås i stället att kyrkorådet i varje församling ska välja lika många elektorer som det finns röstberättigade präster och diakoner anställda för församling. I detta sammanhang erinrar Kyrkostyrelsen om att rösträtt enbart tillkommer dem för vilka det av anställningsbeviset framgår att de är anställda som präster eller diakoner.

Kyrkostyrelsen föreslår beträffande val av ärkebiskop en ändring i 8 kap. 9 § så att det där framgår att även diakonernas röster ska delas med tio.

10. Biskopen som ordförande

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkostyrelsen föreslår inte någon ändring i fråga om biskopens uppdrag som ordförande i stiftsstyrelsen eller ärkebiskopens uppdrag som ordförande i Kyrkostyrelsen.

10.1 Utredningen

Utredningen lägger inte något ändringsförslag beträffande biskoparnas uppdrag som ordförande.

Det ska inte göras någon ändring i fråga om biskoparnas uppdrag som ordförande i stiftsstyrelsen eller ärkebiskopens uppdrag som ordförande i Kyrkostyrelsen.

Utredningen hänvisar till de bedömningar som Centralstyrelsen gjorde i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte. Man citerar vad Centralstyrelsen där skrev beträffande ordförandeskapet i domkapitlet. ” Vi anser att biskopen alltid bör vara ordförande i domkapitlet, således även i beslutsprövnings- och överklagandeärenden. Skälet till det är att biskopen alltid kommer att på ett särskilt sätt representera domkapitlet och få svara för dess beslut.” Centralstyrelsen konstaterade att domkapitlet är en del av den juridiska personen stiftet, där ledningen består av biskopen, domkapitlet och stiftsstyrelsen och fortsatte ” ... om dessa organ verkligen skall fungera som en sammanhållen stiftsledning bör biskopen vara självskriven ordförande i såväl domkapitel som stiftsstyrelse”. Med liknande motivering ansåg Centralstyrelsen att biskopen också skulle vara självskriven ordförande i stiftsstyrelsen.

Beträffande Kyrkostyrelsen påpekar utredningen att Centralstyrelsen i kyrkoordningsskrivelsen föreslog att ärkebiskopen skulle vara ordförande i Kyrkostyrelsen, dock utan att framföra några argument för detta. Frågan behandlades dock av Läronämnden som i ett yttrande över en motion i frågan sade: ”Den förändring som föreslås i KMot 1999:30 om att ärkebiskopen ej ska vara självskriven ordförande i Kyrkostyrelsen innebär en klar förskjutning av Svenska kyrkans karaktär som episkopal kyrka.” Kyrkomötet avslag motionen ifråga.

I sina överväganden säger utredningen att det går att anföra bärande skäl såväl för nuvarande ordning som för en ändring. Man konstaterar att det saknas anledning att ifrågasätta biskopens roll som självskriven ordförande i domkapitlet. Stiftsstyrelsen skiljer sig, säger man, från domkapitlet på flera punkter som är av betydelse när man diskuterar ordförandeskapet. Alla ledamöter, utom biskopen, är valda av stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsens förvaltning granskas av stiftsfullmäktige. Men enligt utredningen är det viktigt att se det som är gemensamt, nämligen att både domkapitlet och stiftsstyrelsen arbetar med det som är stiftets grundläggande uppgift, att främja och att ha tillsyn. Dessa hör samman som två dimensioner av den grundläggande uppgiften.

Utredningen konstaterar att det grundläggande skälet att ifrågasätta den nuvarande ordningen är att den strider mot vanliga demokratiska spelregler. Det kan sägas att det bör stå stiftsfullmäktige fritt att utse ordförande i dess beredande och verkställande organ. Utredningen anför också att stiftsstyrelsen utses proportionellt i förhållande till mandatfördelningen i stiftsfullmäktige och ordföranden får ibland en avgörande roll för vilka beslut som ska fattas. Detta skulle kunna tala för att ordförandevalet sker med utgångspunkt från hur mandaten är fördelade i stiftsfullmäktige.

Men utredningen framhåller också att ordförandeskapet inte enbart är en fråga om att leda sammanträdesförhandlingar. Det är av betydelse när man ser på vem som är stiftets främste företrädare och det ger också förutsättningar för en rimlig rollfördelning mellan biskopen och en chef för stiftskansliet. Vidare konstaterar man att biskopen utses genom val och att detta bör vägas in i diskussionen om vad som är en rimlig ordning ur ett demokratiskt perspektiv.

Den nationella nivån har principiellt sett inte en motsvarande ställning som stiftet, säger utredningen. Med hänsyn till skillnaden mellan stiftet och den nationella nivån går det knappast att hävda samma teologiska och principiella skäl ifråga om ordförandeskapet i stiftsstyrelsen respektive Kyrkostyrelsen. Men detta hindrar inte att det finns uppgifter med tydliga pastorala dimensioner också hos den nationella nivån, säger man och fortsätter: ”Vill man ha kvar ärkebiskopen som Svenska kyrkans främsta företrädare bör detta leda till att ärkebiskopen inte endast är ordförande i Biskopsmötet utan även i Kyrkostyrelsen.”

Avslutningsvis säger utredningen att den vid en sammanvägd bedömning har funnit att den gällande ordningen med stiftets biskop som ordförande i stiftsstyrelsen och ärkebiskopen som ordförande i Kyrkostyrelsen bör behållas.

10.2 Remissutfallet

I remissbehandlingen ställdes inte någon särskild fråga avseende biskopens roll som ordförande. Dock har stiftsstyrelsen och domkapitlet i Luleå i en övergripande kommentar påpekat att principfrågan om biskopen som ordförande saknats i remissunderlaget. De skriver: ”Vi anser det inte vara en självklar del av biskopens roll att vara ordförande i stiftsstyrelsen. Det har dock enligt vår mening fördelar att biskopen som ordförande i både stiftsstyrelsen och domkapitlet har en överblick över stiftskansliets samlade verksamhet och kan samordna dess resurser och

KsSkr 2009:5 stödjer därför utredningens förslag även på den punkten, d.v.s. ingen förändring när det gäller biskopen som självskriven ordförande i stiftsstyrelsen.”

10.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsen delar den bedömning som utredningen gör och föreslår inte någon förändring i denna del.

11. Antalet ledamöter i Kyrkomötet

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkostyrelsen föreslår inte att det ska göras någon ändring i fråga om antalet ledamöter i Kyrkomötet

11.1 Utredningen

Utredningen vill att antalet ledamöter i Kyrkomötet ska vara oförändrat.

Det ska inte göras någon ändring i fråga om antalet ledamöter i Kyrkomötet. Det ska även fortsättningsvis väljas 251 ledamöter.

I sina överväganden säger utredningen att den prövat om det bör ske en minskning av antalet ledamöter, men inte funnit att det sedan kyrkoordningen beslutades har tillkommit något nytt som skulle ge anledning till en omprövning av de ställningstaganden som då gjordes.

Utredningen påpekar att ett minskat antal ledamöter skulle innebära en kostnadsbesparing och medföra att de flesta ledamöter kunde få en ordinarie utskottsplats. Fler skulle kunna bli delaktiga i diskussionerna i plenum. Men, säger man, mot detta måste ställas argumentet att Kyrkomötet ska representera alla Svenska kyrkans närmare sju miljoner medlemmar. Ett minskat antal ledamöter i åtta stift skulle leda till att antalet fasta mandat skulle bli färre än tio och man fortsätter: ” Det är uppenbart att detta skulle medföra att Kyrkomötet inte skulle kunna representera olika fromhetsriktningar, olika åsikter och de som är engagerade i församlingar av olika karaktär på det sätt som nu är möjligt.” Utredningen anser att den förlusten är större än de vinster som kan göras genom att minska antalet ledamöter i Kyrkomötet och lägger därmed inte något förslag i den riktningen.

I remissbehandlingen ställdes inte någon särskild fråga i denna del.

11.2 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsen delar den bedömning som utredningen gör och föreslår inte någon förändring i denna del.

12. Biskoparnas ställning i Kyrkomötet och lärofrågors behandling

KsSkr 2009:5

Kyrkostyrelsens förslag: Det ska göras en precisering i fråga om vilka lärofrågor Läronämnden obligatoriskt ska yttra sig över. Läronämnden får i ett yttrande över andra lärofrågor ange att det gäller en sådan fråga där den särskilda beslutsordningen kan bli tillämplig.

Biskoparnas inflytande över beslut i grundläggande lärofrågor stärks genom att biskoparna i det enskilda ärendet avgör när den särskilda beslutsordningen för lärofrågor ska tillämpas. Den ska gälla om biskoparna finner att ett visst beslutsförslag strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Den särskilda beslutsordningen innebär att ett ärende – där Kyrkomötet vill bifalla ett förslag som har avstyrkts av biskoparna därför att det står i strid med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära – slutligt avgörs vid det första sammanträdet med ett nyvalt kyrkomöte. För den händelse Kyrkomötet då vill bifalla ett förslag som har avstyrkts av biskoparna krävs att $\frac{3}{4}$ av de röstande ansluter sig till förslaget.

Biskoparna deltar även i Kyrkomötets arbete i övrigt.

Borttagen paragraf: 11 kap. 3 §

Ändrade paragrafer: 11 kap.1,16,17,18,19 §§

12.1 Utredningen

Utredningen föreslår vissa förändringar beträffande biskoparnas ställning i Kyrkomötet och lärofrågors behandling.

Det ska göras en precisering i fråga om vilka lärofrågor Läronämnden obligatoriskt ska yttra sig. Läronämnden får i ett yttrande över andra lärofrågor ange att det gäller en sådan fråga där den särskilda beslutsordningen kan bli tillämplig.

Biskoparna inflytande över beslut i grundläggande lärofrågor stärks genom att biskoparna i det enskilda ärendet avgör när den särskilda beslutsordning för lärofrågor ska tillämpas. Det ska gälla om biskoparna finner att ett visst beslutsförslag strider mot Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Den särskilda beslutsordningen innebär att ett ärende där Kyrkomötet vill bifalla ett förslag som har avstyrkts av biskoparna därför att det står i strid med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära slutligt avgörs vid det första sammanträdet med ett nyvalt kyrkomöte. För den händelse Kyrkomötet då vill bifalla ett förslag som har avstyrkts av biskoparna krävs att $\frac{3}{4}$ av de röstande ansluter sig till förslaget.

Biskoparna deltar även i Kyrkomötets arbete i övrigt.

12.1.1 Biskoparnas ställning i Kyrkomötet

Inledningsvis redovisar utredningen diskussioner och beslut som har lett fram till den nuvarande ordningen där biskoparna inte är valbara som ledamöter, men har närvaroplikt, liksom förslags- och yttranderätt. Vid kyrkoordningens tillkomst instämde Kyrkomötet i Centralstyrelsens mening att det kunde göras olika bedömningar när det gäller biskoparnas ställning i Kyrkomötet, men att det, främst av demokratiska skäl, inte fanns skäl föreslå någon förändring.

I denna del av sina överväganden konstaterar utredningen att frågan om biskoparnas ställning i Kyrkomötet har varit flitigt diskuterad, alltsedan självskrivningen avskaffades i 1982 års kyrkomötesreform. Uppfattningen att Svenska kyrkans episkopala struktur och biskoparnas särskilda ansvar i lärofrågor

bör visa sig i Kyrkomötets sammansättning har ställts mot uppfattningen att det bryter mot grundläggande demokratiska principer om det finns självskrivna ledamöter i beslutande organ.

Utredningen framför som sin uppfattning att frågan om rösträtt vid beslutsfattandet sannolikt inte spelar någon större roll när det gäller biskoparnas reella möjligheter att påverka. Utredningen tycker emellertid att det är viktigt att biskoparna har samma yttranderätt och samma möjligheter att lämna förslag som Kyrkomötets ledamöter. Man framhåller också att Läronämnden har en stark ställning och att det i diskussioner i Kyrkomötet har sagts att Läronämnden borde avskaffas om biskoparna skulle bli självskrivna ledamöter. Detta skulle, säger utredningen, leda till en påtaglig försvagning av biskoparnas ställning i Kyrkomötet och av beredningen av lärofrågor. I ett val mellan att biskoparna ska vara självskrivna ledamöter i Kyrkomötet och ett bibehållande av Läronämnden råder det, enligt utredningen, ingen tvekan om att det viktigaste är att ha kvar Läronämnden.

Utredningen pekar också på att valen inom Kyrkomötet skulle utgöra en särskild problematik. Där menar utredningen att starka demokratiska skäl talar för att det bara är de valda ledamöterna som väljer ledamöter i Kyrkostyrelsen och i nämnderna på nationell nivå. Om biskoparna skulle bli ledamöter så borde de i vart fall inte delta i valen i Kyrkomötet.

Sammantaget stannar utredningen för att inte föreslå att biskoparna ska bli självskrivna ledamöter i Kyrkomötet.

12.1.2 Lärofrågornas behandling

I utredningens betänkande redovisas vad som gäller för lärofrågors behandling, där de grundläggande bestämmelserna finns i 11 kap. 16–18 §§ i kyrkoordningen. Det redogörs också för de bestämmelser som avser Läronämnden. Utredningen säger sig se att det i många fall står klart om ett ärende hör hemma inom något av de fyra ämnen där Läronämnden enligt kyrkoordningen obligatoriskt ska yttra sig, men det finns också exempel på frågor där gränsdragningen är besvärligare.

Utredningen erinrar om att det i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte angavs att ett särskilt beslutsförfarande skulle gälla för sådana lärofrågor som "är av särskild betydelse för Svenska kyrkans identitet". Även om, säger utredningen fortsättningsvis, detta gäller i stor utsträckning, kan alla frågor som avser t.ex. gudstjänster och kyrkliga handlingar eller kyrkans vigningstjänst knappast sägas vara av den karaktären, även om det kan göras olika bedömningar av ett visst ärendes läromässiga betydelse.

Utredningen pekar på att det kan förekomma att ett ärende som måste bedömas innefatta lärofrågor av stor betydelse ändå rimligen hamnar i kategorin "övriga". Som ett exempel nämner utredningen Kyrkostyrelsens skrivelse 2002:5 *Kyrkan och homosexualiteten*. Även om det handlade om en fråga av stor läromässig betydelse, så innefattades den inte, konstaterar utredningen, i den uppräkningslista som görs i nuvarande 11 kap. 17 § och man fortsätter: "Om Läronämnden skulle ha funnit att det framlagda dokumentet inte skulle kunna läggas till grund för samtal runt om i kyrkan hade ett sådant ställningstagande inte medfört att den särskilda beslutsordningen för vissa lärofrågor hade kunnat komma till användning."

I sina överväganden föreslår utredningen vissa ändringar i bestämmelserna om beslut i lärofrågor. Ett syfte med detta är att klarare markera biskoparnas ansvar och inflytande vid Kyrkomötets beslut i grundläggande lärofrågor. Ändringarna innefattar också en precisering av bestämmelserna i 11 kap. 17 § så att det lättare ska gå att identifiera vilka frågor som är av den karaktären att de ska omfattas av

bestämmelsen. Man vill på detta sätt förtydliga att den särskilda beslutsordningen ska avse innehållsliga frågor, inte beslut att t.ex. tillsätta en utredning, möjligen med undantag för tillfällen när utredningsuppdraget är så preciserat att det i sig kan anses innebära ett beslut.

Det är inte möjligt, säger utredningen, att genom en uppräknings i förväg ange alla ärenden som kan rymma grundläggande lärofrågor. Även det som kallas övriga lärofrågor kan rymma förslag där en särskild beslutsordning bör kunna bli tillämplig. Utredningen menar att Läronämnden bör ges i uppdrag att bedöma om detta är fallet. När Läronämnden avger sitt yttrande i en övrig lärofråga, ska den då i yttrandet ange om det gäller en sådan lärofråga att den särskilda beslutsordningen kan bli tillämplig.

Här föreslår utredningen en vidgad roll för biskoparna. Utredningen skriver i sitt betänkande: "När de slutliga beslutsförslagen föreligger och innan Kyrkomötet fattar några beslut ska biskoparna kunna besluta att en särskild beslutsordning ska gälla om Kyrkomötet bifaller ett visst förslag. Gällande bestämmelser innebär att en särskild beslutsordning blir tillämplig om Kyrkomötet bifaller ett förslag som har avstyrkts av Läronämnden. Det är bättre om ställningstagandet i frågan om tillämpning av den särskilda beslutsordningen görs när man faktiskt vet vilka beslutsförslag som verkligen är aktuella. Detta är inte möjligt att säkert veta redan när Läronämnden yttrar sig." Om Kyrkomötet ändå beslutar att bifalla förslaget, så ska det slutliga avgörandet skjutas upp till sammanträdet i oktober året efter det att val har hållits. Utredningen anser att om situationen inträffar att Kyrkomötet då bifaller förslaget så bör det krävas att 3/4 av ledamöterna står bakom beslutet. Utredningen menar att den beskrivna situationen skulle vara så exceptionell att det finns anledning att i stället för att som nu ställa krav på 2/3 majoritet föreskriva att det krävs 3/4 majoritet.

12.2 Remissutfallet

Fråga 12, betänkandets avsnitt 8.4

Bestämmelserna om Kyrkomötets beslut i lärofrågor föreslås bli ändrade på ett par punkter. Dels sker en precisering och utvidgning i fråga om för vilka lärofrågor en särskild beslutsordning kan gälla, dels får biskoparna en ny roll vid beslut i vissa lärofrågor, dels krävs 3/4 i stället för 2/3 majoritet i Kyrkomötet om Kyrkomötet vill bifalla ett beslut som har avstyrkts av biskoparna.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 12, betänkandets avsnitt 8.4	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,7%	1,4%	0,0%	0,0%	1,5%
Efter viss justering	7,4%	4,3%	2,1%	7,7%	7,1%	4,9%
Ja	70,3%	71,8%	77,1%	92,3%	50,0%	72,9%
Nej	6,3%	4,7%	6,4%	0,0%	7,1%	5,3%
Tar inte ställning	16,0%	16,6%	12,9%	0,0%	35,7%	15,4%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Inledningsvis kan nämnas att stiftsstyrelsen i Göteborg menar att det krävs ett förtydligande av vad skillnaden är mellan biskoparnas roll och läronämndens roll. Stiftsstyrelsen i Linköping önskar att begreppet "övriga lärofrågor" preciseras mer med en tydligare definition.

I de kommentarer som remissinstanserna har lämnat förs argumentationen efter ett par huvudlinjer. Det finns förhållandevis många som menar att

biskoparna i episkopal kyrka ska vara ledamöter i Kyrkomötet och därmed också ha rösträtt. Så menar t.ex. stiftsstyrelsen och domkapitlet i Visby. Lunds domkyrkoförsamling intar samma hållning och säger att visserligen stärker det nuvarande förslaget biskoparnas ställning, men inte så långt som är önskvärt. Landvetters församling går så långt som att säga att biskoparna ensamt ska besluta om lärofrågor. Bollnäs-Ovanåkers kyrkliga samfällighet framhåller att förslaget stärker biskoparnas kollektiva ansvar för lärofrågorna inom Svenska kyrkan och tycker det är bra att det krävs två beslut med betänketid emellan och rejält kvalificerad majoritet för att fatta beslut emot biskoparna.

De finns också de som tycker att förslaget inte bör genomföras. Solna församling säger sig se att förslaget är tänkt som en nödbroms, men ser inte att det ska vara nödvändigt. Man menar att frågan om biskoparnas rösträtt - eller kompensation för frånvaro av rösträtt - får behandlas på annat sätt. Nödinge församling framför uppfattningen att lekmännens inflytande absolut inte får minskas.

Det finns de som bejakar att biskoparna får en tydligare roll när det gäller beslut av lärofrågor, men som dessutom menar att Kyrkomötet inte ska kunna bifalla ett beslut som har avstyrkts av biskoparna. Arbogabygdens församling menar att frågan om vetorätt för biskoparna i sådana situationer kan övervägas. Östergarns församling säger att förslaget kan genomföras efter viss justering och anger i sin kommentar att justeringen bör bestå i att "kyrkomötet i lärofrågor inte alls kan köra över biskoparna". Ålems församling är inne på samma linje och säger att Kyrkomötet, oavsett majoritetsgrad, inte ska kunna bifalla ett beslut som har avstyrkts av biskoparna.

Överklagandenämnden tar inte ställning i frågan.

12.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag sammanfaller med utredningens.

Frågan om biskoparna ska vara självskrivna ledamöter i Kyrkomötet har aktualiserats i ett antal remissvar. Som utredningen nämner har den också varit föremål för diskussion i Kyrkomötet både före och efter kyrkoordningens införande. Kyrkostyrelsen delar utredningens bedömning att biskoparna inte heller framgent ska vara ledamöter i Kyrkomötet. Att, som ibland har nämnts, införa en ordning där biskoparna är ledamöter i Kyrkomötet samtidigt som Läronämnden avskaffades skulle inte öka biskoparnas inflytande över lärofrågor. Kyrkostyrelsen finner inte heller att införandet av ett tvåkamarsystem är en lösning som bör förordas. Samtidigt bör understrykas att biskoparna har en väsentlig roll i Kyrkomötet, bl.a. genom att de är ledamöter i Läronämnden. Det förslag som nu föreligger rörande biskoparnas roll i den särskilda beslutsordningen innebär en ytterligare markering av biskoparnas roll. Kyrkostyrelsen finner det därför naturligt att tillstyrka förslaget om en ändring av 11 kap. 3 § så att det i bestämmelsen sägs att biskoparna deltar i Kyrkomötets arbete.

Kyrkostyrelsen tillstyrker också de av utredningen framlagda förslagen om särskild beslutsordning när det gäller lärofrågor. Det är bra att det finns en tröghet inbyggd i beslutsprocessen när det gäller beslut av denna karaktär. Det är önskvärt att den särskilda beslutsordningen med sin egenskap av "broms" enbart tillämpas när det gäller innehållsfrågor och det är därför en förbättring att formuleringen av bestämmelsen tydliggör detta. Samtidigt kan det finnas beslut som formellt bara handlar om t.ex. ett utredningsuppdrag, men där uppdragets formulering är sådan att det i sig innebär ett beslut av innehållskaraktär. Då bör,

som utredningen föreslår, reglerna om särskild beslutsordning kunna tillämpas redan när detta till synes formella beslut tas.

När det gäller "övriga lärofrågor" anser Kyrkostyrelsen, i likhet med utredningen, att det är en ändamålsenlig ordning att Läronämnden först tar ställning till huruvida den särskilda beslutsordningen *kan* tillämpas och att biskoparna, före det att Kyrkomötet går till beslut, avgör om den *ska* tillämpas. Ett antal remissinstanser har velat ge biskoparna vetorätt och framfört att Kyrkomötet inte ska kunna bifalla ett beslut efter det att biskoparna har avstyrkt det. Även om det får ses som högst osannolikt att Kyrkomötet skulle fatta ett sådant beslut, anser Kyrkostyrelsen dock att möjligheten ändå ska finnas. I ett sådant fall är det ändå rimligt med en högre tröskel än den nuvarande. Därför tillstyrker Kyrkostyrelsen förslaget om att det ska krävas 3/4 majoritet för att ett sådant beslut ska kunna fattas. Likaså bör utredningens förslag om reglering i 11 kap. 19 § andra stycket genomföras. Kyrkomötet får därigenom möjlighet att genom två likalydande beslut avgöra en fråga med enkel majoritet. Det andra beslutet får dock fattas först vid sammanträdet i oktober, året efter det att val till Kyrkomötet har ägt rum.

Slutligen tillstyrker Kyrkostyrelsen förslaget att, om biskoparna enligt 18 § har beslutat att särskild beslutsordning ska tillämpas i en lärofråga och det samtidigt är möjligt att tillämpa beslutsregeln i 19 §, så ska reglerna enligt 18 § ha företräde.

13. Mandatperiod, sammanträdesfrekvens och särskilt valsammanträde

Kyrkostyrelsens förslag: Mandatperioden för Kyrkomötet ska sträcka sig från 1 januari året efter valåret till och med den 31 december det år som det hålls val.

Något extra valsammanträde med Kyrkomötet för året efter valår föreslås inte.

Ändrade paragrafer: 11 kap. 4 §

13.1 Utredningen

Beträffande Kyrkomötet föreslår utredningen ändringar rörande mandatperioder och sammanträden.

Mandatperioden för Kyrkomötet ska sträcka sig från 1 januari året efter valåret till och med den 31 december det år som det hålls val.

Det ska hållas ett särskilt valsammanträde senast före februari månads utgång året efter det år som val till Kyrkomötet har ägt rum.

Vid detta sammanträde ska endast valfrågor hanteras.

13.1.1 Mandatperioder

Som anledning till att mandatperioden nu räknas från 1 mars året efter det att val har ägt rum, anger utredningen att någon ändring inte gjordes när beslutet fattades om att övergå från indirekta till direkta val till Kyrkomötet. Med indirekta val var något annat inte möjligt, men med direkta val saknas det, enligt utredningen, skäl för att ha en annan mandatperiod än för andra organ som utses i direkta val.

13.1.2 Sammanträdesfrekvens och särskilt valsammanträde

Utredningen redovisar att man som en konsekvens av ett uppdrag som Kyrkomötet gav till Kyrkostyrelsen fått uppdraget att utreda frågan. I sitt betänkande vid 2006 års kyrkomöte hade Organisationsutskottet sagt det vara

”en otillfredsställande konsekvens av nuvarande ordning att den nya mandatfördelningen efter ett val får genomslag i Kyrkostyrelsens och nämndernas sammansättning först ett år efter valet”.

Utredningen delar uppfattningen att det är önskvärt att valet får genomslag betydligt tidigare än vad som nu är fallet. Med hänvisning till de bedömningar som gjordes när kyrkoordningen utarbetades menar utredningen att det sannolikt inte är praktiskt möjligt att ha ett första sammanträde i maj.

Men, säger utredningen, det finns goda skäl att pröva förslaget att året efter det år då det hålls kyrkoval ha ett särskilt valsammanträde. Utredningen påpekar att nomineringsgrupperna i stor utsträckning samlas till överläggningar på våren. Ett valsammanträde skulle därmed kunna kombineras med nomineringsgruppernas överläggningar.

Mot bakgrund av detta föreslår utredningen att Kyrkomötet ska hålla ett särskilt valsammanträde så snart som möjligt efter mandatperiodens början som föreslås bli den 1 januari och senast före februari månads utgång. I utredningens förslag ligger att sammanträdet äger rum en fredag och en måndag, medan Kyrkomötet under mellanliggande veckoslut föreslås vara ajournerat för möten med nomineringsgrupperna och med valberedningen. I sin ekonomiska bedömning av förslaget säger utredningen att de dagar (lördag-söndag) då Kyrkomötet är ajournerat, bör kostnaderna falla på nomineringsgrupperna. Det kommer inte heller, säger man, att behövas någon extra dag för septembersammanträdet med det nyvalda Kyrkomötet.

Utredningen föreslår att uppdraget för ordförande och vice ordförande i Kyrkomötet bör upphöra dagen innan valsammanträdet inleds. Därmed bibehålls ordningen att det är ålderspresidenten bland de nyvalda ledamöterna som öppnar det första sammanträdet.

13.2 Remissutfallet

Fråga 13, betänkandets avsnitt 8.5.2

Kyrkomötet ska hålla ett särskilt valsammanträde före februari månads utgång året efter det år som val till Kyrkomötet har ägt rum.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 13, betänkandets avsnitt 8.5.2	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	1,7%	1,3%	2,9%	3,8%	0,0%	1,8%
Ja	70,3%	72,4%	72,9%	96,2%	42,9%	72,3%
Nej	4,6%	2,7%	4,3%	0,0%	0,0%	3,4%
Tar inte ställning	23,4%	21,3%	18,6%	0,0%	57,1%	21,2%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Många av de kommentarer som har lämnats innebär ett bejakande av att valutgången behöver få ett snabbare genomslag än vad som nu är fallet.

De synpunkter som lämnas handlar huvudsakligen dels om kostnaderna för ett extra valsammanträde, dels om när Kyrkomötets sammanträden bör äga rum.

Stiftsstyrelsen i Göteborg framhåller att man kan vara betänksam inför merkostnaden som ett extra sammanträde medför även om det är önskvärt att valresultatet slår igenom så fort som möjligt. Den större demokratiska anomali som består i att det gamla kyrkomötet samlas och fattar beslut strax efter ett

kyrkoval som kan innebära att majoritetsläget i principiellt viktiga frågor förändras är dock ett större problem.

Domkapitlet i Luleå säger i sin kommentar: ”Trots vad som uppges i utredningen torde förslaget vara förenat med stora kostnader. Vi anser dock att det är viktigt för demokratin att Kyrkomötet organiserar sig så tidigt som möjligt. Ett valsammanträde av detta slag torde också vara ett utmärkt tillfälle att utbilda de nyvalda ledamöterna. Vi förutsätter att förslaget kommer att medföra en ökad arbetsbelastning för Kyrkokansliet. Kostnaderna för valsammanträdet går ej att bortse ifrån men vi är av uppfattningen att demokrati måste få kosta.”

Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Lunds stift tycker att det är ett mycket bra förslag, men tillägger att det extra valsammanträdet inte får medföra ökade kostnader utan måste rymmas inom den ekonomiska ramen för mandatperiodens ordinarie möten. Stiftsstyrelsen i Linköpings stift menar att det kan vara tillfyllest med två dagars valsammanträde.

Gävle Staffans församling menar att förslaget kommer att leda till ökade kostnader och därför bör undvikas. Göteborgs Johannesbergs församling intar en liknande hållning.

Beträffande tidpunkten för Kyrkomötets sammanträden menar domkapitlet i Västerås stift att valsammanträdet ska hållas senast före januari månads utgång året efter det att val ägt rum. Visby domkyrkoförsamling framhåller att det är angeläget att val görs så snart som möjligt efter det att kyrkoval hållits. Det är, säger man, inte skäligt att som nu ha valsammanträde i Kyrkomötet ett år efter det att kyrkoval ägt rum. Bl.a. Falu kyrkliga samfällighet och Helsingborgs kyrkliga samfällighet menar att Kyrkomötets sammanträden ska hållas i maj och september, medan Tingsås kyrkliga samfällighet menar att ett särskilt valsammanträde ska hållas redan i december det år som val till Kyrkomötet har ägt rum. En liknande uppfattning uttrycks av Norrköpings Östra Eneby församling.

Kyrkans Akademikerförbund menar att det har tagit alldeles för lång tid innan ett kyrkoval fått genomslag i Kyrkomötet och Kyrkostyrelsen. Förslaget, säger man, gör det möjligt att få ett snabbare genomslag av valresultatet.

Överklagandenämnden tar inte ställning i frågan.

13.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsen ser inte att det finns skäl att, beträffande Kyrkomötets mandatperiod, tillämpa en ordning som har sitt ursprung i tidigare förslag till kyrkoordningsreglering som byggde på ett indirekt valt kyrkomöte men som inte gäller. Tvärtom talar allt för att mandatperioden för Kyrkomötet bör sammanfalla med det som gäller på övriga nivåer. Därför föreslår Kyrkostyrelsen att mandatperioden i Kyrkomötet ska börja den 1 januari året efter det att val till Kyrkomötet har hållits och vara till och med den 31 december det år som det hålls val.

Såväl utredningen som ett antal remissinstanser har påtalat att det är problematiskt att det för närvarande dröjer omkring ett år innan valresultatet beträffande Kyrkomötet får genomslag. Om mandatperioden börjar den 1 januari förlängs dessutom den tid under vilken det nyvalda kyrkomötet saknar presidium. Någon nyvald kyrkostyrelse finns inte heller. Detta finner Kyrkostyrelsen vara en otillfredsställande ordning.

Kyrkostyrelsen har tagit del av utredningens förslag att ett särskilt valsammanträde ska hållas före februari månads utgång året efter ett valår. Om detta förslag genomförs kommer visserligen även fortsättningsvis ett kyrkomöte med en sammansättning som speglar de tidigare majoritetsförhållandena att sammanträda efter det att ett nytt kyrkomöte har valts, men tiden mellan valet

och att det nyvalda kyrkomötet konstituerar sig skulle förkortas väsentligt. Det skulle tala för att förslaget genomförs. Men det finns annat som talar emot. Ett extra valsammanträde med Kyrkomötet, av det slag och med den omfattning som utredningen föreslår, innebär en inte oväsentlig kostnadsökning jämfört med nuläget. Enligt en bedömning som Kyrkostyrelsen har gjort rör det sig om en merkostnad på drygt tre miljoner kronor. I den beräkningen har hänsyn dels tagits till att det nyvalda kyrkomötets session i september kan kortas med en dag, dels till att nomineringsgrupperna ska bära kostnaderna för ledamöternas arvoden, inklusive arbetsgivaravgifter, under två av de fyra föreslagna dagarna. Ett antal remissinstanser har förordat en lösning av detta slag, medan andra är tveksamma till kostnaderna. Kyrkostyrelsen finner vid en sammanvägd bedömning att förslaget, av kostnadsskäl, inte bör genomföras.

I olika sammanhang har det framförts förslag om att permanenta den ordning som övergångsvis gällde för åren 2000 och 2001 då Kyrkomötet sammanträdde i maj och september. Ett första sammanträde i maj skulle åtminstone till en del korta tiden mellan kyrkovalet och det första sammanträdet med Kyrkomötet. På så sätt skulle alltså kyrkovalet få ett snabbare genomslag och val till styrelser och nämnder kunna ske tidigare i mandatperioden. Kyrkostyrelsen anser att det finns goda skäl att på nytt pröva en likartad ordning och avser att återkomma i frågan så att det, från och med år 2011, blir möjligt att hålla ett första sammanträde med Kyrkomötet före maj månads utgång och ett andra sammanträde före oktober månads utgång.

14. Särskild beslutsordning för annat än lärofrågor

Kyrkostyrelsens förslag: Det ska göras en justering av bestämmelsen om att det i vissa fall krävs likalydande beslut vid två på varandra följande kyrkomöten för att ändra kyrkoordningen. Beslut ska kunna fattas med $\frac{3}{4}$ majoritet vid ett sammanträde. Uppnås inte denna kvalificerade majoritet ska det krävas två likalydande beslut. Det andra beslutet ska fattas vid det första oktobersammanträdet med ett nyvalt kyrkomöte.

Ändrade paragrafer: 11 kap. 19 §

14.1 Utredningen

Utredningen föreslår en justering av bestämmelsen om särskild beslutsordning för annat än lärofrågor.

Det ska göras en justering av bestämmelsen om att det i vissa fall krävs likalydande beslut vid två på varandra följande kyrkomöten för att ändra kyrkoordningen. Beslut ska kunna fattas med $\frac{3}{4}$ majoritet vid ett sammanträde. Uppnås inte denna kvalificerade majoritet ska det krävas två likalydande beslut. Det andra beslutet ska fattas vid det första oktobersammanträdet med ett nyvalt kyrkomöte.

Inledningsvis erinrar utredningen om att det för Kyrkomötet gäller beslutsregler som regelmässigt används i det svenska samhället. Man framhåller dock att det inte finns möjligheter till bordläggning, eftersom Kyrkomötet i oktober ska fatta beslut i alla de ärenden som väckts under sammanträdet i september. Undantag från detta finns i bestämmelserna om den särskilda beslutsordningen.

Bestämmelserna om beslut vid två tillfällen finns i 11 kap. 19 § kyrkoordningen. Utöver lärofrågor handlar det om 29 kap. 2-4 §§ om upptagande i kyrkan, samt om 53 och 54 kap. där den inomkyrkliga offentlighetsprincipen regleras.

I sina överväganden framhåller utredningen att bestämmelserna i kyrkoordningen om beslut vid två tillfällen tillgodoser syftet att besluten kan tas upp till en bredare diskussion innan det andra och slutliga beslutet fattas. Dock, säger man, finns det inte någon möjlighet för väljarna att påverka ett kommande beslut annat än vid de tillfällen när det första beslutet råkar fattas sista året i en mandatperiod.

Det har efter kyrkoordningens tillkomst inte närmare diskuterats vilka bestämmelser som bör omfattas av den särskilda beslutsordningen med dubbla beslut. Utredningen framhåller också att det finns sådana grundläggande bestämmelser om Svenska kyrkans identitet och organisatoriska uppbyggnad i lagen om Svenska kyrkan som skulle kunna omfattas av ett särskilt skydd om de hade varit reglerade i kyrkoordningen. Det skulle kunna gälla t.ex. församlingens och stiftets grundläggande uppgifter, vissa bestämmelser om lokal självstyrelse, Svenska kyrkans episkopala struktur och den dubbla ansvarslinjen, alltså samverkan mellan en demokratisk organisation och kyrkans ämbete.

Utredningen erinrar om att grundläggande bestämmelser om den inomkyrkliga offentlighetsprincipen finns i 11 § i lagen om Svenska kyrkan, medan det samtidigt är bestämmelserna i 53-54 kap. kyrkoordningen som kräver dubbla beslut i Kyrkomötet (samtidigt gäller förstås en särskild beslutsordning för hela lagen om Svenska kyrkan). Det finns andra områden där den grundläggande regleringen finns i lagen om Svenska kyrkan men där det också finns en närmare reglering i kyrkoordningen. I andra fall är det inte lika enkelt att peka ut enstaka bestämmelser som närmare reglerar det som är föreskrivet i lagen om Svenska kyrkan. Kyrkoordningen är inte uppbyggd så att de mer grundläggande bestämmelserna kan pekas ut på ett entydigt sätt.

Det bör enligt utredningens uppfattning inte finnas flera alternativa former för ett särskilt beslutsförfarande för några av kyrkoordningens bestämmelser. Därför, menar man, bör det för att gränsdragningsproblem ska kunna undvikas anges i kyrkoordningen vilka paragrafer som omfattas av en särskild beslutsordning. Men säger utredningen:

Det torde medföra betydande problem att peka ut vilka enskilda paragrafer som innehåller bestämmelser av principiell betydelse. I regel kan förändringar i en och samma paragraf i vissa fall gälla en fråga av principiell betydelse och i andra fall en fråga som inte alls har en sådan betydelse. Vi har inte funnit att det finns anledning att ändra bestämmelserna om vilka ärenden som ska omfattas av en särskild beslutsordning.

Däremot föreslår utredningen ändringar i hur ett beslut enligt den särskilda beslutsordningen som anges i 11 kap. 19 § ska kunna fattas. Utredningen anser att även om det är fråga om beslut av mer principiell betydelse så bör det räcka med ett beslutstillfälle om det finns en stark majoritet för en ändring. Det bör dock vara fråga om en betydande majoritet om beslut fattas vid ett enda tillfälle. Därför föreslås att det krävs att 3/4 av de röstande står bakom beslutet. Skulle det inte gå att uppnå den majoriteten anser utredningen att det ska räcka med enkel majoritet vid två tillfällen. Dock ska då det andra beslutet fattas vid sammanträdet i oktober året efter det år då val har ägt rum.

Utredningsförslaget innebär också att om biskoparna har begärt att särskild beslutsordning ska gälla, så ska de regler som gäller för detta tillämpas.

14.2 Remissutfallet**Fråga 14, betänkandets avsnitt 8.6**

För vissa bestämmelser i kyrkoordningen ska gälla att de kan ändras genom beslut med 3/4 majoritet vid ett sammanträde eller genom likalydande beslut vid två kyrkomötessammanträden med val mellan sammanträdena.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 14, betänkandets avsnitt 8.6	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,6%	2,7%	1,4%	0,0%	0,0%	1,7%
Efter viss justering	2,9%	2,3%	2,1%	7,7%	7,1%	2,7%
Ja	82,3%	78,7%	82,9%	92,3%	35,7%	80,2%
Nej	4,0%	2,0%	2,1%	0,0%	7,1%	2,6%
Tar inte ställning	10,3%	14,3%	11,4%	0,0%	50,0%	12,8%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

De lämnade kommentarerna bejakar behovet av en inbyggd tröghet när det gäller förändringar av vissa bestämmelser i kyrkoordningen.

Några remissinstanser pekar på att uttrycket ”vissa bestämmelser” behöver förtydligas. Stiftsstyrelsen i Göteborg framhåller att i förslaget till ny lydelse av 11 kap. 19 § bör i paragrafens första punkt orden ”vissa bestämmelser i kyrkoordningen” bytas ut mot ”16–19 §§ om lärofrågor m m”. Avsikten är, säger man, inte att åberopa andra bestämmelser än just 16–19 §§ i det aktuella kapitlet i kyrkoordningen. Domkapitlet i Härnösands stift påpekar att det måste klargöras vilka bestämmelser det skulle vara fråga om och säger att det heller inte får bli fråga om för många bestämmelser.

En stor del av kommentarerna handlar om på vilken nivå den inbyggda trögheten ska ligga. Mariestads församling tycker att 3/4 majoritet är för liten och menar att det borde vara 5/6 i stället. Arbogabygdens församling menar att regeln bör skärpas så att det alltid krävs 3/4 majoritet vid två kyrkomötessammanträden med val emellan.

I övrigt påpekar Kyrkans Akademikerförbund att det inte är bra om bestämmelser i kyrkoordningen kan ändras vid ett sammanträde. Det blir, menar man, alltför ryckigt för församlingar och stift när bestämmelserna kan ändras så snabbt.

Svenska kyrkans församlingsförbund framhåller att kollektivavtalets regler om tystnadsplikt ska vara reciproka till kyrkoordningens bestämmelser om undantag från handlingsoffentlighet och att dessa bestämmelser har särskilt konstitutionell status.

Överklagandenämnden tar inte ställning i frågan.

14.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag sammanfaller med utredningens.

Kyrkostyrelsen noterar att möjlighet till bordläggning inte finns i Kyrkomötet. Inte minst mot bakgrund av detta menar Kyrkostyrelsen att det är ändamålsenligt med den form av minoritetsskydd som den särskilda beslutsordningen innebär. Någon ändring beträffande vilka beslut som ska omfattas av denna föreslås inte. Den nuvarande avgränsningen till lärofrågor och kyrkoordningsfrågor, frågor om kyrkotillhörighet samt bestämmelser rörande offentlighet och undantag för offentlighet för handlingar m.m. är lämplig. Dock blir formuleringen av första punkten i 19 § bättre genom att den, så som stiftsstyrelsen i Göteborg har föreslagit, får lydelsen ”om lärofrågor m.m.”.

Något skäl att ändra bestämmelsen så att bara vissa delar av 53 och 54 kap. kyrkoordningen ska omfattas av den särskilda beslutsordningen finns inte. Därmed instämmer Kyrkostyrelsen i utredningens bedömning att det inte finns behov av att föreslå någon ändring i detta avseende. Principen om offentlighet för handlingar i sin grundläggande form är reglerad i lagen om Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsen anser att utredningen gör en lämplig avvägning beträffande hur den särskilda beslutsordningen ska vara utformad. Bland remissinstanserna finns de som menar att tröskeln bör sättas ännu högre än vad utredningen föreslår. Kyrkostyrelsen menar dock att en nivå där 189 av Kyrkomötets 251 ledamöter måste stödja beslutet är tillfredsställande hög. Det medför att det sannolikt endast är undantagsvis, i principiella frågor där det finns tydliga skiljelinjer som majoriteten kan komma att understiga de stipulerade tre fjärdedelarna. Därmed kommer reglerna om vad som ska ske när det inte går att samla den kvalificerade majoritet som krävs endast att behöva tillämpas i sådana fall.

Under avsnitt 12.3 har Kyrkostyrelsen redan tillstyrkt ordningen att när det inte har gått att samla 3/4 majoritet ska beslut kunna tas med enkel majoritet vid två tillfällen och med ett mellanliggande val till Kyrkomötet.

15. Valbarhetskrav för Kyrkomötets ordförande

Kyrkostyrelsens förslag: Kyrkomötets ordförande ska väljas bland Kyrkomötets ledamöter.

Ny paragraf: 11 kap. 8 §

15.1 Utredningen

Utredningen föreslår en precisering i reglerna för val av Kyrkomötets ordförande.

Kyrkomötets ordförande ska väljas bland Kyrkomötets ledamöter.

I kyrkoordningsskrivelsen år 1999 föreslogs inte att biskoparna skulle vara ledamöter i Kyrkomötet. Samtidigt ändrades förslaget om val av ordförande så att det endast angavs vad som nu gäller enligt 11 kap. 8 § i kyrkoordningen, nämligen att Kyrkomötet för varje mandatperiod ska välja en ordförande. Ändringen att inte längre föreskriva att ordföranden skulle väljas bland ledamöterna i Kyrkomötet kommenteras inte närmare i skrivelsen men bör ses mot bakgrund av förslaget att biskoparna inte föreslogs bli ledamöter.

I sina överväganden säger utredningen att eftersom Kyrkomötet efter 1982 års kyrkomötesreform alltid har valt en ordförande bland sina ledamöter så kan detta anses vara den etablerade ordningen. Man konstaterar att när det gäller andra beslutande organ är det i kyrkoordningen föreskrivet att ordföranden väljs bland ledamöterna och menar att det ska gälla också för Kyrkomötet.

Utredningen finner att det också finns anledning att påpeka att, till skillnad mot vad som gällde tidigare, har ordföranden utslagsröst vid lika röstetal.

Sålunda föreslås att Kyrkomötets ordförande ska väljas bland ledamöterna.

15.2 Remissutfallet**Fråga 15, betänkandets avsnitt 8.7**

Kyrkomötets ordförande ska väljas bland Kyrkomötets ledamöter.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 15, betänkandets avsnitt 8.7	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	0,6%	0,3%	0,0%	0,0%	7,1%	0,5%
Ja	93,7%	88,0%	89,3%	100,0%	42,9%	89,3%
Nej	1,1%	2,7%	2,1%	0,0%	7,1%	2,1%
Tar inte ställning	4,6%	6,6%	7,1%	0,0%	42,9%	6,7%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

De kommentarer som har lämnats med anledning av denna fråga uttrycker stöd för förslaget.

Stiftsstyrelsen i Luleå stödjer förslaget och menar att det vid jämförelse med andra beslutande organ är en självklarhet. Så utses också, påpekar man, talmannen bland riksdagens ledamöter.

Det synes vara så att ett antal av de remissinstanser som har lämnat kommentarer kopplar sitt ställningstagande till frågan om biskoparna ska vara ledamöter av Kyrkomötet eller inte. Så hänvisar t.ex. domkapitlet i Visby till den kommentar man lämnat på fråga 12, att biskoparna ska vara ledamöter av Kyrkomötet. Folkärna församling framhåller också att en biskop ska kunna vara ordförande i Kyrkomötet. Andra remissinstanser som t.ex. Stora Lundby-Östad kyrkliga samfällighet, Karlshamns församling, Pjätteryds församling och Västra Åmterviks församling menar att ärkebiskopen bör vara Kyrkomötets ordförande.

Överklagandenämnden tar inte ställning i frågan.

15.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag sammanfaller med utredningens.

Kyrkostyrelsen instämmer i den bedömning som gjordes i betänkandet *Förslag till kyrkoordning* (Svenska kyrkans utredningar 1998:1) där det sägs att Kyrkomötets främste företrädare själv bör vara ledamot av Kyrkomötet. Här vill Kyrkostyrelsen också hänvisa till att Kyrkomötet alltsedan kyrkomötesreformen 1982 har valt ordförande bland sina ledamöter och att detta därmed, som utredningen säger, kan anses vara den etablerade ordningen.

Kyrkostyrelsen ser också att det är rimligt att det som i detta avseende föreskrivs beträffande Kyrkomötet, är kongruent med vad som gäller i beslutande organ i övrigt inom Svenska kyrkan. Ett ytterligare skäl för att anta utredningens förslag är att ordföranden i Kyrkomötet har utslagsröst vid lika röstetal.

Som en konsekvens av det nu sagda föreslår Kyrkostyrelsen att Kyrkomötets ordförande ska väljas bland dess ledamöter.

16. Jäv för Kyrkomötets ledamöter

KsSkr 2009:5

Kyrkostyrelsens förslag: Motsvarande jävsbestämmelser ska gälla för Kyrkomötets ledamöter som för ledamöter i andra beslutande organ.
Ändrad paragraf: 11 kap. 8 a §

16.1 Utredningen

Utredningen vill införa jävsbestämmelser i kyrkoordningen när det gäller Kyrkomötet.

Motsvarande jävsbestämmelser skall gälla för Kyrkomötets ledamöter som för ledamöter i andra beslutande organ.

Inledningsvis konstaterar utredningen att det i kyrkoordningen inte finns några jävsbestämmelser som gäller ledamöter i Kyrkomötet. Man hänvisar också till promemorian Arbetsformerna i Kyrkomötet där Kyrkomötets presidium menar att ärendena i Kyrkomötet är av övergripande natur och att jäv sällan torde förekomma. Men man menar också att det inte är otänkbart att ett ärende, t.ex. på det ekonomiska området, i vilket en ledamot har personliga intressen, blir föremål för behandling. I promemorian konstateras vidare att beträffande kyrkomötesledamöters deltagande i avgöranden som rör en styrelse eller en nämnd där de själva sitter, torde en jävsliknande situation i första hand uppkomma i rena ansvars- och granskningsfrågor eller på punkter där de har eller har haft exempelvis ett uppdrag åt en styrelse eller en nämnd.

Mot bakgrund av detta säger utredningen: ” I 3 kap. 21 och 22 §§ finns bestämmelser om jäv för dem som är ledamöter i kyrkofullmäktige. Där sägs att en ledamot inte får delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv eller ledamotens make, sambo, förälder, barn, syskon, någon annan närstående eller något ledamoten närstående intresse. Vidare finns bestämmelser om hur jävsfrågor skall hanteras. Motsvarande jävsbestämmelser gäller genom hänvisningsbestämmelser även för samfällda kyrkofullmäktige och för stiftsfullmäktige. Vi föreslår att de också görs tillämpliga för Kyrkomötets ledamöter.”

16.2 Remissutfallet

Fråga 16, betänkandets avsnitt 8.8

Motsvarande jävsbestämmelser skall gälla för Kyrkomötets ledamöter som för ledamöter i andra beslutande organ.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 16, betänkandets avsnitt 8.8	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,7%	1,4%	0,0%	0,0%	1,5%
Efter viss justering	0,0%	0,3%	0,7%	0,0%	0,0%	0,3%
Ja	96,6%	89,7%	91,4%	100,0%	64,3%	91,8%
Nej	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Tar inte ställning	3,4%	7,0%	5,0%	0,0%	35,7%	5,9%
(tom)	0,0%	0,0%	1,4%	0,0%	0,0%	0,3%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Förslaget får brett stöd bland de remissinstanser som har lämnat kommentarer.

I några fall efterlyses förtydliganden. Göteborgs Johannesbergs församling menar att det kan gälla vid mer direkta jävsituationer, men skulle bli ohållbart om t.ex. alla präster och nära släktingar till präster skulle anses jäviga när viktiga

beslut om prästämbetet behandlas. Fässbergs församling är inne på liknande tankegångar när man säger att innebörden av "personligt berörd" kan behöva förtydligas så att det inte kan tolkas som att generella bestämmelser rörande en viss kategori, grupp eller dylikt till vilken ledamoten hör kan föranleda jäv.

Stensele-Vilhelmina kyrkliga samfällighet frågar sig om maktbalansen kan förändras när någon anmäler jäv för ett ärende. Kan då, fortsätter man, ledamoten tjänstgöra och ersättare gå in enbart när det ärendet behandlas?

Överklagandenämnden tar inte ställning i frågan.

16.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag överensstämmer med utredningens.

Kyrkostyrelsen noterar, i likhet med utredningen, att ärendena i Kyrkomötet är av sådan övergripande karaktär att frågor om jäv inte torde komma att aktualiseras. Dock innebär det en förbättring att regler om jäv anges i kyrkoordningen även för Kyrkomötet om den situationen skulle uppstå och att det då är jävsreglerna avseende kyrkofullmäktige som tillämpas. Som framgår av ovanstående sammanställning är det en mycket bred majoritet av remissinstanserna som intar samma hållning.

I 3 kap. 21 §§ sägs att en ledamot inte "får delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv eller ledamotens make, sambo, förälder, barn, syskon, någon annan närstående eller något ledamoten närstående intresse." Här vill Kyrkostyrelsen, med anledning av synpunkter som framförts i remissbehandlingen, framhålla att orden "personligen berör" innebär en begränsning till att ledamoten inte får delta i överläggningar eller beslut angående ärenden som rör ledamoten på individplanet. Det medför alltså inte hinder när ärendet är av den karaktären att det berör ett kollektiv till vilket ledamoten eller någon närstående hör.

Kyrkostyrelsen föreslår således att reglerna i 3 kap. 21-22 §§ om jäv ska tillämpas också på Kyrkomötets ledamöter. I Kyrkomötet finns inte ersättarna på samma sätt närvarande som i kyrkofullmäktige. Det innebär att om det först under pågående sammanträde upptäcks en jävssituation kan inte någon ersättare med kort varsel kallas in. En förskjutning av maktbalansen kan därmed uppstå, i varje fall i utskotten. Detta får dock accepteras. Den ledamot i kyrkofullmäktige som varit jävig kan enligt 3 kap. 19 § återgå i tjänst efter det att den aktuella frågan har behandlats. Detsamma bör gälla i Kyrkomötet.

Kyrkostyrelsens förslag: Det ska inte föras in några bestämmelser om sanktioner i kyrkoordningen.

Däremot ska det införas en bestämmelse om att åtgärder ska vidtas när ett beslut har upphävts efter beslutsprövning. Församlingar och samfälligheter ska inom tre månader meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits.

Ny paragraf: 57 kap. 20 §

17.1 Utredningen

Utredningen vill inte införa några sanktioner i kyrkoordningen, men införa en bestämmelse beträffande åtgärder när ett beslut har upphävts efter beslutsprövning.

Det ska inte föras in några bestämmelser om sanktioner i kyrkoordningen.

Det ska införas en bestämmelse om att åtgärder ska vidtas när ett beslut har upphävts efter beslutsprövning. Församlingar och samfälligheter ska inom tre månader meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits.

Utredningen konstaterar att frågor om kyrkoordningens ställning, auktoritet och efterlevnad har funnits med från början i den process som ledde fram till beslutet om kyrkoordningen vid 1999 års kyrkomöte.

Utredningen konstaterar att genom beslutet i Kyrkomötet 1999 finns en ordning för beslutsprövning som i huvudsak motsvarar den laglighetsprövning som finns för kommunala beslut. Beslutningsprövning är, säger man, en formell prövning där det utifrån vissa i kyrkoordningen angivna grunder provas om ett beslut överensstämmer med regelsystemet. Domkapitlet prövar som första instans ärenden om beslutsprövning. Domkapitlets beslut kan överklagas hos Svenska kyrkans överklagandenämnd. Det beslut som kan fattas vid en beslutsprövning gäller om det prövade beslutet ska stå kvar eller upphävas. Överprövningsinstansen kan inte i sak ändra det beslut som provas.

Vidare konstaterar utredningen att det av 13 § i lagen om Svenska kyrkan framgår att det ska finnas ett särskilt organ som har att pröva dels frågor om utlämnande av vissa handlingar, dels andra frågor efter vad kyrkan själv bestämmer. Detta organ, säger utredningen, är Svenska kyrkans överklagandenämnd. Nämnden har en självständig ställning och varken Kyrkomötet eller något annat organ får ange hur de enskilda ärendena ska hanteras i nämnden. Nämndens beslut kan inte överklagas.

Beslutsprövning är, säger utredningen, en form av tillsyn över den demokratiska organisationen i församlingar, samfälligheter och stift. Bestämmelserna om beslutsprövning finns kyrkoordningens kapitel 57 om tillsyn.

Utredningen hänvisar till det resonemang som fördes i betänkandet *Personal, tillsyn, överklagande* om vad som kan ske när någon inte fogar sig sedan ett beslut har upphävts. Personalutredningen konstaterade där att de åtgärder som står till förfogande är av mycket ingripande natur och därför relativt sällan kommer till faktisk användning. Men Personalutredningen sade också:

Ett tillsynsärende som formellt avslutas med ett konstaterande, att det inte föreligger förutsättningar att vidta någon åtgärd kan emellertid kombineras med en motivering som kan innehålla goda råd och vägledande uttalanden, även av kritisk natur. Denna form av vägledande uttalanden utnyttjas av flera statliga tillsynsmyndigheter, bl.a. JO.

Diskussioner om sanktionsmöjligheter fördes inför kyrkoordningens införande och de har fortsatt även senare. I utredningens betänkande refereras diskussioner vid kyrkomötena åren 2000, 2003 och 2007.

I sina överväganden konstaterar utredningen att det i inledningen till kyrkoordningens trettonde avdelning om tillsyn och överklagande sägs att kyrkoordningens bestämmelser ska tillämpas så att rätt och rättvisa råder. ”Möjligheten att överklaga och få sin sak prövad är därför av grundläggande betydelse.” Allmänt sett, säger utredningen, är rätten att få beslut prövade av särskild betydelse för svagare part.

Utredningen framhåller:

De beslut som fattas av de organ som har till uppgift att överpröva beslut kan naturligtvis i sak diskuteras. Systemet faller dock samman om man menar sig att ha rätt att själv avgöra om man ska följa fattade beslut eller ej. Överklagandenämndens ställning innebär att det är den som ytterst avgör vad som är den rätta tolkningen av kyrkoordningen. I den meningen kan inte sägas att nämnden har fattat fel beslut. Det som återstår om man menar att resultat av prövningen borde ha blivit ett annat är att med demokratiska medel verka för en ändring av kyrkoordningen.

Det har förekommit, säger utredningen, uttalanden från kyrkligt förtroendevalda och anställda där man menat att Överklagandenämndens beslut i det närmaste saknar betydelse därför att det inte finns några sanktioner. Utredningens kommentar till detta är att det naturligtvis är oacceptabelt att enskilda medlemmar eller organisatoriska delar medvetet obstruerar mot det gemensamma regelsystemet.

Utredningen framhåller att det finns en klar skillnad mellan den demokratiska organisationen och de som har uppdrag inom kyrkans vinningstjänst i fråga om hur ansvar utkrävs. När det gäller hantering av beslut av olika slag finns det anledning att särskilt peka på vad som gäller den som är kyrkoherde. Kyrkoherden ska utifrån avgivna vinningslöften på eget ansvar fullgöra de uppgifter som anges i kyrkoordningen, 2 kap 6 §. Till kyrkoherdens uppgifter hör att vara ledamot i kyrkoråd och kyrkonämnd. Det uppdraget är givet genom kyrkoordningen och ansvaret utkrävs inte av kyrkoherden på samma sätt som för övriga ledamöter. Genom sina vinningslöften är kyrkoherden bunden till kyrkans ordning. Det är biskop och domkapitel som har att pröva att kyrkoherden följer de givna vinningslöften.

När det gäller möjliga sanktioner konstaterar utredningen att det främst är möjligheten till ekonomiska sanktioner som har förts fram. Utredningen anser det stå klart att det inte finns förutsättningar för att inomkyrkligt reglera någon form av ekonomiska sanktioner mot enskilda och menar att även sådana sanktioner mot en församling, en samfällighet eller ett stift skulle vara en tveksam åtgärd. De träffar, enligt utredningen, inte direkt dem som har begått ett fel utan i väl så stor utsträckning enskilda som tillhör den organisatoriska del som det rör sig om.

Beträffande indelningsändringar ställer utredningen sig frågan om brott mot kyrkoordningen är ett lämpligt kriterium för den kyrkliga indelningen och framhåller att en sådan ändring inte enbart kommer att beröra den som felat.

Utredningen menar att det kan finnas skäl för att stiftet i vissa fall och för viss tid skulle kunna ta över församlingsstyrelsen. Som exempel anges det fall då en församling inte fullgör sin grundläggande uppgift eller bedriver en verksamhet som uppenbart står i strid med Svenska kyrkans tro, bekännelse och lära. Ett annat exempel, säger man, skulle kunna vara när ”en församling eller samfällighet riskerar att gå över styr ekonomiskt”.

Men, säger utredningen, det går att genomföra åtgärder av betydelse för kyrkoordningens efterlevnad vilka inte har karaktär av sanktion. ”Vi menar att när ett beslut har upphävts efter beslutsprövning så ska församlingen, samfälligheten eller stiftet inom viss tid fatta beslut om vilka åtgärder detta föranleder.” Ett sådant beslut kan vara av olika slag. Handlar det om jäv, kan man fatta ett nytt beslut. I annat fall kan det vara så att man endast noterar att det fattade beslutet har upphävts och inte ska ersättas av något annat. Det upphävda beslutet kan i vissa fall justeras så att det nya beslutet inte längre strider mot kyrkoordningen.

Det kan, säger utredningen, hända att ett beslut som upphävs genom beslutsprövning redan har genomförts helt eller delvis när prövningsinstansen fattar sitt beslut. I ett sådant fall ska den som har fattat beslutet pröva i vilken utsträckning man kan vidta åtgärder som medför att det upphävda beslutet inte blir genomfört. Utredningen föreslår att det i kyrkoordningen anges att ett beslut om rättelse ska fattas så snart som möjligt.

Enligt utredningens uppfattning bör det också ske en uppföljning av vilka åtgärder som vidtas av församlingar och samfälligheter när ett beslut har upphävts. Detta bör, enligt utredningens förslag, ske genom att det organ hos församlingen eller samfälligheten som fattat beslut om åtgärder, senast tre månader efter det att prövningsinstansen har upphävt ett beslut, anmäler detta till domkapitlet.

Som framgår av avsnitt 19.1 föreslår utredningen att ett beslut som har fattats av en stiftsstyrelse ska prövas av Överklagandenämnden och inte av domkapitlet. I detta fall föreslår utredningen inte någon motsvarande uppföljning, eftersom Svenska kyrkans överklagandenämnd inte har samma ställning gentemot stiftet som domkapitlet har i relation till stiftets församlingar och samfälligheter. Utredningen anser att denna skillnad bör bestå och att Överklagandenämnden inte ska ges den nya roll som skulle följa av att den fick i uppgift att följa upp åtgärder från stiftets sida när ett beslut har upphävts.

17.2 Remissutfallet

Fråga 17, betänkandets avsnitt 9.1

Det ska införas en bestämmelse om att åtgärder ska vidtas när ett beslut har upphävts efter beslutsprövning. Församlingar och samfälligheter ska inom tre månader meddela domkapitlet vilka åtgärder som har vidtagits.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 17, betänkandets avsnitt 9.1	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	2,9%	4,3%	2,9%	15,4%	0,0%	4,0%
Ja	81,7%	84,4%	81,4%	76,9%	71,4%	82,5%
Nej	2,9%	1,7%	5,7%	7,7%	0,0%	3,0%
Tar inte ställning	12,6%	7,3%	8,6%	0,0%	28,6%	9,1%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Domkapitlet i Linköpings stift menar att det är ett mycket bra förslag, trots att sanktionsmöjligheter fortfarande saknas. Stiftsstyrelsen och domkapitlet i Lunds stift framhåller att bestämmelser utan sanktionsmöjligheter blir ”som ett slag i luften”.

Domkapitlet i Luleå tar upp frågan om sanktioner och säger:

Syftet med förslaget är gott. Faktum kvarstår dock att det åligger församlingen eller samfälligheten att rätta sig efter överinstansens beslut och gör man inte det finns det ingen som kan tvinga dem. En rapportering till domkapitlet om vilka åtgärder man vidtagit – eller inte vidtagit – kan dock vara ett bra instrument i domkapitlets tillsyn men vad ska domkapitlet göra om församlingen/samfälligheten vägrar lämna in någon rapport?

Domkapitlet i Växjö stift säger, liksom stiftsstyrelsen, att paragrafen bör justeras så att det av den framgår att åtgärder ska vidtagas, vilka ska överensstämma med kyrkoordningen, och redovisas.

I sin kommentar resonerar också Solna församling kring sanktioner och säger:

Det är en uppenbar risk att den församling som struntar i att vidta rättelse när beslut upphävs, även torde fortsätta att strunta i åtgärder och att meddela domkapitlet. Likväl delar vi utredningens uppfattning att det är mycket svårt att hitta verkkningsfulla sanktioner. Låt oss pröva detta.

Värnamo kyrkliga samfällighet menar att någon form av bestraffning borde kunna utfärdas i vissa fall, t.ex. visst avdrag på kyrkoavgiftsmedlen. I annat fall, säger man, riskerar kyrkoordningen bara att fungera som någon sorts allmän rekommendation.

Invändningar kommer från Simrishamns kyrkliga samfällighet som säger att förslaget förutsätter att många områden som idag är oreglerade måste regleras. Man fortsätter med att framföra sin uppfattning att förslaget skulle innebära en ”återgång till ett myndighetstänkande som inte har någon grund i kyrkoordningen”.

När det gäller tidsgränsen anser vissa remissinstanser att tre månader är för kort tid.

I denna fråga säger domkapitlet i Luleå stift:

Vi anser också att förslagets tidsfrist på tre månader är något knappt tilltagen. Den ger ett väldigt litet handlingsutrymme för den berörda församlingen, i praktiken hinner man kanske bara med ett kyrkoråds-sammanträde på denna tid. Vi anser att sex månader skulle vara en lämpligare tidsfrist.

Motala församling hör till dem som anser att tiden bör förlängas till sex månader. Andra påtalar att tidsgränsen tre månader ska börja löpa först när beslutet har vunnit laga kraft.

17.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Huvudinriktningen för de överväganden som Kyrkostyrelsen gör i denna del återfinns i inledningen till kyrkoordningen.

Kyrkoordningen innehåller mycket som inte är nödvändigt för kyrkans sanna enhet, men när Svenska kyrkan har fastställt bestämmelser av olika slag måste de följas för att splittring skall motverkas även i fråga om det som kan utformas på olika sätt.

Genom kyrkoordningen har Kyrkomötet fastställt en stadga som gäller för alla organisatoriska delar av Svenska kyrkan. Som en betydelsefull del av kyrkoordningen ingår rätten att i vissa fall överklaga och därutöver kunna begära beslutsprövning. Detta är en viktig del av Svenska kyrkans demokratiska struktur och av särskild betydelse för en svagare part. Kyrkostyrelsen erinrar om att det redan av lagen om Svenska kyrkan framgår att denna rätt ska finnas. I 13 § sägs att beslut som innebär att någon inte får ta del av handlingar ska prövas på det

sätt som Svenska kyrkan bestämmer. Därutöver framgår att också andra beslut får överprövas i den utsträckning som Svenska kyrkan bestämmer. Lagen reglerar också att ett särskilt organ ska inrättas för denna överprövning. Som en konsekvens av detta har bestämmelser om beslutsprövning införts i 57 kap. kyrkoordningen. I 16 kap. kyrkoordningen finns bestämmelser om Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Som utredningen redovisar i sitt betänkande, har frågan om sanktionsmöjligheter aktualiserats vid flera kyrkomöten efter kyrkoordningens tillkomst. Tillsyns- och uppdragsutskottet vid 2007 års kyrkomöte framhöll i sitt betänkande med anledning av motioner i frågan, att det sannolikt bara är ett fåtal av alla de beslut som fattas som inte efterlevs. Det finns, sade utskottet, i kyrkoordningen sanktionsmöjligheter mot dem som har vigningstjänster och för de förtroendevalda avgörs det i kyrkovalen om de får nytt förtroende.

Utöver det som redan är reglerat i kyrkoordningen beträffande dem som innehar vigningstjänster, finner Kyrkostyrelsen att det är svårt att se hur lämpliga ytterligare sanktioner skulle kunna se ut. Kyrkostyrelsen vill här hänvisa till den genomgång som utredningen gör i sitt betänkande och konstaterar att vare sig ekonomiska sanktioner eller indelningsändringar förefaller vara en ändamålsenlig väg. Om sanktioner av det slaget skulle tillgripas, skulle det sannolikt i realiteten huvudsakligen resultera i en envägskommunikation mellan domkapitlet och den församling eller den samfällighet det gäller. Mot bakgrund av detta finner Kyrkostyrelsen inte skäl att föreslå att sanktionsmöjligheter ska skrivas in i kyrkoordningen.

Däremot bör, som utredningen föreslår, en uppföljning kunna ske på annat sätt än genom sanktioner. En reglering i enlighet med det som utredningen föreslår kommer att befrämja detta på ett bättre sätt än vad sanktioner skulle göra och också ligga i linje med den ordning för domkapitlets tillsyn som redan finns. Därför föreslår Kyrkostyrelsen att 57 kap. i kyrkoordningen, i enlighet med utredningens förslag, kompletteras med en 20 § med denna innebörd.

Av bestämmelsen föreslås framgå att en församling eller samfällighet senast tre månader efter det att ett beslut har upphävts ska meddela domkapitlet vilka åtgärder som vidtagits med anledning av upphävandet. Bland remissinstanserna finns de som menar att tre månader är en för snävt tilltagen tidsgräns. Kyrkostyrelsen delar inte den uppfattningen. När ett beslut har upphävts, så ska de åtgärder som är möjliga att göra vidtas snarast och utan dröjsmål. Kyrkostyrelsen förutsätter då att det närmast är kyrkoråd eller kyrkonämnd som har att fatta de nödvändiga besluten. Även om det inte är möjligt att inom tre månader fullt ut återställa förhållandena till det som har varit före det upphävda beslutet, bör det vara möjligt att inom denna tidsperiod i vart fall redovisa en plan för hur ett sådant återställande ska kunna ske.

Kyrkostyrelsen instämmer i utredningens bedömning att denna bestämmelse inte ska avse det fall då Överklagandenämnden har prövat och upphävt ett beslut av ett stift.

18. Kyrkoordningen och Svenska kyrkans bestämmelser

Kyrkostyrelsens förslag: Innebörden av begreppet kyrkoordningen ska klargöras genom att det inte längre ska anges att Kyrkomötet ska utfärda bestämmelser på vissa områden ”i kyrkoordning”. I stället ska det anges att Kyrkomötets bestämmelser ska ingå i ”kyrkoordningen” om inte särskilda skäl talar mot detta.

Bestämmelser som Kyrkomötet beslutar eller som Kyrkostyrelsen beslutar med stöd av kyrkoordningen ska meddelas i Svenska kyrkans bestämmelser.

Ändrad paragraf: 10 kap. 2 § Ny paragraf: 10 kap. 2 a §

18.1 Utredningen

I klargörande syfte föreslår utredningen vissa ändringar rörande bestämmelser utfärdade av Kyrkomötet eller Kyrkostyrelsen.

Innebörden av begreppet kyrkoordningen ska klargöras genom att det inte längre ska anges att Kyrkomötet ska utfärda bestämmelser på vissa områden ”i kyrkoordning”. I stället ska det anges att Kyrkomötets bestämmelser ska ingå i kyrkoordningen om inte särskilda skäl talar mot detta.

Bestämmelser som Kyrkomötet beslutar eller som Kyrkostyrelsen beslutar med stöd av kyrkoordningen ska meddelas i Svenska kyrkans bestämmelser.

Utgångspunkten för utredningen är att det i 10 kap. 2 § kyrkoordningen sägs att Kyrkomötet i ett antal ämnen ska utfärda bestämmelser ”i kyrkoordning”. Det torde, säger utredningen, inte stå alldeles klart vad som avses med begreppet ”i kyrkoordning”. Däremot, fortsätter man, avses med ordet ”kyrkoordningen” sannolikt det samlade dokument i 13 avdelningar som först beslutades av 1999 års kyrkomöte. Utredningen förmodar att de flesta som läser 10 kap. 2 § tolkar paragrafen så att den avser ”kyrkoordningen”.

Utredningen framhåller att om man ser på praxis så har Kyrkomötet på flera av de områden som räknas upp i 10 kap. 2 § beslutat om bestämmelser i annan form än i kyrkoordningen. Att besluta om bestämmelser ”i kyrkoordning” har i praktiken kommit att betyda detsamma som att besluta om bestämmelser som publiceras som ”Svenska kyrkans bestämmelser”. Detta, fortsätter man, är nämligen något som är gemensamt för Kyrkomötets beslut om ändringar i kyrkoordningen, andra beslut av Kyrkomötet beträffande sådant som instruktioner, ersättningsstadga och kyrkans böcker samt de beslut som Kyrkostyrelsen fattar på delegation från Kyrkomötet.

Beträffande ”Svenska kyrkans bestämmelser” finns inte någon reglering i kyrkoordningen. Utredningen fortsätter:

Ordningen med ’Svenska kyrkans bestämmelser’ tillkom genom beslut i Kyrkostyrelsen när de av 1999 års kyrkomöte fattade besluten om kyrkoordningen, arbetsordning och instruktioner skulle offentliggöras och ges ut i någon form.

Utredningen noterar att sedan den 1 januari 2004 publiceras Svenska kyrkans bestämmelser endast i elektronisk form.

I sina överväganden tycker sig utredningen se att bestämmelserna i 10 kap. 2 § inte har skapat några problem, men man framhåller att det främsta syftet med 2 § bör vara att ange vad som är Kyrkomötets specifika uppgifter. Av paragrafen bör det, enligt utredningen, framgå att de bestämmelser som Kyrkomötet beslutar i regel ska finnas i kyrkoordningen om inte särskilda skäl talar emot detta.

Därutöver vill utredningen kodifiera det som redan gäller, nämligen att bestämmelser på de områden som anges i 10 kap. 2 § kyrkoordningen ska ges ut

som Svenska kyrkans bestämmelser. Detta ska gälla oavsett om bestämmelserna har beslutats av Kyrkomötet eller av Kyrkostyrelsen. Utredningen föreslår att en bestämmelse av den innebörden tas in i nya 10 kap. 2 a §.

KsSkr 2009:5

18.2 Remissutfallet

Fråga 18, betänkandets avsnitt 9.2

Viss precisering föreslås av begreppet ”kyrkoordningen” och vidare föreslås att bestämmelser som Kyrkomötet beslutar eller som Kyrkostyrelsen beslutar med stöd av kyrkoordningen ska meddelas i Svenska kyrkans bestämmelser.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 18, betänkandets avsnitt 9.2	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,3%	1,4%	0,0%	0,0%	1,4%
Efter viss justering	1,1%	0,7%	0,7%	0,0%	0,0%	0,8%
Ja	86,3%	80,1%	85,0%	100,0%	64,3%	83,2%
Nej	0,6%	0,3%	0,7%	0,0%	0,0%	0,5%
Tar inte ställning	12,0%	16,6%	12,1%	0,0%	35,7%	14,2%
(tom)	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

Inte så många remissinstanser har kommenterat denna fråga. Följande kan dock nämnas.

Västerås domkyrkoförsamling framhåller att begreppet kyrkoordningen ska uppfattas som Svenska kyrkans samling av förordningar om hur Svenska kyrkan styrs och ska arbeta och man fortsätter:

Beslut, som kyrkostyrelsen utfärdar, utifrån denna samling av förordningar meddelas kontinuerligt i Svenska kyrkans bestämmelser och tillställs Svenska kyrkans stift, samfälligheter och församlingar samt även andra intressenter.

Kinda kyrkliga samfällighet biträder utredningens förslag, men säger att erfarenheten har visat att det kan finnas skäl för Kyrkomötet att utfärda bestämmelser på lägre nivå än de som ska införas i kyrkoordningen. Man säger att dessa bestämmelser bör få en beteckning som markerar att de är på en lägre nivå och man fortsätter:

Eftersom Svenska kyrkans bestämmelser de facto kommit att bli en motsvarighet till en författningssamling, får en annan beteckning tillgripas för bestämmelserna på ’förordningsnivå’. Sådana bestämmelser kan meddelas såväl av Kyrkomötet som av Kyrkostyrelsen. En möjlig samlingsbeteckning på dessa bestämmelser skulle kunna vara Särskilda föreskrifter. En sådan föreskrift skulle då kunna rubriceras exempelvis som Kyrkostyrelsens särskilda föreskrifter om ...

Överklagandenämnden har ingen erinran mot förslaget.

18.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Kyrkostyrelsens förslag sammanfaller med utredningens.

Inom ramen för det omfattande arbete som föregick relationsförändringen mellan Svenska kyrkan och staten diskuterades hur regelverket skulle utformas när kyrkan själv fick ansvar för detta. Det var fråga om en successiv process där det, som utredningen nämner i sitt betänkande, inte ursprungligen stod klart att kyrkoordningen skulle få den omfattning som sedan blev fallet.

Den ändring som nu föreslås i 10 kap. 2 § visar att processen har fortsatt även efter relationsförändringen. Kyrkostyrelsen instämmer såväl i utredningens bedömning att skrivningen i 2 § sannolikt inte skapat några problem som i att det ändå finns skäl att förtydliga bestämmelsen. Syftet är då att bringa skrivningen i kyrkoordningens 10 kap. 2 § i överensstämmelse med det som har blivit ett etablerat språkbruk. Det är idag, oavsett vad som ursprungligen innefattades i uttrycket ”i kyrkoordning”, helt klart att med begreppet ”kyrkoordningen” avses det dokument i 13 avdelningar som beslutades av 1999 års kyrkomöte och som sedan har ändrats genom beslut vid de därpå följande kyrkomötena. På samma sätt råder det idag inte någon tvekan om vad begreppet Svenska kyrkans bestämmelser avser. Kyrkomötet har, som utredningen framhåller, i praktiken beslutat om bestämmelser som sedan publicerats i annan form än genom att de tagits in i kyrkoordningen. I övrigt har sådana bestämmelser beslutats av Kyrkostyrelsen. På Svenska kyrkans hemsida finns för närvarande 41 i kraft varande bestämmelser publicerade. Mot bakgrund av detta instämmer Kyrkostyrelsen i utredningens bedömning att formen för publicering i Svenska kyrkans bestämmelser har en sådan faktisk betydelse att den bör regleras i kyrkoordningen.

De bestämmelser som Kyrkomötet beslutar ska normalt ingå i kyrkoordningen och detta bör också framgå uttryckligen av kyrkoordningen. När det i en föreslagen 2 a § nu sägs att Kyrkomötets beslut ska ingå i kyrkoordningen om inget talar emot det och dessutom förs in en bestämmelse som reglerar Svenska kyrkans bestämmelser, finner Kyrkostyrelsen inte att det finns anledning att införa ytterligare en nivå i form av särskilda föreskrifter, så som det har föreslagits i remissbehandlingen.

Kyrkostyrelsen förslår alltså att den av utredningen angivna ändringen av 10 kap. 2 § görs och att kapitlet tillförs en ny 2 a §.

19. Beslutsprövning av ett stift

Kyrkostyrelsens förslag: Beslut av ett stift eller en tillsättningsnämnd ska inte prövas av domkapitlet utan direkt av Överklagandenämnden.

Ändrade paragrafer: 57 kap. 9 §

19.1 Utredningen

Utredningen föreslår ändringar i reglerna som gäller beslutsprövning när ett stift har fattat beslutet.

Beslut av ett stift ska inte prövas av domkapitlet utan direkt av Överklagandenämnden.

Inledningsvis påminner utredningen om att beslutsprövning är en formell prövning där resultatet blir att ett beslut kvarstår eller upphävs. Beträffande stift, säger utredningen, är domkapitlets beslut helt undantagna från beslutsprövning. Det som kan prövas är därmed beslut som fattats av stiftsfullmäktige, stiftsstyrelsen, någon nämnd som har tillsatts av stiftsfullmäktige eller av biskopen.

Domkapitlet är enligt 57 kap. första instansen i alla ärenden om beslutsprövning. Det gäller också beslut som fattats av stiftet självt. Mot bakgrund av detta refererar utredningen det som framfördes i betänkandet *Personal, tillsyn, överklagande* (Svenska kyrkans utredningar 1998:6) där det framhålls att man kan inte ”bortse från att bl.a. den gemensamma kansliorganisationen kan ge upphov till att jäv och jävliknande förhållanden uppkommer vid handläggningen i domkapitlet”.

Utredningen konstaterar att det tämligen omgående efter kyrkoordningens ikraftträdande uppstod problem med beslutförhet och jäv i fråga om beslutsprövning av stiftsstyrelse. Vidare hänvisar man till att Kyrkomötet 2001 biföll ett förslag från Kyrkorättsutskottet med innebörden att domarledamoten i domkapitlet gavs befogenhet att träda in som ordförande när domkapitlet handlägger beslutsprövningsärenden om både biskopen och domprosten har förhinder. Bakgrunden var att den dittillsvarande regleringen hade inneburit att domkapitlet inte kunde fatta beslut för det fall både biskopen och domprost på grund av jäv inte kunde delta i handläggningen i domkapitlet.

Utredningen konstaterar att den ändringen innebar en lösning på det formella problemet, men menar att det ändå kan diskuteras om det är en bra ordning att stiftets beslut prövas av domkapitlet. Det saknas, säger utredningen, anledning att räkna med annat än att domkapitlets ledamöter naturligtvis fullgör sina uppgifter utan ovidkommande hänsyn och med oväld. Trots detta är det ändå ett så nära samband mellan de olika delarna av stiftet att gällande ordning kan ifrågasättas.

Det handlar, menar utredningen, om att göra en intresseavvägning mellan å ena sidan värdet av att prövningen kan ske i två instanser och å andra sidan risken för att det kan uppfattas råda en jävliknande situation även om detta formellt sett inte är fallet. Utredningen fortsätter:

I den avvägningen har vi funnit att övervägande skäl talar för att det görs en ändring så att beslut av ett stift även när det är fråga om beslutsprövning prövas endast av Överklagandenämnden. Vi bedömer inte att denna ändring får någon större påverkan på arbetsbelastningen för Överklagandenämnden.

19.2 Remissutfallet

Fråga 19, betänkandets avsnitt 10

Vid beslutsprövning ska beslut av ett stift inte prövas av domkapitlet utan direkt av Svenska kyrkans överklagandenämnd.

Bör förslaget genomföras?

Fråga 19, betänkandets avsnitt 10	FME	FUE	SAM	STI	YTTERL	Totalt
[Inget svar]	0,0%	2,7%	2,1%	0,0%	0,0%	1,7%
Efter viss justering	1,1%	1,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,9%
Ja	82,9%	78,4%	80,7%	96,2%	50,0%	80,2%
Nej	4,6%	10,0%	7,9%	3,8%	21,4%	8,1%
Tar inte ställning	11,4%	7,3%	9,3%	0,0%	28,6%	9,0%
(tom)	0,0%	0,3%	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%
Totalt	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Totalt antal svar	175	301	140	26	14	656

De remissinstanser som har kommenterat frågan redovisar olika uppfattningar om vikten av ett tvåinstanssystem är sådan att förslaget ska eller inte ska genomföras.

Domkapitlet i Linköping finner det vara ett bra förslag och framhåller att det är knepigt när ett stiftsorgan får överpröva ett annat stiftsorgans beslut.

Stiftsstyrelsen i Luleå stift lämnar följande kommentar:

Den nuvarande ordningen där jävsfrågan prövas och beslutsprövas inom samma stiftskansli ger oundvikligen upphov till jävsfrågor och det kan vara svårt att pedagogiskt förklara att stiftsstyrelsens beslut överprövas inom stiftskansliets väggar. Värdet av och rätten till att få sin fråga avgjord i två instanser måste också anses ha ett stort berättigande. Vi anser dock att tvåinstanssystemet inte så har stort

värde, att det uppväger ev. jävsproblematik inom stiftsorganisationen.

Vi anser därför att förslaget bör genomföras.

Helsingborgs kyrkliga samfällighet tycker att förslaget är viktigt för trovärdigheten i överklagandeinstitutet, eftersom risken för olika former av jäv undanröjs genom förslaget. Vadstena församling framhåller att domkapitlet är självständigt i förhållande till andra organ i stiftet.

I ett relativt stort antal kommentarer framhålls värdet av tvåinstanssystemet som ett skäl för att förslaget inte bör genomföras så som utredningen föreslår.

Domkapitlet i Luleå drar en annan slutsats än stiftsstyrelsen när man i sin kommentar säger:

Den nuvarande ordningen där jävsfrågan prövas och beslutsprövas inom samma stiftskansli ger oundvikligen upphov till jävsfrågor och det kan vara svårt att pedagogiskt förklara att stiftsstyrelsens beslut överprövas inom stiftskansliets väggar. Värdet av och rätten till att få sin fråga avgjord i två instanser måste också anses ha ett stort berättigande. Vi anser att tvåinstanssystemet har ett så stort värde, att det uppväger ev. jävsproblematik inom stiftsorganisationen. Vi anser därför att förslaget inte bör genomföras. En lösning kan möjligen vara att ett annat stifts domkapitel prövar stiftsstyrelsens beslut.

Samma bedömning som domkapitlet i Luleå stift gör t.ex. Linköpings domkyrkoförsamling, Örgryte församling och Mora kyrkliga samfällighet. Kyrkans Akademikerförbund framför också att det behövs mer än en nivå för beslutsprövning.

Överklagandenämnden har kommenterat frågan enligt följande:

Det kan konstateras att de beslutprövningsärenden där domkapitlet har prövat beslut av ett stift så gott som uteslutande avser beslut om indelningsändringar. Ärendena är relativt omfattande och ställer motsvarande krav på beredningen. Ärendena kräver därtill skyndsam handläggning. Med hänsyn till att det i regel är fråga om ärenden av stor betydelse är det inte lämpligt att endast en instans prövar besluten. Den jävsproblematik som har berörts i ett antal av Överklagandenämndens avgöranden har man redan genom ändringar i kyrkoordningen kommit till rätta med. I betänkandet har förutsatts att arbetsbelastningen på Överklagandenämnden inte påverkas. Det uttalandet kan ifrågasättas eftersom ärendena kräver en helt annan beredning än vad som är fallet med de ärenden Överklagandenämnden nu hanterar. Mot ovanstående bakgrund avstyrker Överklagandenämnden att förslaget i denna del genomförs.

19.3 Kyrkostyrelsens överväganden och förslag

Rätten att få ett beslut prövat är, som tidigare nämnts, en betydelsefull del av Svenska kyrkans demokratiska struktur. Detta gäller oavsett på vilken nivå beslutet har fattats. Prövning kan, enligt kyrkoordningen, göras av beslut fattade av församlingar, samfälligheter och stift. Beträffande beslut fattade av stift är det bara stiftsstyrelsens beslut som kan prövas, däremot inte beslut av domkapitlet. Kyrkostyrelsen vill påminna om att beslutsprövningen bara kan resultera i att beslutet upphävs eller består. Beslutets innehåll kan alltså inte ändras.

Enligt kyrkoordningen ska ett beslut i första instans prövas av domkapitlet och därefter av Överklagandenämnden.

När det gäller beslutsprövning av ett stift har denna ordning medfört problem. Det beslut om ändring av 9 kap. 5 § som fattades av 2001 års kyrkomöte löste den mest akuta problematiken. Kyrkorättsutskottet konstaterade då att det kunde

vara så att såväl biskopen som domprosten deltagit i det beslut i stiftsstyrelsen som skulle prövas och därmed på grund av jäv inte kunde delta i domkapitlets prövning av samma beslut. I ett sådant läge skulle domkapitlet, enligt den dåvarande formuleringen av kyrkoordningen, inte vara beslutfört, eftersom det krävdes att biskopen eller domprosten tjänstgjorde. Genom beslut av Kyrkomötet ändrades kyrkoordningen så att domarledamoten i frågor om beslutsprövning kan inträda som ordförande.

Trots denna förbättring kan det ifrågasättas om det är en bra ordning att domkapitlet ska pröva ett beslut som har fattats av stiftsstyrelsen. Utredningen säger att det visserligen saknas anledning att ifrågasätta domkapitlets hantering av detta, men menar att det ändå föreligger ett så nära samband mellan de olika delarna i stiftet att det kan ifrågasättas om domkapitlet ska vara prövningsinstans i dessa fall. Det föreligger nära kopplingar, och genom biskop och domprost också personsamband, mellan stiftsstyrelsen och domkapitlet. Kyrkostyrelsen vill för sin del understryka att det saknas anledning att tro att domkapitlets ledamöter inte skulle fullgöra sina uppgifter med oväld, men instämmer i att det kommer att ligga nära till hands att frågor om jäv kan uppkomma.

Här uppstår en kollision mellan två viktiga principer. Den ena är att systemet ska vara så konstruerat att diskussioner om jäv inte ska behöva uppstå. Den andra är principen om att en prövning ska ske i två instanser.

Kyrkostyrelsen konstaterar att det bland remissinstanserna finns delade meningar om vilken princip som ska väga tyngst. Det går att anföra goda skäl för var och en av dessa principer. När de emellertid i denna fråga inte kan tillgodoses samtidigt, måste ett val mellan dem göras.

Kyrkostyrelsen finner det vara en tveksam ordning att, som en del remissinstanser föreslår, domkapitlet i ett stift ska pröva det beslut som fattats av en stiftsstyrelse i ett annat stift. Det skulle innebära att i kyrkoordningen införa något principiellt nytt, nämligen att domkapitlet får en beslutsrätt som sträcker sig utöver det egna stiftet. Kyrkostyrelsen vill därutöver erinra om att det i kyrkoordningen redan finns exempel på att det endast rör sig om en instans. Ett exempel på detta är ett avslag från en stiftsstyrelse på en begäran att få ut en handling. Ett sådant nekande beslut kan enligt kyrkoordningen överklagas, men enligt 53 kap. 12 § ska det ske direkt till Överklagandenämnden.

I valet mellan de ovan angivna båda principerna anser Kyrkostyrelsen att det är viktigare att få en ordning där frågor om jäv inte behöver uppstå, än att hålla fast vid principen att prövningen ska ske i två instanser. Även om det rör sig om olika organ, kommer det att vara samma personal som bereder ärendena. Kyrkostyrelsen vill också erinra om att beslutsprövningen också avser beslut som har fattats av stiftsfullmäktige. Samtidigt utser stiftsfullmäktige ledamöter i domkapitlet. Sammantaget finner Kyrkostyrelsen att utredningens förslag om att ett beslut av ett stift endast ska prövas av Överklagandenämnden bör genomföras. Det torde vara oundvikligt att detta skulle kunna komma att medföra en viss ökning av nämndens arbetsbörda, i varje fall i dessa ärenden där de måste göra den grundläggande utredningen.

20. Arbetsordning för Kyrkomötet

I en särskild promemoria har utredningen lämnat förslag till ett antal ändringar i Kyrkomötets arbetsordning. Utredningen har i maj 2007 överlagt med Kyrkomötets presidium och sekreterare. Underlag för denna överläggning och utredningens överväganden har varit en promemoria, *Arbetsformerna i Kyrkomötet*, samt en inom kyrkokansliet sammanställd promemoria, *Frågor som berör Kyrkomötet*.

Med andledning av utredningens promemoria föreslås dels sådana ändringar i arbetsordning som är en konsekvens av de förslag som lämnas i denna skrivelse under avsnitt 13 *Mandatperiod, sammanträdesfrekvens och särskilt valsammanträde*, dels ett antal ytterligare justeringar i arbetsordningen.

20.1 Ersättarnas närvaro i utskotten

Det finns inga bestämmelser om rätten för ersättare att närvara vid sammanträde med det utskott där de valts till ersättare. Det finns dock en tydlig praxis som innebär att utskotten medger att ersättarna ges närvaro- och yttranderätt. Detta är en ordning som alltid bör gälla och inte vara beroende av utskottens beslut. Det är nödvändigt, för att en ersättare ska kunna rycka in och tjänstgöra när beredningen av ett ärende tidigare har påbörjats, att han eller hon har kunnat följa behandlingen av ärendet.

Kyrkostyrelsen föreslår att det görs en ändring i 4 kap. 2 § som stadfäster rådande praxis om ersättares närvaro- och yttranderätt vid utskottens sammanträden.

20.2 Beredning av vissa motioner mm

I presidiets promemoria *Arbetsformerna i Kyrkomötet* diskuteras frågor om den fria motionsrätten under rubriken "Begränsningar i fråga om vilka ämnen som kan tas upp ett enskilt år". I promemorian sägs att en viss begränsning av den fria motionsrätten har övervägts. Begränsningen skulle innebära att det inte skulle vara möjligt att en motion, som har avslagits av Kyrkomötet, väcks på nytt året därpå. Man menar att en sådan begränsning skulle kunna göras men pekar samtidigt på svårigheten att i de konkreta fallen definiera vad som avses med "samma motion". Den svårigheten gör att en sådan begränsning blir svårhanterlig i praktiken.

En alternativ möjlighet, som inte i sig begränsar den fria motionsrätten, är att utskotten får göra en förenklad behandling av återkommande motionsförslag. Ett fullständigt betänkande skulle inte behöva avges om utskottet inte gör någon annan bedömning än föregående år. I stället avger utskottet ett kort utlåtande om det.

En ordning med förenklad motionsbehandling har införts i riksdagen. Bl.a. mot bakgrund av de erfarenheter som detta gett anser Kyrkostyrelsen, i likhet med utredningen, att det bör vara möjligt att pröva en ordning med förenklad motionsberedning i Kyrkomötet. Den bör gälla när samma motionsförslag återkommer som tidigare har avslagits (under samma mandatperiod) eller när Kyrkomötet med anledning av en skrivelse från Kyrkostyrelsen nyligen har avgjort en fråga. Kyrkostyrelsen anser att det också kan gälla när det pågår ett utredningsarbete eller liknande som innebär att det förslag som tas upp i en motion kan återkomma när sakfrågan kommer till Kyrkomötet i form av en skrivelse från Kyrkostyrelsen. Ett utskott ska vara enigt om att en förenklad motionsberedning görs.

En förenklad beredning föreslås innebära att utskottet beträffande bakgrund och överväganden enbart hänvisar till vad som har framförts i ett tidigare betänkande samt föreslår avslag på den eller de motioner som behandlas. En sådan ordning innebär att motionen i fråga bereds. Någon ändring av arbetsordningen behövs därför inte. Kyrkostyrelsen instämmer i utredningens mening, att ett utskott i sitt betänkande bör ange att en förenklad motionsberedning har skett.

I sin promemoria redovisar utredningen de avvägningar som har lett fram till den nuvarande regleringen i 4 kap. 21 § i Kyrkomötets arbetsordning. Denna innebär att förslag till ändringar i kyrkoordningen som läggs fram av ett utskott, eller i en reservation till ett utskottsbetänkande, måste beredas av Kyrkorättsutskottet innan beslut tas i plenum.

Kyrkostyrelsen föreslår att Kyrkorättsutskottet ska få en ställning liknande den som gäller för Läronämnden. Det innebär att det i arbetsordningen föreskrivs att Kyrkorättsutskottet ska yttra sig över alla förslag till ändringar av kyrkoordningen, oavsett om det rör sig om en skrivelse eller en motion.

För att möjliggöra detta föreslår Kyrkostyrelsen en ändring av 4 kap. 13 § som innebär att Kyrkorättsutskottet, för att avge yttranden över förslag till ändringar i kyrkoordningen, ska kunna sammanträda innan årets första sammanträde med Kyrkomötet inleds. Därmed bör utskottets yttranden i regel kunna finnas redan när andra utskott börjar sitt arbete med att bereda förslag som avser ändringar i kyrkoordningen. Avsikten med denna ändring är att göra det möjligt att yrka på alla förslag som läggs fram genom en motion. Den motionsrätt som varje ledamot har, bör innebära en rätt att argumentera för sina förslag och få dem prövade i plenum. Det ska dock noteras att denna ordning inte kan tillämpas inför första sammanträdet med ett nyvalt kyrkomöte, eftersom mandatperioden för ledamöterna i det tidigare kyrkorättsutskottets har löpt ut.

Kyrkostyrelsen instämmer dock i utredningens bedömning att måste vara rena undantag om det fattas beslut om ändringar i kyrkoordningen enbart på grundval av en motion, åtminstone när det är fråga om ändringar av betydelse för verksamheten hos församlingar, samfälligheter och stift.

Utskotten har rätt att själva väcka förslag. Kyrkostyrelsen föreslår en ändring av 4 kap. 21 § i arbetsordningen som innebär att ett utskott innan det föreslår en ändring i kyrkoordningen som Kyrkorättsutskottet inte redan har yttrat sig över enligt bestämmelserna ska inhämta ett nytt yttrande från Kyrkorättsutskottet.

20.4 Yttranden

20.4.1 Allmänt om möjligheten att inhämta yttranden från andra utskott

I arbetsordningen finns det reglerat att ett utskott innan det avger ett betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktningen för den nationella nivån ska inhämta yttrande av Budgetutskottet. Vidare ska ett utskott enligt 4 kap. 21 § innan det avger ett betänkande i ett ärende som kan medföra ändring i Kyrkoordningen – vad avser de förslag till bestämmelser som föreslås ingå i eller fogas till betänkandet – inhämta yttrande av Kyrkorättsutskottet.

Den praxis som innebär att ett utskott, utöver i de tidigare nämnda fallen, begär yttranden från andra utskott finns inte alls reglerad i arbetsordningen. Så sker dock regelmässigt när budgetutskottet behandlar frågan om den fleråriga verksamhetsplaneringen för den nationella nivån. Det är Kyrkostyrelsens mening att denna ordning bör bibehållas. Ett utskott ska kunna ge andra utskott möjlighet att yttra sig när ett ärende uppenbart berör flera utskotts beredningsområde. Detta bör anges i arbetsordningen. Därför föreslår Kyrkostyrelsen ett nytt första stycke i 4 kap. 20 § i arbetsordningen om den saken.

20.4.2 Särskilt om Ekumenik-, Kyrkolivs- och Budgetutskotten

I 4 kap. 10 och 11 §§ sägs om Ekumenikutskottet respektive Kyrkolivsutskottet att de ”bereder inom sitt område ärenden om verksamhetsinriktning”. Här finns en parallell när det, som det har nämnts ovan, i 4 kap 20 § sägs att ett utskott,

innan det avger betänkande i ett ärende av betydelse för verksamhetsinriktningen för den nationella nivån ska inhämta yttrande från Budgetutskottet.

Utredningen förmodar att ordet ”verksamhetsinriktning” i det första fallet har tolkats i en något annan mening än när det gäller budgetutskottet. Beträffande de båda förstnämnda utskotten har betoningen sannolikt huvudsakligen legat på ”verksamhet” medan den avseende budgetutskottet har legat på ”inriktningen”. Kyrkostyrelsen instämmer utredningens bedömning i att det är rimligt att ordet ”verksamhetsinriktning” får en mer entydig tolkning och i detta sammanhang har sin betoning på den senare delen av ordet. Därför föreslås att de meningarna stryks i 4 kap. 10 och 11 §§.

Det är svårare att se om det är möjligt att på ett nytt och i så fall tydligare sätt ange när andra utskott ska inhämta yttranden från Budgetutskottet. Det finns vissa problem med gällande bestämmelser. De olika utskotten torde göra skilda bedömningar av när yttrande från Budgetutskottet behöver inhämtas. Dock menar Kyrkostyrelsen att den nu gällande ordningen fungerar på ett rimligt tillfredsställande sätt. Någon ändring föreslås därför inte i denna del.

I fråga om Budgetutskottet sägs i 4 kap. 12 § att det ”bereder ärenden om budget för den nationella nivån”. Uppgiften för utskottet bör vidgas så att det inte bara talas om ”ärenden om budget för den nationella nivån”. Kyrkostyrelsen föreslår, med en formulering som något avviker från promemorians förslag, att paragrafen ändras så att det i stället regleras att Budgetutskottet ska bereda ”ärenden om verksamhetsinriktning och budget för den nationella nivån”.

20.4.3 Preliminära yttranden från Läronämnden

Under avsnitt 12 i denna skrivelse föreslår Kyrkostyrelsen en precisering av när Läronämnden obligatoriskt ska yttra sig. I förslaget anges i fem punkter de typer av lärofrågor som är av den karaktären att Läronämnden ska yttra sig. Kyrkostyrelsen föreslår en ändring av 3 kap. 2 § i arbetsordningen så att det där framgår att Läronämnden ska avge ett preliminärt yttrande innan styrelsen beslutar om ett förslag rörande de frågor som räknas upp i 11 kap.

20.4.4 Yttranden av Kyrkostyrelsen

I 3 kap. 1 § arbetsordningen sägs att Kyrkostyrelsen ska överlämna inkomna motioner till alla som har rätt att delta i Kyrkomötets sammanträden. Vidare anges att detsamma gäller Kyrkostyrelsens yttranden. Bestämmelser om Kyrkostyrelsens yttranden finns även i 4 kap. 19 §. Där sägs att yttranden av Kyrkostyrelsen ska bifogas ett utskotts betänkande. Dessa bestämmelser om yttranden från Kyrkostyrelsen har sin bakgrund i ett förslag från Centralstyrelsen i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte. Det förslaget blev dock aldrig genomfört och därför saknar de båda nämnda bestämmelserna betydelse och är överflödiga.

I Centralstyrelsens skrivelse 1999:3 *Kyrkoordning för Svenska kyrkan* föreslogs att Kyrkostyrelsen skulle ges möjlighet att yttra sig innan ett utskott beredde ett ärende som hade väckts genom en motion. På denna punkt gjorde Kyrkomötet en ändring och tog bort bestämmelsen om Kyrkostyrelsens rätt att yttra sig över inkomna motioner. Det gjordes ingen konsekvensändring i arbetsordningens bestämmelser om hanteringen av Kyrkostyrelsens yttranden.

Kyrkostyrelsen föreslår att bestämmelserna om dessa yttranden utgår ur arbetsordningen.

Enligt praxis förs det protokoll vid utskottssammanträdena. Det finns dock inga bestämmelser om detta vare sig i kyrkoordningen eller i Kyrkomötets arbetsordning. Det huvudsakliga resultatet av utskottens arbete är betänkanden och yttranden. Dessa dokument finns tillgängliga och bevarade genom kyrkomötestrycket. Reservationer och särskilda yttranden från ledamöter samt särskilda meningar från biskopar och ersättare fogas till betänkanden och utskottsyttanden.

Det finns ändå skäl att föra beslutsprotokoll vid utskottens sammanträden. Det fattas vissa beslut som inte direkt framgår av betänkandena. Det kan genomföras omröstningar i ett utskott om ett ärende utan att detta leder fram till att de som förlorat omröstningen reserverar sig. Hur beslut har fattats bör alltid protokollföras. Det bör dock vara tillräckligt att införa en bestämmelse i arbetsordningen om att det ska föras protokoll vid utskottens sammanträden. Någon närmare reglering av protokollens innehåll behövs inte.

Kyrkostyrelsen föreslår att det i 4 kap. i arbetsordningen förs in en ny 23 a § om detta.

20.6 Reservationer mm. i Kyrkomötets beredningsorgan

Det finns inga direkta bestämmelser om rätt för utskottsledamöter att reservera sig. En generell rätt att reservera sig finns genom hänvisningsbestämmelsen i 11 kap. 14, men den tar endast sikte på Kyrkomötets sammanträden i plenum och kan inte anses gälla arbetet i utskotten, valberedningen och Läronämnden.

Rätten för en utskottsledamot att reservera sig eller lämna ett särskilt yttrande framgår bara indirekt i Kyrkomötets arbetsordning. Det sker genom bestämmelser i 4 kap. 19 § om att reservationer och särskilda yttranden ska fogas till ett utskotts betänkande. På ett motsvarande sätt förhåller det sig med särskilda meningar från en ersättare eller en biskop som har deltagit i utskottets överläggningar. Det sägs i 4 kap. 19 § att sådana särskilda meningar ska fogas till utskottsbetänkandet men det finns ingen särskild bestämmelse om rätten att anteckna en särskild mening.

Kyrkostyrelsen menar att det bör finnas en bestämmelse som direkt anger rätt för en ledamot i ett utskott att reservera sig eller avge ett särskilt yttrande både när utskottet beslutar ett betänkande och när beslutet gäller ett yttrande till ett annat utskott.

Såväl biskopar som ersättare bör ha rätt att anteckna särskild mening. Dock menar Kyrkostyrelsen att det enbart är en särskild mening från den biskop som deltagit i utskottets överläggningar som ska fogas till betänkandet. Biskoparna deltar i utskottens arbete med delvis andra förutsättningar än de bland Kyrkomötets ledamöter valda ersättarna. Biskoparna har bl.a. ett särskilt ansvar för lärofrågors behandling. Det framgår av kyrkoordningens bestämmelser om beredning och beslut i lärofrågor. En särskild mening från den som är ersättare i utskottet bör i stället ingå i det protokoll som ska föras över utskottets sammanträde.

Även ledamöterna i Läronämnden och valberedningen bör genom direkta bestämmelser i arbetsordningen ha rätt att reservera sig eller avge särskilda yttranden.

Kyrkostyrelsen föreslår att de här redovisade förslagen genomförs genom ändringar i 4 kap. 19 och 23 §§ i arbetsordningen.

20.7 Frågedebatten

I sin promemoria redovisar utredningen de diskussioner som fört fram till frågedebattens nuvarande utformning. Kyrkostyrelsen instämmer i bedömningen att det finns ett värde i att ledamöterna har en möjlighet att vid sidan av den diskussion som förs kring föregående års verksamhetsberättelse ställa frågor till i första hand Kyrkostyrelsen.

Enligt den nuvarande regleringen i 6 kap. 2 § i arbetsordningen ska frågor ha insänts till Kyrkomötets ordförande senast en vecka innan sammanträdet i oktober inleds. Regelmässigt har dock under senare år denna tid utsträckts till åtta dagar.

När Kyrkomötet regelmässigt beslutar om undantag från en bestämmelse i arbetsordningen är detta en tydlig indikation på att bestämmelsen i fråga bör ändras. Det finns alltså anledning att ändra bestämmelsen i 6 kap. 2 § arbetsordningen om tidpunkten för när en fråga i frågedebatten senast ska lämnas till Kyrkomötets ordförande. I stället för att, som enligt gällande bestämmelser, ange när en fråga senast ska sändas bör det anges när en fråga senast ska ha inkommit. En ändring med en enstaka dag kan, enligt Kyrkostyrelsens uppfattning, ses som alltför marginell. I stället föreslås en ändring av 6 kap. 2 § i arbetsordningen så att det regleras att en fråga ska ha inkommit till Kyrkomötets ordförande senast tolv dagar innan sammanträdet i oktober inleds.

20.8 Nomineringsgruppernas synlighet

Genom att bifalla Kyrkorättsutskottets betänkande 2006:2 *Låt nomineringsgrupperna bli synliga* beslutade 2006 års kyrkomöte att med anledning av motion 2006:34 uppdra åt Kyrkostyrelsen att efter utredning återkomma med förslag till ändringar i Arbetsordningen för Kyrkomötet i enlighet med intentionerna i motionen. I den nämnda motionen föreslogs att

Kyrkomötets protokoll årligen ska redovisa under vilken gruppbezeichnung varje ledamot valts, att det ska anges vilken grupp en ledamot företräder när ledamoten nämns som motionär eller talare samt att röstprotokoll över Kyrkomötets omröstningar rutinmässigt ska ingå i Kyrkomötets offentliggjorda protokoll, så att varje enskild ledamots ställningstaganden redovisas.

Utredningen noterar i sin promemoria att bestämmelser om Kyrkomötets protokoll finns i 11 kap. 21 § kyrkoordningen. Där föreskrivs inte att uppgift om ledamöternas grupptillhörighet ska redovisas. Någon sådan bestämmelse finns inte heller i Kyrkomötets arbetsordning. Utöver vad som i 11 kap. 10 § sägs om att en motion ska vara egenhändigt undertecknad, finns inte någon bestämmelse om motionernas utformning eller innehåll.

Kyrkostyrelsen instämmer i utredningens bedömning att det är tveksamt om det krävs en ändring av bestämmelserna för att uppnå att grupptillhörigheten redovisas. Denna ordning etablerades vid 2007 års kyrkomöte, utan att detta grundades i ändrade bestämmelser.

Till ordförandens uppdrag hör enligt 1 kap. 6 § arbetsordningen bl.a. att leda Kyrkomötets arbete och sammanträden i plenum samt att kalla gruppledarna till överläggningar om Kyrkomötets arbete. Det får anses ligga på ordförande och sekreterare att ange vad som ska gälla när protokollen skrivs. I detta sammanhang har ju Kyrkomötet, som naturligtvis ytterst kan besluta även i denna fråga, angett vad man anser ska gälla. Det är, enligt Kyrkostyrelsens mening, naturligt att frågan om hur nomineringsgrupperna ska göras synliga tas upp med företrädare för nomineringsgrupperna vid överläggningar om Kyrkomötets arbete.

Kyrkostyrelsen föreslår därmed inte någon ändring av arbetsordningen i denna del.

I 1 kap. 3 § Kyrkomötets arbetsordning sägs att Kyrkomötets presidium efter samråd med Kyrkostyrelsen och företrädare för nomineringsgrupperna beslutar om plats, lokaler och personal vid Kyrkomötets sammanträden. Därtill är särskilt stadgat att Kyrkomötets presidium utser sekreterare i utskotten och valberedningen.

När det gäller beslut om plats och lokaler för Kyrkomötet liksom i fråga om sekreterare i utskott och valberedning saknas det, enligt Kyrkostyrelsens mening, skäl att ifrågasätta gällande bestämmelser. Det kan ställa sig annorlunda med personal i övrigt som arbetar vid Kyrkomötets sammanträden, exempelvis i mötesbyrån, som IT-support eller som vaktmästare. Det är en del av arbetsuppgifterna för ett antal anställda i kyrkokansliet att tjänstgöra vid Kyrkomötessammanträdena. I vissa fall kan detta vara angivet i befattningsbeskrivningen. Det förefaller rimligt att Kyrkostyrelsen kan utse personal som tjänstgör vid Kyrkomötets sammanträden. I detta fall synes det inte behövt att stadga att det ska ske samråd med nomineringsgrupperna men däremot kan det finnas anledning att ange en skyldighet att samråda med Kyrkomötets presidium.

Kyrkostyrelsen föreslår att 1 kap. 3 § i arbetsordning ska ändras i enlighet med det som här har framförts.

21. Kyrkoordningskommentarer

2 Kap. Församlingens uppdrag

5 §

Ändringarna behandlas i skrivelsens avsnitt 2-4.

När det sägs att det *i* varje församling ska finnas ett kyrkoråd och *för* varje församling en kyrkoherde är det ett sätt att markera att det måste finnas ett eget kyrkoråd i varje församling. Kyrkoherden däremot kan vara gemensam för flera församlingar. I paragrafen anges den grundläggande ansvarsfördelningen genom att det sägs att kyrkorådet är styrelse och kyrkoherden leder verksamheten.

Den tidigare markeringen av kyrkoherden som ledare för den verksamhet som avser församlingens grundläggande uppgift finns inte längre. När det sägs att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen så avses även sådant som församlingens förvaltning och begravningsverksamheten. Det gäller alltså även den verksamhet som ligger hos samfälligheten när församlingen är med och bildar en sådan. Se härtill det nya andra stycket i 2 kap. 8 §.

8 §

Den har tidigare inte funnits någon bestämmelse motsvarande den som föreslås i paragrafens *andra stycke* om kyrkoherdens ställning i en pastoratssamfällighet. I en församling leder enligt föreslagna ändringar i 5 § kyrkoherden all verksamhet. Kyrkoherden ska ha samma uppgifter i en pastoratssamfällighet som i en församling som inte tillhör någon samfällighet. Se vidare avsnitt 3 om det samlade ledarskapet för all verksamhet.

11 §

Ändringarna i paragrafens *tredje* och *fjärde stycken* hör samman med de förändringar som föreslås i 4 kap. 31 §. Avsikten är att förtydliga att det är den del av anställningsförfarandet som gäller tillsättningen av en person på en viss befattning som tillkommer kyrkoråd i en samfällighet respektive

pastoratsnämnden. För beslut om lön och andra anställningsvillkor krävs att kyrkonämnden har delegerat befogenheten att fatta beslut. I ansvaret för tillsättningen ingår naturligtvis uppgifter av förberedande art inför det slutliga beslutet att utse en viss person till en befattning. I övrigt har gjorts vissa språkliga justeringar i paragrafen.

3 Kap. Beslutande organ i församlingar och samfälligheter

6 §

Förslaget att kyrkofullmäktige ska godkänna församlingsinstruktionen behandlas i skrivelsens avsnitt 5.

4 Kap. Kyrkorådet, kyrkonämnden och andra nämnder i församlingar och samfälligheter

1 §

Den grundläggande bestämmelsen om att det ska finnas ett kyrkoråd i varje församling finns i 2 kap. 5 §. Därför finns nu bara en erinran om detta i 4 kap. 1 §. I övrigt har det inte gjorts några förändringar.

5 §

I paragrafen anges det som är den övergripande och mest grundläggande uppgiften för kyrkorådet. Om man bortser från begravningsverksamheten, där det finns en särskild reglering genom begravningslagen och begravningsförordningen, måste alla andra uppgifter som kyrkorådet har om hand ses i perspektiv av omsorgen om församlingens liv och ansvaret för den grundläggande uppgiften. Kyrkorådet bär inte ensamt ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd. Det är ett ansvar som kyrkorådet delar med kyrkoherden. De övriga uppgifter som kyrkorådet har ansvar för, och som alltså måste relateras till den grundläggande uppgiften, anges i de båda följande paragraferna.

7 §

Den nya punkten 3 om kyrkorådets uppgift att ha tillsyn över nämndernas verksamhet är hämtad från hittills gällande 2 kap. 5 §. Den nya punkten 5 tydliggör att det vid sidan av det som anges i 7 § finns ytterligare bestämmelser i kyrkoordningen om uppgifter som kyrkorådet ska fullgöra.

Av 4 kap. 1 § första stycket framgår att ett direktvalt kyrkoråd har ställning både som församlingens styrelse och som dess beslutande organ. Det innebär att ett direktvalt kyrkoråd ska fullgöra alla uppgifter som annars ligger på kyrkofullmäktige i en församling som är med och bildar en samfällighet. En ny uppgift för kyrkofullmäktige enligt föreslagna 3 kap. 6 § är att godkänna församlingsinstruktionen. Det blir, liksom redan är fallet, en uppgift för det direktvalda kyrkorådet när församlingen har ett sådant. Det bör därför framgå av andra stycket att det finns fler uppgifter än att besluta om mål och riktlinjer som ligger på ett direktvalt kyrkoråd i dess ställning som beslutande organ.

21 §

Ändringen hör samman med att kyrkofullmäktige, vars sammanträden är offentliga, har fått uppgiften att besluta om godkännande av församlingsinstruktionen. I konsekvens med detta bör även det direktvalda kyrkorådets sammanträde vara offentligt när beslut fattas om församlingsinstruktionen. Det är endast det sammanträde där beslutet fattas som är offentligt. När ett indirekt valt

kyrkoråd bereder fullmäktiges beslut om församlingsinstruktionen är det inte fråga om offentliga sammanträden. Motsvarande gäller när ett direktvalt kyrkoråd bereder sitt beslut.

31 §

Ändringarna i bestämmelserna om vad kyrkonämnden enligt kyrkoordningen ska uppdra åt kyrkoråden eller en pastoratsnämnd behandlas i avsnitt 2.

33 §

Ändringarna i 31 § innebär att det inte ska finnas bestämmelser i kyrkoordningen om att kyrkonämnden obligatoriskt ska delegera vissa arbetsgivaruppgifter. I linje med detta bör det i 33 § endast sägas att pastoratsnämnden ska fullgöra sådana uppgifter i den utsträckning de delegeras av kyrkonämnden.

5 kap. Kyrkoherden

1 §

Genom den ändring som har gjorts i 2 kap. 5 § anges där att det ska finnas en kyrkoherde för varje församling. En hänvisning till denna bestämmelse finns i *första stycket* 5 kap.1 §.

Bestämmelserna i *andra stycket* är hämtade från gällande 2 kap. 6 §. Dessa bestämmelser klargör att kyrkoherden på eget ansvar fullgör vissa genom kyrkoordningen givna uppgifter som inte är beroende av något beslut i kyrkorådet. Det är fråga om uppgifter som hör samman med uppdraget som präst. Därmed fullgörs de utifrån avgivna vigningslöften med ansvar inför biskop och domkapitel. Det är uppgifter som också har en särskild betydelse för att klargöra kyrkoherdens särskilda uppdrag. Det finns också uppgifter som kyrkoherden får av kyrkorådet och där kyrkorådet därmed kan ge närmare riktlinjer och anvisningar. Detta gäller primärt i frågor som rör det övergripande ledarskapet för församlingens förvaltning.

1 a §

I nya 1 a § anges på ett övergripande sätt kyrkoherdens uppgifter. I *första stycket* erinras om att det i 2 kap. 5 och 8 §§ finns bestämmelser om att kyrkoherden leder all verksamhet i församlingen respektive i en pastoratssamfällighet. Att leda all verksamhet är kyrkoherdens särskilda uppdrag när man ser till den lokala ansvarsfördelningen.

I *andra stycket* finns, med utgångspunkt från kyrkoherden, en motsvarande bestämmelse som i 4 kap. 5 § om kyrkoherdens och kyrkorådets gemensamma ansvar för att församlingens grundläggande uppgift blir utförd.

Bestämmelserna i *tredje stycket* om kyrkoherdens tillsynsansvar är hämtat från 2 kap. 6 §. De ändringar som gjorts i förhållande till gällande bestämmelser behandlas i skrivelsens avsnitt 3.

3 §

Genom delaktigheten i beslutet om församlingsinstruktionen har kyrkorådet varit med och beslutat vilka präster från andra pastorat som kan finnas med på den av kyrkoherden uppgjorda turordningslistan för präster som träder in som vikarierande kyrkoherde vid korttidsvikariat. Förslaget beträffande församlingsinstruktionen, avsnitt 5, innebär bl.a. att den inte längre ska innehålla någon redovisning om samverkan med andra församlingar i personalfrågor. Det organ som har att besluta om tillsättning av kyrkoherde bör även vara med och besluta om vilka

präster som kan vikariera som kyrkoherde. Beroende på den lokala strukturen ska kyrkorådet, kyrkonämnden eller pastoratsnämnden besluta vilka präster som kyrkoherden får föra upp på turordningslistan.

8 kap. Biskopen

7 §

Begreppet provval användes före kyrkoordningens tillkomst för det författningsmässigt oreglerade val som syftade till att pröva vilka personer som kunde bli aktuella vid det kommande egentliga biskopsvalet. Det fanns inget krav på att de som var kandidater vid det egentliga valet skulle ha fått röster vid provvalet. Motsvarande gällde beträffande provvalet i kyrkoordningsskrivelsen till 1999 års kyrkomöte även om det där föreslogs att en bestämmelse i kyrkoordningen om att ett provval skulle hållas.

Det som fortfarande kallas provval fick en annan betydelse när kyrkoordningen beslutades av 1999 års kyrkomöte. Detta val fick då ställning som nomineringsval eftersom endast de som får röster vid detta förberedande val kan vara kandidater vid det slutliga valet. Begreppet provval är inte en relevant beteckning på det första av de två eller tre val som hålls när en biskop ska utses. Det bör istället benämnas nomineringsval eftersom det är genom detta val som den slutliga nomineringen av sker.

13–14 a §§

En genomgående ändring i dessa tre paragrafer är att diakoner ges rösträtt vid biskopsval, se skrivelsens avsnitt 9. Liksom i fråga om valbarhet och rösträtt vid val till domkapitlet gäller det de diakoner som är anställda som diakoner. En diakon som är anställd i en församling men inte är anställd som diakon har inte rösträtt. Detsamma gäller i fråga om vilka präster som har rösträtt.

I de tre paragraferna har gjorts en ytterligare genomgående ändring. Det gäller i fråga om vilka präster som har rösträtt vid biskopsval. Samma kriterier föreslås gälla för vilka diakoner som ges rösträtt. Rösträtt ska de präster ha som är anställda tillsvidare eller anställda för en viss tid som måste vara minst sex månader. Det avgörande när det är fråga om en visstidsanställning är anställningstidens längd och att prästen är anställd när valet äger rum. Det saknar betydelse vid vilken tidpunkt före valet som anställningen har påbörjats. Anställningstidens längd får avgöras med stöd av vad som sägs i anställningsbeviset. Se vidare de allmänna motiven i avsnitt 9.

16 a §

Bestämmelsen är ny men motsvarar i princip det som hittills gällt i fråga om antalet elektor. En skillnad är dock att antalet elektor kommer att öka i och med att diakonerna ges rösträtt. Den princip som kvarstår är att det ska utses lika många elektor som det finns röstberättigade med uppdrag inom kyrkans vinningstjänst. Se vidare de allmänna motiven i avsnitt 9.

Det har funnits en viss osäkerhet om vid vilken tidpunkt avstämningen ska göras av vilka präster som är röstberättigade i valet. Frågan har gällt om det sker när stiftsstyrelsen upprättar en förteckning över röstberättigade präster enligt 8 kap. 15 § eller om det kan ske förändringar beroende på att präster vid ett senare tillfälle före valets genomförande anställs eller slutar sin anställning. Förslaget i 16 a § innebär att avstämningen sker vid samma tillfälle som när stiftsstyrelsen beslutar om tidpunkt för biskopsvalet. Förändringar efter detta i fråga om vilka som är anställda som präster och diakoner påverkar inte vilka som

blir röstberättigade. Samma tidpunkt ska gälla för att bestämma antalet röstberättigade präster och diakoner som enligt 17 § ska gälla för att fördela elektorerna mellan pastoraten.

17 §

I nya 16 a § anges att det ska utses lika många elektorer som röstberättigade präster och diakoner. Den förändring görs dock att det inte ska utses lika många elektorer i varje pastorat som det där finns röstberättigade inom kyrkans vigningstjänst. Den balansen ska gälla för stiftet som helhet.

I stället för att antalet i pastoratet anställda präster utgör grund för fördelningen av antalet elektorer mellan pastoraten ska elektorerna fördelas utifrån antalet röstberättigade i pastoraten. Varje pastorat garanteras dock minst en elektor oavsett om man skulle få en sådan vid en strikt fördelning av elektorerna utifrån antalet röstberättigade eller ej.

Med röstberättigad avses den som uppfyller villkoren enligt 33 kap. 2 § för att vara röstberättigad vid de direkta valen i den eller de församlingar som pastoratet omfattar. Som grund för fördelningen av elektorerna på pastoraten ska stiftsstyrelsen göra en avstämning av antalet röstberättigade i pastoraten vid samma tidpunkt som man beslutar när biskopsvalet ska äga rum.

23 a §

Vi föreslår att de som är anställda som diakoner för en församling inom utlandskyrkan ges rösträtt vid valet av biskop i Visby stift. Som en konsekvens av detta förslag ska även röstberättigade diakoner finnas med som underlag för att beräkna antalet elektorer som ett kyrkoråd får välja. För utlandsförsamlingarna gäller fortfarande att det är antalet anställda för den enskilda församlingen som avgör antalet elektorer.

24 och 25 §§

Begreppet provval ersätts av nomineringsval. Se kommentaren till 7 §.

35 §

I kyrkoordningen används en förkortad benämning på ett organ som t.ex. "ansvarsnämnden" endast om hela namnet finns tidigare i samma paragraf. I enlighet härmed har "ansvarsnämnden" ersatts av "Svenska kyrkans ansvarsnämnd för biskopar".

38 §

Begreppet provval ersätts av nomineringsval. Se kommentaren till 7 §.

10 kap. Den nationella nivåns uppdrag

2 §

Ändringen i bestämmelserna om på vilka områden Kyrkomötet ska besluta om bestämmelser och om Kyrkostyrelsens rätt att i vissa fall besluta om bestämmelser behandlas i skrivelsens avsnitt 18.

2 a §

Bestämmelsen är ny och behandlas i skrivelsens avsnitt 18.

11 kap. Kyrkomötet**1 §**

Andra stycket är nytt men innebär ingen ändring i sak. I gällande 11 kap. 3 §, som föreslås bli upphävd, är det som primärt regleras biskoparnas skyldighet att närvara vid Kyrkomötets sammanträden. Detta ska gälla även fortsättningsvis men det som är väsentligt att ange är att biskoparna deltar i Kyrkomötets arbete och därmed, även om de inte är ledamöter, kan sägas tillhöra Kyrkomötet.

4 §

Förslaget att Kyrkomötets mandatperiod ska börja 1 januari året efter valåret behandlas i skrivelsens avsnitt 13.

5 §

Ändringen innebär bara att det införs en ny rubrik före 5 § eftersom den har ett innehåll som inte hör samman med den närmast föregående rubriken före 4 §.

8 §

Ändringen i första stycket om att ordföranden ska väljas bland Kyrkomötets ledamöter behandlas i skrivelsens avsnitt 15. Bestämmelserna i det nya andra stycket om mandatperioden för ordförande behandlas i avsnitt 13.

8 a §

Bestämmelserna om jäv är nya och behandlas i skrivelsens avsnitt 16.

14 §

Bestämmelserna i 3 kap. 34–37 a §§ som det hänvisas till i första stycket innehåller allmänna bestämmelser om hur beslut fattas. Dessa bestämmelser är i huvudsak tillämpliga även när Kyrkomötet fattar beslut i lärofrågor av olika dignitet. Därför anges i andra stycket att det finns ytterligare bestämmelser om beslut i vissa lärofrågor. En särskild beslutsordning gäller inte alla lärofrågor utan bara som anges i 17 § genom den hänvisning som görs till den paragrafen i 18 §.

16 §

Det är endast rubriken före 16 § som har ändrats i sak. För att tydliggöra Läronämndens ställning och uppgifter talas i rubriken om beredning av lärofrågor.

17 och 18 §§

Ändringarna i bestämmelserna i dessa båda paragrafer behandlas närmare i skrivelsens avsnitt 12.

19 §

Ändringarna i bestämmelserna om en särskild beslutsordning för vissa andra bestämmelser i kyrkoordningen än sådana som avser lärofrågor behandlas i skrivelsens avsnitt 14.

33 kap. Förtroendevalda**9 §**

Ändringarna i bestämmelserna om valbarhetshinder för anställda inom Svenska kyrkan behandlas i skrivelsens avsnitt 6.

12 §

Bestämmelserna om en ny ordning för tillsättning av en befattning som domprost behandlas i skrivelsens avsnitt 8.

I tredje stycket anges särskilda valbarhetsvillkor för att kunna väljas till ledamot eller ersättare i tillsättningsnämnden. De kan sägas motsvara det som gäller vid val till pastoratsnämnden enligt 4 kap. 35 § första stycket där det anges att kyrkoråden inom sig väljer ledamöter i pastoratsnämnden. Det bör vara de personer som av respektive beslutande organ har fått styrelseuppgifter som är med och fattar beslut om tillsättning av domprost.

13 §

Rubriken till paragrafen har ändrats för att förtydliga vad bestämmelserna avser. Vid tillsättningen av domprost blir det tillsättningsnämnden som har ansvaret för att domkapitlet får del av ansökningshandlingarna. I stället för i paragrafen räkna upp alla olika organ som kan svara för tillsättningen av en befattning som präst anges att ett organ som har den uppgiften har att översända ansökningshandlingarna till domkapitlet.

57 kap. Tillsyn**5 §**

I skrivelsens avsnitt 5 föreslås att församlingens beslutande organ jämte kyrkoherden ska fatta det lokala beslutet om församlingsinstruktionen. Där konstateras att i likhet med vad som gäller andra beslut av kyrkofullmäktige ska beslutet om församlingsinstruktionen beredas av kyrkorådet. I konsekvens med detta anges i 5 § att det är i arbetet med förslaget till församlingsinstruktion som kyrkorådet och kyrkoherden ska samverka med domkapitlet.

I avsnitt 5 behandlas förslagen att församlingsinstruktionen inte längre ska innehålla regler om fortbildning eller någon redovisning av samverkan med andra församlingar i personalfrågor. Där behandlas också förslaget att församlingens verksamhet på andra språk än svenska ska vara en del av det pastoralprogrammet.

6 §

Genom ändringen i *första stycket* blir det kyrkofullmäktige som fattar beslut om församlingsinstruktionen i de församlingar som har kyrkofullmäktige som beslutande organ. Den ändringen behandlas i skrivelsens avsnitt 5. När kyrkofullmäktige beslut om församlingsinstruktionen bör fullmäktige såsom föreslås i *andra stycket* också kunna väcka frågan om en ändring.

7 a §

Eftersom punkten fyra om regler för fortbildning föreslås bli struken i bestämmelserna i 5 § om församlingsinstruktionens måste hänvisningen till den punkten strykas i 7 a §.

8 §

Bestämmelserna om att en kyrkoherde oavsett församlingstillhörighet ska kunna begära prövning av beslut fattade av något organ hos de församlingar eller den pastoratssamfällighet där han eller hon är kyrkoherde behandlas i skrivelsens avsnitt 4.

9 §

Bestämmelsen i *första stycket* om att Svenska kyrkans överklagandenämnd i stället för stiftets domkapitel som första och enda instans ska pröva beslut av ett stift behandlas i skrivelsens avsnitt 19. Som en konsekvens av detta förslag har i *andra, tredje och femte styckena* "domkapitlet" av "prövningsinstansen" eftersom bestämmelserna avser även Överklagandenämnden när det är fråga om prövning av ett stifts beslut.

16 och 18 §§

Se kommentaren till 9 § om att "domkapitlet" har ersatts av "prövningsinstansen".

20 §

Bestämmelsen är ny och behandlas i skrivelsens avsnitt 17.

Utdrag ur Kyrkostyrelsens protokoll

KsSkr 2009:5

Utdrag ur protokoll fört vid Kyrkostyrelsens sammanträde den 12 juni 2009.

Närvarande: ärkebiskop Anders Wejryd, ordförande, ledamöterna Levi Bergström, Sten Elmberg, Britt Louise Agrell, Margarethe Isberg, Irene Pierazzi, Gunnar Prytz, Staffan Holmgren, Nils Gårder, Anna-Maria Björkman, Kristina Töyrä, Ingrid Smittsarve och Annette Lundquist Larsson samt tjänstgörande ersättarna Mats Hagelin och Erik Sjöstrand.

Föredragande: Rättschefen Maria Lundquist Norling

Kyrkostyrelsen beslöt

att till Kyrkomötet lämna skrivelsen 2009:5 Styrning och ledning m.m.

Reservation 1

av Levi Bergström, Irene Pierazzi, Gunnar Prytz, Anna-Maria Björkman och Margarethe Isberg:

Vi reserverar oss mot Kyrkostyrelsens beslut att inte föreslå Kyrkomötet att ändra KO 11 kapitlet 6§ med följdändringar i KO och Kyrkomötets arbetsordning så att ett extra valsammanträde ska hållas före februari månads utgång året efter valåret. Vi anser det långt ifrån tillfredställande att valresultatet vid kyrkovalet ska få genomslag i styrelser och nämnder på nationell nivå först drygt ett år senare.

Lars Johnsson och Mary Österström önskade få **antecknat till protokollet** att de ansluter sig till reservationen av Levi Bergström m.fl. rörande extra valsammanträde.

Reservation 2

av Staffan Holmgren:

I en samfällighet, särskilt om samfälligheten är en stor flerpastoratsamfällighet, är det inte rimligt att inte kunna bli vald till kyrkorådet i en församling om man har anställning i en annan församling i samfälligheten eller inom kyrkogårdsförvaltningen. Jag reserverar mig därför mot ändring av den nuvarande lydelsen av 33 kap 9 § p 1–2.

Reservation 3

av Britt Louise Agrell:

Det pågår för närvarande överväganden om diakonatet och diakonens identitet i samband med utredning av utbildningsfrågorna. Till dess dessa frågor klarlagts bör man avvakta med beslut om diakoners rösträtt vid biskopsval.